הלכות אישות

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הָיָה אָדָם פּוֹגֵעַ אִשָּׁה בַּשּׁוּק אִם רָצָה הוּא וְהִיא לִשָּׂא אוֹתָהּ מַכְנִיסָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וּבוֹעֲלָהּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְתִהְיֶה לוֹ לְאִשָּׁה. כֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁאִם יִרְצֶה הָאִישׁ לִשָּׂא אִשָּׁה יִקְנֶה אוֹתָהּ תְּחִלָּה בִּפְנֵי עֵדִים וְאַחַר כָּךְ תִּהְיֶה לוֹ לְאִשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יג) "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ":

ב וְלִקּוּחִין אֵלּוּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה הֵם. וּבְאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ הָאִשָּׁה נִקְנֵית. בְּכֶסֶף. אוֹ בִּשְׁטָר. אוֹ בִּבְיאָה. בִּבְיאָה וּבִשְׁטָר מֵהַתּוֹרָה. וּבְכֶסֶף מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְלִקּוּחִין אֵלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין קִדּוּשִׁין אוֹ אֵרוּסִין בְּכָל מָקוֹם. וְאִשָּׁה שֶׁנִּקְנֵית בְּאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ הִיא הַנִּקְרֵאת מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְאֹרֶסֶת:

ג וְכֵיוָן שֶׁנִּקְנֵית הָאִשָּׁה וְנַעֲשֵׂית מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְלֹא נִכְנְסָה לְבֵית בַּעְלָהּ הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ וְהַבָּא עָלֶיהָ חוּץ מִבַּעְלָהּ חַיָּב מִיתַת בֵּית דִּין. וְאִם רָצָה לְגָרֵשׁ צְרִיכָה גֵּט:

ד קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה הָיָה אָדָם פּוֹגֵעַ אִשָּׁה בַּשּׁוּק אִם רָצָה הוּא וְהִיא נוֹתֵן לָהּ שְׁכָרָהּ וּבוֹעֵל אוֹתָהּ עַל אֵם הַדֶּרֶךְ וְהוֹלֵךְ. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת קְדֵשָׁה. מִשֶּׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה נֶאֶסְרָה הַקְּדֵשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג יח) "לֹא תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל". לְפִיכָךְ כָּל הַבּוֹעֵל אִשָּׁה לְשֵׁם זְנוּת בְּלֹא קִדּוּשִׁין לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה לְפִי שֶׁבָּעַל קְדֵשָׁה:

ה כָּל שֶׁאָסַר בִּיאָתוֹ בַּתּוֹרָה וְחַיָּב עַל בִּיאָתוֹ כָּרֵת וְהֵם הָאֲמוּרוֹת בְּפָרָשַׁת (ויקרא טז א) "אַחֲרֵי מוֹת" הֵן הַנִּקְרָאוֹת עֲרָיוֹת וְכָל אַחַת מֵהֶן נִקְרֵאת עֶרְוָה כְּגוֹן אֵם וְאָחוֹת וּבַת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן:

ו וְיֵשׁ נָשִׁים אֲחֵרוֹת שֶׁהֵן אֲסוּרוֹת מִפִּי הַקַּבָּלָה וְאִסּוּרָן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְהֵן הַנִּקְרָאוֹת שְׁנִיּוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת לָעֲרָיוֹת וְכָל אַחַת מֵהֶן נִקְרֵאת שְׁנִיָּה. וְעֶשְׂרִים נָשִׁים הֵן וְאֵלּוּ הֵן. א) אֵם אִמּוֹ וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֶלָּא אֲפִלּוּ אֵם אֵם אִמּוֹ עַד מַעְלָה אֲסוּרָה: ב) אֵם אֲבִי אִמּוֹ בִּלְבַד: ג) אֵם אָבִיו וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֶלָּא אֲפִלּוּ אֵם אֵם אָבִיו עַד לְמַעְלָה אֲסוּרָה: ד) אֵם אֲבִי אָבִיו בִּלְבַד: ה) אֵשֶׁת אֲבִי אָבִיו וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֲפִלּוּ אֵשֶׁת יַעֲקֹב אָבִינוּ אֲסוּרָה עַל אֶחָד מִמֶּנּוּ: ו) אֵשֶׁת אֲבִי אִמּוֹ בִּלְבַד: ז) אֵשֶׁת אֲחִי הָאָב מִן הָאֵם: ח) אֵשֶׁת אֲחִי הָאֵם בֵּין מִן הָאֵם בֵּין מִן הָאָב: ט) כַּלַּת בְּנוֹ וְזוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק אֲפִלּוּ כַּלַּת בֶּן בֶּן בֶּן בְּנוֹ עַד סוֹף כָּל הָעוֹלָם אֲסוּרָה עַד שֶׁתִּהְיֶה אֵשֶׁת אֶחָד מִמֶּנּוּ שְׁנִיָּה עַל יַעֲקֹב אָבִינוּ: י) כַּלַּת בִּתּוֹ בִּלְבַד: יא) בַּת כַּלַּת בְּנוֹ בִּלְבַד: יב) בַּת בֶּן בְּנוֹ בִּלְבַד: יג) בַּת בַּת בִּתּוֹ בִּלְבַד: יד) בַּת בֶּן בִּתּוֹ בִּלְבַד: טו) בַּת בֶּן בֶּן אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: טז) בַּת בַּת בַּת אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יז) אֵם אִם אֲבִי אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יח) אֵם אַב אֵם אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: יט) אֵם אֵם אֵם אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד: כ) אֵם אַב אֲבִי אִשְׁתּוֹ בִּלְבַד. נִמְצְאוּ הַשְּׁנִיּוֹת שֶׁאֵין לָהֶן הֶפְסֵק אַרְבַּע. אֵם הָאֵם עַד לְמַעְלָה. וְאֵם הָאָב עַד לְמַעְלָה. וְאֵשֶׁת אֲבִי הָאָב עַד לְמַעְלָה. וְאֵשֶׁת בֶּן בְּנוֹ עַד לְמַטָּה:

ז כָּל שֶׁאָסַר בִּיאָתוֹ בַּתּוֹרָה וְלֹא חִיֵּב עָלָיו כָּרֵת הֵן הַנִּקְרָאִים אִסּוּרֵי לָאוִין. וְעוֹד נִקְרָאִין אִסּוּרֵי קְדֵשָׁה. וְתִשְׁעָה הֵן וְאֵלּוּ הֵן. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. גְּרוּשָׁה אוֹ זוֹנָה אוֹ חֲלָלָה בֵּין לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. וּמַמְזֶרֶת לְבֶן יִשְׂרָאֵל. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְמַמְזֵר. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי. וּבַת יִשְׂרָאֵל לְפִצּוּעַ דַּכָּא. וּכְרוּתַת שָׁפְכָה. וּגְרוּשָׁתוֹ אַחַר שְׁנִשֵּׂאת לְאַחֵר. וְיָבְמָה שֶׁנִּשֵּׂאת לְזָר וַעֲדַיִן רְשׁוּת הַיָּבָם עָלֶיהָ. הַחֲלוּצָה הֲרֵי הִיא כִּגְרוּשָׁה וְהִיא אֲסוּרָה לְכֹהֵן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְהַנְּתִינִים הֲרֵי הֵם כְּמַמְזֵרִים אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת וְאִסּוּרָם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וּבְהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִיאָה יִתְבָּאֵר לְךָ מַה הֵם הַנְּתִינִים:

ח וְיֵשׁ שֶׁאָסוּר בִּיאָתָן בַּעֲשֵׂה וְאֵינוֹ מֵחַיְבֵי לָאוִין וּשְׁלֹשָׁה הֵם. מִצְרִי וֶאֱדוֹמִי דּוֹר רִאשׁוֹן וְדוֹר שֵׁנִי אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת. וּבְעוּלָה לְכֹהֵן גָּדוֹל. לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בְּאֵלּוּ לֹא יָבוֹא אוֹ לֹא יִקַּח אֶלָּא מִכְּלַל שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג ט) "דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה'" אַתָּה לָמֵד שֶׁדּוֹר רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לֹא יָבוֹא. וּמִכְּלַל שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כא יג) "וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח" אַתָּה לָמֵד שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה לֹא יִקַּח. וְלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה הֲרֵי הוּא כַּעֲשֵׂה:

פרק ב

א הַבַּת מִיּוֹם לֵדָתָהּ עַד שֶׁתִּהְיֶה בַּת י"ב שָׁנָה גְּמוּרוֹת הִיא הַנִּקְרֵאת קְטַנָּה וְנִקְרֵאת תִּינֹקֶת. וַאֲפִלּוּ הֵבִיאָה כַּמָּה שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה אֵינָם אֶלָּא כְּשׁוּמָא. אֲבָל אִם הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּגּוּף בַּמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעוֹת לַהֲבָאַת שֵׂעָר וְהִיא מִבַּת י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וַמַּעְלָה נִקְרֵאת נַעֲרָה:

ב וַהֲבָאַת שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּזְּמַן הַזֶּה נִקְרָא סִימָן הַתַּחְתּוֹן. וּמֵאַחַר שֶׁתָּבִיא סִימָן הַתַּחְתּוֹן תִּקָּרֵא נַעֲרָה עַד שֶׁשָּׁה חֳדָשִׁים גְּמוּרִים. וּמִתְּחִלַּת יוֹם תַּשְׁלוּם הַשִּׁשָּׁה חֳדָשִׁים וָמַעְלָה תִּקָּרֵא בּוֹגֶרֶת. וְאֵין בֵּין נַעֲרוּת לִבְגִרוּת אֶלָּא שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בִּלְבַד:

ג הִגִּיעָה לְי״ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאוּ בָּהּ סִימָנֵי אֵילוֹנִית עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא עַד עֶשְׂרִים שָׁנָה. וּכְשֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֲפִלּוּ בְּשְׁנַת עֶשְׂרִים תִּהְיֶה נַעֲרָה שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וְאַחַר כָּךְ תִּקָּרֵא בּוֹגֶרֶת:

ד הָיְתָה בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת וְנִרְאוּ בָּהּ (כָּל) סִימָנֵי אֵילוֹנִית חֲרֵי הִיא אֵילוֹנִית. וְאִם לֹא נִרְאוּ בָּהּ (כָּל) סִימָנֵי אֵילוֹנִית עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא עַד שֶׁתָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אוֹ עַד שֶׁתִּהְיֶה בַּת ל״ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

ה הִגִּיעָה לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת חֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת אֵילוֹנִית אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאָה בָּהּ סִימָן מִסִּימָנֵי אֵילוֹנִית. נִמְצֵאתָ אַתָּה לָמֵד שֶׁהָאֵילוֹנִית אֵין לָהּ יְמֵי נַעֲרוּת אֶלָּא מִקְּטַנוּתָהּ תֵּצֵא לְבַגְרוּת:

ו וְאֵלּוּ הֵן סִימָנֵי אֵילוֹנִית. כָּל שֶׁאֵין לָהּ דְּדִין. וּמִתְקַשָּׁה בִּשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ. וְאֵין לָהּ שִׁפּוּלֵי מֵעַיִם כְּנָשִׁים. וְקוֹלָהּ עָבֶה וְאֵינָהּ נִכֶּרֶת בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה. וְהַנַּעֲרָה וְהַבּוֹגֶרֶת וְהָאֵילוֹנִית כָּל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן נִקְרֵאת גְּדוֹלָה:

ז וְיֵשׁ בְּבַת סִימָנִין מִלְּמַעְלָה וְהֵן הַנִּקְרָאִין סִימָן הָעֶלְיוֹן. וְאֵלּוּ הֵן. מִשְׁתַּחֲזִיר יָדֶיהָ לְאָחוֹרָהּ וְיֵעָשֶׂה קֶמֶט (בְּמָקוֹם הַדָּדִין). וּמִשֶּׁישְׁחִיר רֹאשׁ הַדָּד. וּמִשֶּׁיִּתֵּן אָדָם יָדוֹ עַל עִקֶּר הַדָּד וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהֶה לַחֲזוֹר. וּמִשֶּׁיִּפָּצֵל רֹאשׁ חֹטֶם הַדָּד וְיֵעָשֶׂה בְּרֹאשׁוֹ כַּדּוּר קָטָן. וְרַבּוֹתַי פֵּרְשׁוּ מִשֶּׁיִּפָּצֵל הַחֹטֶם עַצְמוֹ. וְכֵן מִשֶּׁיִּטּוּ הַדָּדִין. וּמִשֶּׁיִּתְקַשְׁקְשׁוּ הַדָּדִין. וּמִשֶּׁתַּקִּיף הָעֲטָרָה שֶׁהוּא מְקוֹם הַבָּשָׂר תַּחְפּוּחַ שֶׁלְּמַעְלָה מִן הָעֲרָוָה לְעֹמַת הַבֶּטֶן. וּמִשֶּׁיִּתְמַעֵךְ הַבָּשָׂר תַּחַת הַזֶּה וְלֹא יִהְיֶה קָשֶׁה:

ח כָּל אֵלּוּ הַסִּימָנִין שְׁמוֹנָה. נִרְאֶה בַּבַּת סִימָן אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ אוֹ כֻּלָּן וְהִיא בַּת י״ב שָׁנָה אוֹ פָּחוֹת אֵין מַשְׁגִּיחִין בּוֹ וַחֲרֵי הִיא קְטַנָּה. נַעֲשֵׂית בַּת י״ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וְנִרְאֶה בָּהּ סִימָן הַתַּחְתּוֹן אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ. וְאִם לֹא נִרְאֶה הַתַּחְתּוֹן וְנִרְאֶה בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ חֲרֵי הִיא סָפֵק בֵּין נַעֲרָה לִקְטַנָּה וְדָנִים בָּהּ לְהַחֲמִיר. וְאִם נִרְאוּ כֻּלָּן [וְלֹא נִרְאֶה סִימָן הַתַּחְתּוֹן] חֲרֵי זוֹ גְּדוֹלָה וַדַּאִית. שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיָּבוֹאוּ כֻּלָּן אֶלָּא כְּבָר בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן וְנֶעְשָׂר:

ט הַבַּת שֶׁיָּלְדָה אַחַר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֵבִיאָה סִימָנִים לֹא תַּחְתּוֹן וְלֹא עֶלְיוֹן חֲרֵי זוֹ גְּדוֹלָה. בָּנִים חֲרֵי הֵם כְּסִימָנִין:

י הַבֵּן מִשֶּׁיִּוָּלֵד עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה נִקְרָא קָטָן וְנִקְרָא תִּינוֹק וַאֲפִלּוּ הֵבִיא כַּמָּה שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַזֶּה אֵינוֹ סִימָן אֶלָּא שׁוּמָא. הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּמְּקוֹמוֹת הַיְדוּעוֹת לְשֹׁעֶר. וְהוּא מִבֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד וָמַעְלָה נִקְרָא גָּדוֹל וְנִקְרָא אִישׁ:

יא הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִימָנֵי סָרִיס חֲרֵי הוּא קָטָן עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם. הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּזָּקֵן. אִם נִרְאֶה בּוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס חֲרֵי הוּא סָרִיס וְדֵינוֹ דִּין הַגָּדוֹל לְכָל דָּבָר. וְאִם לֹא נִרְאֶה בּוֹ סִימָן מִסִּימָנֵי סָרִיס עֲדַיִן קָטָן הוּא עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לָהֶן אוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן ל״ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

יב הִגִּיעַ לַזְּמַן הַזֶּה וְלֹא הֵבִיא חֲרֵי זֶה סָרִיס אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאֶה בּוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס. הִגִּיעַ לִשְׁנַת עֶשְׂרִים פָּחוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת לְמַטָּה וְהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בַּזָּקֵן אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד לוֹ אֶחָד מִסִּימָנֵי סָרִיס אֵינוֹ סָרִיס. אֶלָּא חֲרֵי הוּא בְּקַטְנוּתוֹ עַד שֶׁיִּוָּלְדוּ לוֹ כָּל סִימָנֵי סָרִיס אוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן ל״ה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד:

יג וְאֵלּוּ הֵן סִימָנֵי סָרִיס. כָּל שֶׁאֵין לוֹ זָקָן. וּשְׂעָרוֹ לָקוּי. וּכְשֶׁרוֹ מַחֲלִיק. וְאֵין מֵימֵי רַגְלָיו מַעֲלִים רְתִיחָה. וּכְשֶׁמְּטִיל מַיִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה כִּפָּה. וְשִׁכְבַת זַרְעוֹ דִּיהָה. וְאֵין מֵימֵי רַגְלָיו מַחְמִיצִין. וְרוֹחַץ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְאֵינוֹ מַעֲלֶה בְּשָׂרוֹ הֶבֶל. וְקוֹלוֹ לָקוּי וְאֵינוֹ נִכָּר בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה:

יד וְסָרִיס זֶה הוּא הַנִּקְרָא סְרִיס חַמָּה בְּכָל מָקוֹם. אֲבָל הַבֵּן שֶׁחָתְכוּ אוֹ נִתְּקוּ אוֹ מָעֲכוּ גִּידָיו אוֹ בֵּיצָיו כְּמוֹ שֶׁהָעַכּוּ״ם עוֹשִׂין הוּא הַנִּקְרָא סְרִיס אָדָם. וּכְשֶׁיִּהְיֶה בֶּן י״ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נִקְרָא גָּדוֹל שֶׁאֵין זֶה מֵבִיא סִימָן לְעוֹלָם:

טו בֶּן י״ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד שֶׁלֹּא הֵבִיא סִימָן שֶׁלְּמַטָּה וְנִרְאוּ בּוֹ כָּל הַסִּימָנִין שֶׁל מַעְלָה חֲרֵי זֶה סָפֵק בֵּין גָּדוֹל לְקָטָן. וְאִם לֹא נִבְדַּק מִלְּמַטָּה כֵּינָן שֶׁנִּרְאָה בּוֹ סִימָנֵי בַּגְרוּת מִלְּמַעְלָה חֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת גָּדוֹל:

טז שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּבֵן וּבְבַת בְּכָל מָקוֹם שֶׁעוֹרָן כְּדֵי לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן. וּמִשֶּׁיִּצְמְחוּ וְיִהְיוּ יְכוֹלוֹת לְהִנָּטֵל בְּפִי הַזּוֹג עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן דַּיָּנִין בֶּהֶן לְהַחֲמִיר בְּכָל מָקוֹם. לְפִיכָךְ בֵּבֶן וּבְבַת נַחְשֹׁב אוֹתָם גְּדוֹלִים לְהַחֲמִיר הוֹאִיל וְצָמְחוּ כְּדֵי לְהִנָּטֵל בְּפִי הַזּוֹג. וְנַחְשֹׁב אוֹתָם קְטַנִּים לְהַחֲמִיר הוֹאִיל וְלֹא הִגִּיעוּ לָכֹף רֹאשָׁן לְעִקָּרָן:

יז שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אֵלּוּ צְרִיכוֹת שֶׁיִּהְיוּ בִּמְקוֹם הָעֲרָוָה. וּבֵית הָעֲרָוָה כֵּלּוֹ מְקוֹם סִימָנִין בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה בֵּין עַל אֵיבְרֵי הַזֶּרַע עַצְמָן. וּצְרִיכוֹת לִהְיוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד. וְשֶׁיִּהְיֶה בְּעִקָּרָן גֻּמּוֹת. וַאֲפִלּוּ שְׁתֵּיהֶן בְּגֻמָּה אַחַת חֲרֵי אֵלּוּ סִימָן. נִמְצְאוּ שְׁתֵּי גֻּמּוֹת זוֹ בְּצַד זוֹ וְאֵין בָּהֶן שֵׂעָר חֲרֵי אֵלּוּ סִימָן. חֲזָקָה אֵין גֻּמָּא בְּלֹא שֵׂעָר וּשְׂעָרוֹת הָיוּ בָּהֶן וְנָשְׁרוּ:

יח הַבַּת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת בְּתוֹךְ י״ב שָׁנָה וְהַבֵּן שֶׁהֵבִיא בְּתוֹךְ י״ג שְׁנֵיהֶם שׁוּמָא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתָן שְׂעָרוֹת בְּמְקוֹמָן הֵם עוֹמְדוֹת אַחַר י״ג לְזָכָר וְאַחַר י״ב לִנְקֵבָה אֵינָן סִימָן:

יט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנִּבְדְּקוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן וְנוֹדַע שֶׁהֵן שׁוּמָא. אֲבָל אִם לֹא נִבְדְּקוּ אֶלָּא אַחַר זְמַן וְנִמְצְאוּ שָׁם שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת סִימָנִין. וְאֵין אוֹמְרִין שֶׁמָּא קֹדֶם זְמַן צָמְחוּ כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שׁוּמָא:

כ כְּשֶׁבּוֹדְקִין הַבַּת בֵּין בְּתוֹךְ הַזְּמַן שֶׁהוּא כָּל שְׁנַת י״ב בֵּין קֹדֶם זְמַן זֶה בֵּין לְאַחַר הַזְּמַן בּוֹדְקִין עַל פִּי נָשִׁים כְּשֵׁרוֹת וְנֶאֱמָנוֹת. וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה אַחַת בּוֹדֶקֶת וְשׁוֹמְעִין לָהּ אִם הֵבִיאָה וְאִם לֹא הֵבִיאָה:

כא כָּל הַשָּׁנִים הָאֲמוּרוֹת בְּבֵן וּבַת וּבְעֶרְכִּין וּבְכָל מָקוֹם אֵינָן לֹא שְׁנֵי הַלְּבָנָה וְלֹא שְׁנֵי הַחַמָּה אֶלָּא שָׁנִים שֶׁל סֵדֶר הָעִבּוּר שֶׁהֵן פְּשׁוּטוֹת וּמְעֻבָּרוֹת עַל פִּי בֵּית דִּין כְּמוֹ שֶׁהֵם קוֹבְעִין אוֹתָן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. וּבְאוֹתָן הַשָּׁנִים מוֹנִין לְכָל דִּבְרֵי הַדָּת:

כב אֵין סוֹמְכִין עַל הַנָּשִׁים בְּמִנְיַן הַשָּׁנִים וְלֹא עַל הַקְּרוֹבִים אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים לְהָעִיד:

כג הָאָב שֶׁאָמַר בְּנִי זֶה בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. בִּתִּי זוֹ בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד נֶאֱמָן לְקָרְבָּן אֲבָל לֹא לְמַכּוֹת וְלֹא לָעֲנָשִׁים. בְּנִי זֶה בֶּן י״ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד בִּתִּי זוֹ בַּת י״ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נֶאֱמָן לִנְדָרִים וּלְעֶרְכִּין וְלַחֲרָמוֹת וּלְהֶקְדֵּשׁוֹת אֲבָל לֹא לְמַכּוֹת וְלֹא לָעֲנָשִׁים:

כד מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֵיבֶר זְכָרוּת וְאֵיבֶר נְקֵבוּת הוּא הַנִּקְרָא אַנְדְּרוֹגִינוּס וְהוּא סָפֵק אִם זָכָר סָפֵק אִם נְקֵבָה. וְאֵין לוֹ סִימָן שֶׁיִּוָּדַע בּוֹ אִם הוּא זָכָר וַדַּאי אִם הִיא נְקֵבָה וַדַּאִית לְעוֹלָם:

כה וְכָל מִי שֶׁאֵין לוֹ לֹא זְכָרוּת וְלֹא נְקֵבוּת אֶלָּא אָטוּם הוּא הַנִּקְרָא טַמְטוּם וְגַם הוּא סָפֵק. וְאִם נִקְרַע הַטַּמְטוּם וְנִמְצָא זָכָר הֲרֵי הוּא כְּזָכָר וַדַּאי. וְאִם נִמְצָא נְקֵבָה הֲרֵי הוּא נְקֵבָה. וְטַמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁהָיוּ בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת גְּדוֹלִים וְהֵם שֶׁנִּדְבֵּר בָּהֶן בְּכָל מָקוֹם:

כו חֵרֵשׁ וְחֵרֶשֶׁת הָאֲמוּרִים בְּכָל מָקוֹם הֵן הָאִלְּמִים שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין וְלֹא מְדַבְּרִים. אֲבָל מִי שֶׁמְּדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹ שׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. וְאִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהֵן שְׁלֵמִים בְּדַעְתָּן וְאֵינָן לֹא חֵרְשִׁים וְלֹא שׁוֹטִים נִקְרָאִין פִּקֵּחַ וּפִקֵּחַת:

כז נִמְצְאוּ כָּל הַשֵּׁמוֹת שֶׁבֵּאַרְנוּ עִנְיָנָם בִּשְׁנֵי פְּרָקִים אֵלּוּ עֶשְׂרִים שֵׁמוֹת. וְאֵלּוּ הֵן. קִדּוּשִׁין. עֶרְוָה. שְׁנִיָּה. אִסּוּרֵי לָאוִין. אִסּוּרֵי עֲשֵׂה. קְטַנָּה. נַעֲרָה. בּוֹגֶרֶת. אַיְלוֹנִית. גְּדוֹלָה. סִימָן הַתַּחְתּוֹן. סִימָן הָעֶלְיוֹן. קָטָן. סְרִיס חַמָּה. סְרִיס אָדָם. גָּדוֹל. אַנְדְּרוֹגִינוּס. טַמְטוּם. חֵרְשִׁים. פִּקֵּחִים. שִׂים כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֵלּוּ לְעֵמָּתְךָ תָּמִיד וְאַל יָלוּזוּ מֵעֵינֶיךָ כָּל עִנְיְנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא נִהְיֶה צְרִיכִין לְבָאֵר כָּל שֵׁם מֵהֶן בְּכָל מָקוֹם שֶׁנַּזְכִּיר אוֹתוֹ:

פרק ג

א כֵּיצַד הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת. אִם בְּכֶסֶף הוּא מְקֻדֶּשׁ אֵין פָּחוֹת מִפְּרוּטָה כֶּסֶף אוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה. אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ לִי לְאִשָּׁה בָּזֶה. וְנוֹתֵן לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים. וְהָאִישׁ הוּא שֶׁאוֹמֵר דְּבָרִים שֶׁמַּשְׁמָעָן שֶׁקּוֹנֶה אוֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְהוּא שֶׁיִּתֵּן לָהּ הַכֶּסֶף:

ב נָתְנָה הִיא וְאָמְרָה לוֹ הֲרֵי אֲנִי מְקֻדֶּשֶׁת לְךָ. הֲרֵינִי מְאֹרֶסֶת לְךָ. הֲרֵינִי לְךָ לְאִנְתּוּ אוֹ בְּכָל לְשׁוֹן הַקְּנָאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם נָתְנָה הִיא לוֹ וְאָמַר הוּא אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם נָתַן הוּא וְאָמְרָה הִיא הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק:

ג וְאִם קִדֵּשׁ בְּשְׁטָר כּוֹתֵב עַל הַנְּיָר אוֹ עַל הַחֶרֶס אוֹ עַל הֶעָלֶה אוֹ עַל כָּל דָּבָר שֶׁיִּרְצֶה. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי וְכָל כַּיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ וְנוֹתְנוֹ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים:

ד וְצָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב אוֹתוֹ לְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּתְקַדֶּשֶׁת כְּגֵט. וְאֵינוֹ כּוֹתְבוֹ אֶלָּא מִדַּעְתָּהּ. כְּתָבוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אוֹ לִשְׁמָהּ שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ אַף עַל פִּי שֶׁנְּתָנוֹ לָהּ לְדַעְתָּהּ בִּפְנֵי עֵדִים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ה וְאִם קִדֵּשׁ בְּבִיאָה אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי אוֹ הֲרֵי אַתְּ לִי לְאִשָּׁה בְּבְעִילָה זוֹ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וּמִתְיַחֵד עִמָּהּ בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים וּבוֹעֲלָהּ. וְהַמְקֻדֶּשׁ בְּבִיאָה (מִסְתָּמָא) דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִּיאָה. וּכְשֶׁיִּגְמֹר בִּיאָתוֹ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת. (וּבֵין שֶׁבָּא עָלֶיהָ כְּדַרְכָּהּ וּבֵין שֶׁבָּא עָלֶיהָ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת):

ו הַדְּבָרִים שֶׁיֹּאמַר הָאִישׁ כְּשֶׁיְּקַדֵּשׁ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מַשְׁמָעָם שֶׁהוּא קוֹנֶה הָאִשָּׁה וְלֹא שֶׁיִּהְיֶה מַשְׁמָע שֶׁהִקְנָה עַצְמוֹ לָהּ. כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁאָמַר לָהּ אוֹ שֶׁכָּתַב בַּשְּׁטָר שְׁנִּתְנוֹ לָהּ. הֲרֵינִי בַּעְלֵךְ. הֲרֵינִי אֲרוּסֵךְ. הֲרֵינִי אִישֵׁךְ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּלָל. אָמַר לָהּ אוֹ כָּתַב לָהּ. הֲרֵי אַתְּ אִשְׁתִּי. הֲרֵי אַתְּ אֲרוּסָתִי. אוֹ הֲרֵי אַתְּ קְנוּיָה לִי. הֲרֵי אַתְּ שֶׁלִּי. הֲרֵי אַתְּ לְקוּחָתִי. הֲרֵי אֶת חֲרוּפָתִי. הֲרֵי אַתְּ בִּרְשׁוּתִי. הֲרֵי אַתְּ זְקוּקָה לִי וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ז אָמַר לָהּ אוֹ כָּתַב לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְיֻחֶדֶת לִי. הֲרֵי אַתְּ מְיֻעֶדֶת לִי. הֲרֵי אַתְּ עֲזָרָתִי. הֲרֵי אַתְּ נֶגְדָּתִי. הֲרֵי אַתְּ צַלְעָתִי. הֲרֵי אַתְּ סְגוֹרָתִי. הֲרֵי אַתְּ תַּחְתַּי. הֲרֵי אַתְּ עֲצוּרָתִי. הֲרֵי אַתְּ תְּפוּסָתִי. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה מְדַבֵּר עִמָּהּ תְּחִלָּה עַל עִסְקֵי קִדּוּשִׁין. אֲבָל אִם אֵינוֹ מְדַבֵּר עִמָּהּ תְּחִלָּה עַל עִסְקֵי קִדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִלּוֹת אֵלּוּ:

ח וְיֵשׁ לְאִישׁ לְקַדֵּשׁ הָאִשָּׁה בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהִיא מַכֶּרֶת בּוֹ. וְיִהְיֶה מַשְׁמַע הַדְּבָרִים בְּאוֹתָהּ הַלָּשׁוֹן שֶׁקָּנָאָהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הָיָה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עִסְקֵי הַקִּדּוּשִׁין וְרָצְתָה וְעָמַד וְקִדֵּשׁ וְלֹא פֵּרֵשׁ וְלֹא אָמַר לָהּ כְּלוּם אֶלָּא נָתַן בְּיָדָהּ אוֹ בָּעַל הוֹאִיל וְהֵן עֲסוּקִין בָּעִנְיָן דַּיּוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ. וְכֵן עֵדֵי הַקִּדּוּשִׁין וְהַגֵּרוּשִׁין אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר לָהֶם אַתֶּם עֵדַי. אֶלָּא כֵּינָן שֶׁגֵּרֵשׁ אוֹ קִדֵּשׁ בִּפְנֵיהֶם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת:

ט הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לְחֻצַּיִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הָא לְמָה זֶּה דּוֹמֶה לְאוֹמֵר לָהּ תְּהִי אִשְׁתִּי אַתְּ וְאַחֶרֶת שֶׁנִּמְצָא שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא חֲצִי אִישׁ. אֲבָל אִם אָמַר חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין אִשָּׁה אַחַת רְאוּיָה לִשְׁנַיִם. וְכֵן אִם אוֹמֵר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְלָזֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

י אָמַר לָהּ הֲרֵי חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה וְחֶצְיֵךְ בִּפְרוּטָה. אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּחֲצִי פְּרוּטָה וְחֶצְיֵךְ הָאַחֶרֶת מְקֻדֶּשֶׁת בַּחֲצִי פְּרוּטָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר לָהּ חֶצְיֵךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה הַיּוֹם וְחֶצְיֵךְ בִּפְרוּטָה לְמָחָר. שְׁתֵּי חֲצָיֶיךְ בִּפְרוּטָה. שְׁתֵּי בְּנוֹתַיִךְ לִשְׁנֵי בָּנַי בִּפְרוּטָה. בִּתֵּךְ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וּפָרָתֵךְ מְכוּרָה לִי בִּפְרוּטָה. אוֹ בִּתֵּךְ וְקַרְקָעָתֵךְ לִי בִּפְרוּטָה. בְּכָל אֵלּוּ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק:

יא הָאָב מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא קְטַנָּה. וְכֵן כְּשֶׁהִיא נַעֲרָה רְשׁוּתָהּ בְּיָדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב טז) "אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה". וְקִדּוּשֶׁיהָ לְאָבִיהָ. וְכֵן הוּא זַכַּאי בִּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּבִכְתֻבָּתָהּ אִם נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִן הָאֵרוּסִין הוּא זַכַּאי בַּכֹּל עַד שֶׁתִּבָּגֵר. לְפִיכָךְ מְקַבֵּל הָאָב קִדּוּשֶׁי בִּתּוֹ מִיּוֹם שֶׁתִּוָּלֵד עַד שֶׁתִּבָּגֵר. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה חֵרֶשֶׁת אוֹ שׁוֹטָה וְקִדְּשָׁהּ הָאָב הֲרֵי הִיא אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה. וְאִם הָיְתָה בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד מִתְקַדֶּשֶׁת בִּבְיאָה מִדַּעַת אָבִיהָ. פָּחוֹת מִכֵּן אִם קִדְּשָׁהּ אָבִיהָ בִּבְיאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יב בָּגְרָה הַבַּת אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת וַהֲרֵי הִיא כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָם מִתְקַדְּשׁוֹת אֶלָּא לְדַעְתָּן. וְכֵן אִם הִשִּׂיאָהּ אָבִיהָ וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה בְּחַיֵּי אָבִיהָ הֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת עַצְמָהּ וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן הִיא קְטַנָּה. כֵּינָן שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת לְעוֹלָם:

יג נִתְקַדְּשָׁה קֹדֶם שֶׁתִּבָּגֵר שֶׁלֹּא לְדַעַת אָבִיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וַאֲפִלּוּ אִם נִתְרַצָּה הָאָב אַחַר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה. וַאֲפִלּוּ אִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה מִן אוֹתָן הַקִּדּוּשִׁין אֵינָהּ אֲסוּרָה לְכֹהֵן. וּבֵין הִיא וּבֵין אָבִיהָ יְכוֹלִין לְעַכֵּב. בֵּין אִם נִתְקַדְּשָׁה בְּפָנָיו בֵּין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יד הָיְתָה הַבַּת סָפֵק בּוֹגֶרֶת. בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁהּ אָבִיהָ שֶׁלֹּא לְדַעְתָּהּ בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁה הִיא עַצְמָהּ שֶׁלֹּא לְדַעַת אָבִיהָ. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק לְפִיכָךְ צְרִיכָה גֵּט מִסָּפֵק. יֵשׁ לָאִישׁ לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה בֵּין אִשָּׁה פְּלוֹנִית בֵּין אִשָּׁה מִשְּׁאָר הַנָּשִׁים. וְכֵן הָאִשָּׁה הַגְּדוֹלָה עוֹשָׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ בֵּין מֵאִישׁ פְּלוֹנִי בֵּין מֵאִישׁ מִשְּׁאָר אֲנָשִׁים. וְכֵן הָאָב עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֵׁי בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ. וְאוֹמֵר הָאָב לְבִתּוֹ הַקְּטַנָּה צְאִי וְקַבְּלִי קִדּוּשַׁיִךְ:

טו כָּל הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בִּפְנֵי עֵדִים. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֵדִים שֶׁאֵין מָקוֹם לְעֵדִים בִּשְׁלִיחוּת הָאִישׁ אֶלָּא לְהוֹדִיעַ אֲמִתַּת הַדָּבָר. לְפִיכָךְ אִם הוֹדוּ הַשָּׁלִיחַ וְהַמְשֻׁלַּחַ אֵינָן צְרִיכִין עֵדִים כְּמוֹ שָׁלִיחַ הַגֵּט וּכְמוֹ שָׁלִיחַ שֶׁהִרְשָׁהוּ לְהַפְרִישׁ לוֹ תְּרוּמָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן בְּכָל מָקוֹם שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ עֵדִים:

טז הַשָּׁלִיחַ נַעֲשֶׂה עֵד לְפִיכָךְ אִם עָשָׂה שְׁנֵי שְׁלוּחִין לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלְכוּ וְקִדְּשׁוּ אוֹתָהּ הֵן הֵן שְׁלוּחָיו וְהֵן הֵן עֵדֵי הַקִּדּוּשִׁין וְאֵינָן צְרִיכִין לְקַדְּשָׁהּ לוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אֲחֵרִים:

יז הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִשְׁלִיחוּת חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן לְפִי שֶׁאֵינָן בְּנֵי דַּעַת וְהָעַכּוּ"ם לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּנֵי בְּרִית וְנֶאֱמַר (במדבר יח כח) "כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם" לְרַבּוֹת הַשָּׁלִיחַ וּמַה אַתֶּם בְּנֵי בְּרִית אַף שְׁלוּחֲכֶם בְּנֵי בְּרִית לְהוֹצִיא אֶת הָעַכּוּ"ם. אֲבָל הָעֶבֶד אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְדָבָר שֶׁבְּמֻמּוֹן הֲרֵי הוּא פָּסוּל לִשְׁלִיחוּת הַקִּדּוּשִׁין וְהַגֵּטִין לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּתוֹרַת גֵּטִין וְקִדּוּשִׁין:

יח שְׁלִיחַ הָאִישׁ שֶׁמְּקַדֵּשׁ אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִפְלוֹנִי בְּכֶסֶף זֶה אוֹ בִּשְׁטָר זֶה. אִם שְׁלִיחַ הָאִשָּׁה הוּא שֶׁמְּקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי פְּלוֹנִית שֶׁשְּׁלָחָתְנִי אוֹתְךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְהוּא אוֹמֵר לוֹ קִדַּשְׁתִּיהָ לְךָ אוֹ אֵרַסְתִּיהָ לְךָ אוֹ נְתַתִּיהָ לְךָ לְאִשָּׁה וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן הַמְקֻדָּשׁ עַל יְדֵי הָאָב אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי בִּתְּךָ פְּלוֹנִית

מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְהוּא אוֹמֵר לוֹ קִדַּשְׁתִּיהָ לְךָ. אִם אָמַר הָאָב אוֹ הַשָּׁלִיחַ הֵן דַּיּוֹ וַאֲפִלּוּ שָׁתַק. וְאִם הָיוּ עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן וְנָתַן לָאָב אוֹ לַשָּׁלִיחַ וְלֹא פֵּרֵשׁ וְלֹא אָמַר דָּבָר דַּיּוֹ וְהִיא מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם קִדֵּשׁ בִּשְׁטָר אֵינוֹ כּוֹתְבוֹ אֶלָּא מַדַּעַת הָאָב אוֹ מַדַּעַת הַשָּׁלִיחַ. וְכֵן בְּכָל הַדְּבָרִים כֻּלָּן שֶׁל קִדּוּשִׁין דִּין הָאִישׁ עִם הָאִשָּׁה כְּדִין שָׁלִיחַ עִם שָׁלִיחַ אוֹ עִם הָאָב:

יט מִצְוָה שֶׁיְּקַדֵּשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ בְּעַצְמוֹ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ. וְכֵן מִצְוָה לְאִשָּׁה שֶׁתְּקַדֵּשׁ עַצְמָהּ בְּיָדָהּ יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׁלוּחָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לָאָב לְקַדֵּשׁ בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה וּכְשֶׁהִיא נַעֲרָה לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה אֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן אֶלָּא מִצְוַת חֲכָמִים שֶׁלֹּא יְקַדֵּשׁ אָדָם בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתֹאמַר לְפִלּוֹנִי אֲנִי רוֹצָה. וְכֵן הָאִישׁ אֵין רָאוּי לְקַדֵּשׁ קְטַנָּה. וְלֹא יְקַדֵּשׁ אִשָּׁה עַד שֶׁיִּרְאֶנָּה וְתִהְיֶה כְּשֵׁרָה בְּעֵינָיו שֶׁמָּא לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְנִמְצָא מְגָרֶשָׁהּ אוֹ שׁוֹכֵב עִמָּהּ וְהוּא שׂוֹנְאָהּ:

כ הַמְקֻדֶּשׁ בְּבִיאָה חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי תּוֹרָה. וְכֵן מִתְקַדֶּשֶׁת בִּשְׁטָר מִן הַתּוֹרָה. כְּשֵׁם שֶׁגּוֹמֵר וּמְגָרֵשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כד א) "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת" כָּךְ גּוֹמֵר וּמַכְנִיס. אֲבָל הַכֶּסֶף מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים (וְכֵן דִּין הַכֶּסֶף דִּין תּוֹרָה וּפֵרוּשׁוֹ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים) שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב יג) "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה" וְאָמְרוּ חֲכָמִים לְקוּחִים אֵלּוּ יִהְיוּ בְּכֶסֶף שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כג יג) "נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי":

כא אַף עַל פִּי שֶׁעִקַּר הַדָּבָר כָּךְ הוּא כְּבָר נָהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ בְּכֶסֶף אוֹ בִּשְׁוֵה כֶּסֶף. וְכֵן אִם רָצָה לְקַדֵּשׁ בִּשְׁטָר מְקֻדֶּשׁ. אֲבָל אֵין מְקַדְּשִׁין בִּבְיאָה לְכַתְּחִלָּה וְאִם קִדֵּשׁ בִּבְיאָה מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל פְּרוּצִים בְּדָבָר זֶה אַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין:

כב וְכֵן הַמְקֻדֶּשׁ בְּלֹא שְׁדּוּכִין אוֹ הַמְקֻדֶּשׁ בַּשּׁוּק אַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר זֶה הֶרְגֵּל לְזָנוּת וְיִדְמֶה לְקִדֻּשָּׁה שֶׁהָיְתָה קֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה:

כג כָּל הַמְקֻדָּשׁ אִשָּׁה בֵּין עַל יְדֵי עַצְמוֹ בֵּין עַל יְדֵי שָׁלִיחַ צָרִיךְ לְבָרֵךְ קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הוּא אוֹ שְׁלוּחוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמְּבָרְכִין עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ וְאִם קִדֵּשׁ וְלֹא בֵּרֵךְ לֹא יְבָרֵךְ אַחַר הַקִּדּוּשִׁין שֶׁזּוֹ בְּרָכָה לְבַטָּלָה מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה כְּבָר נַעֲשָׂה:

כד כֵּיצַד מְבָרֵךְ. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְהִבְדִּילָנוּ מִן הָעֲרָיוֹת וְאָסַר לָנוּ אֶת הָאֲרוּסוֹת וְהִתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂוּאוֹת עַל יְדֵי חֻפָּה וְקִדּוּשִׁין בָּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל. זוֹ הִיא בִּרְכַּת אֵרוּסִין. וְנָהֲגוּ הָעָם לְהַסְדִּיר בְּרָכָה זוֹ עַל כּוֹס שֶׁל יַיִן אוֹ שֶׁל שֵׁכָר. וְאִם יֵשׁ שָׁם יַיִן מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת אֵרוּסִין וְאַחַר כָּךְ מְקַדֵּשׁ. וְאִם אֵין לוֹ יַיִן אוֹ שֵׁכָר מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

פרק ד

א אֵין הָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא לִרְצוֹנָהּ וְהַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה בְּעַל כָּרְחָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁאָנְסוּהוּ עַד שֶׁקִּדֵּשׁ בְּעַל כָּרְחוֹ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְיֵשׁ לָאִישׁ לְקַדֵּשׁ נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּכֶסֶף אִם קִדֵּשׁ בְּכֶסֶף פְּרוּטָה לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְיֵשׁ לְאַחַת מֵהֶן אוֹ לְאַחַר לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין עַל יְדֵי כַּלָּן מִדַּעְתָּן:

ב הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְנָתַן הַקִּדּוּשִׁין מִדַּעְתָּהּ בְּיַד חֲבֶרְתָּהּ וְאָמַר לַחֲבֶרְתָּהּ כְּשֶׁנָּתַן הַקִּדּוּשִׁין בְּיָדָהּ וְאַתְּ נַמִּי. אוֹ וְכֵן גַּם אַתְּ וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. חֲרֵי שְׁתֵּיהֶן מְקֻדָּשׁוֹת. אֲבָל אִם נָתַן בְּיָדָהּ וְאָמַר לָהּ וְאַתְּ. חֲרֵי זוֹ שֶׁקִּבְּלָה הַקִּדּוּשִׁין מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. שֶׁמָּא לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לִרְאוֹת מַה בִּלְבָּהּ וּכְאִלּוּ אָמַר לָהּ וְאַתְּ מַה תֹּאמְרִי בְּדָבָר זֶה. וּלְפִיכָךְ קִבְּלָה הַקִּדּוּשִׁין הִיא שֶׁחֲרֵי זֶה עֲדַיִן שׁוֹאֲלָהּ לִרְאוֹת מַה בִּלְבָּהּ וּמִפְּנֵי זֶה הִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת:

ג אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר זֶה נְטָלַתּוּ וּזְרָקַתּוּ לְפָנָיו אוֹ לַיָּם אוֹ לְאוּר אוֹ לְדָבָר הָאָבֵד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְאַבָּא אוֹ לְאָבִיךָ אוֹ לְאִישׁ פְּלוֹנִי וְנָתַן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לוֹ שֶׁיְּקַבְּלֵהוּ לִי וְנָתַן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד אָמְרָה הַנִּיחֵהוּ עַל הַסֶּלַע אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם הָיָה סֶלַע שֶׁלָּהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיָה סֶלַע שֶׁל שְׁנֵיהֶם חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכִכָּר זֶה אָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְעָנִי אֲפִלּוּ הָיָה עָנִי הַסָּמוּךְ עָלֶיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. תְּנֵהוּ לַכֶּלֶב חֲרֵי זוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם הָיָה הַכֶּלֶב שֶׁלָּהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם הָיָה רָץ אַחֲרֶיהָ לְנָשְׁכָהּ וְאָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְכֶלֶב זֶה חֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת:

ה הָיָה מוֹכֵר פֵּרוֹת אוֹ כֵּלִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן בָּאָה אִשָּׁה וְאָמְרָה לוֹ תֵּן לִי מִעַט מֵאֵלּוּ וְאָמַר לָהּ אִם אֶתֵּן לָךְ תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת לִי. אִם אָמְרָה הֵן וְנָתַן לָהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אֲבָל אִם אָמְרָה לוֹ תֵּן לִי מֵהֶן אוֹ הַשְׁלֵךְ לִי אוֹ דְּבָרִים שֶׁעִנְיָנָם לֹא תִשְׂחַק עִמִּי בִּדְבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא תֵּן לִי בִּלְבַד וְנָתַן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם הָיָה שׁוֹתֶה יַיִן וְאָמְרָה לוֹ תֵּן לִי כּוֹס אֶחָד וְאָמַר לָהּ אִם אֶתֵּן לָךְ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בּוֹ וְאָמְרָה הַשְׁקֵנִי הַשְׁקֵנִי אוֹ תֵּן הַשְׁקֵה הַשְׁלֵךְ אֵינָהּ מְ [ק] דֶּשֶׁת שֶׁאֵין הַדְּבָרִים נִרְאִין אֶלָּא הַשְׁקֵנִי בִּלְבַד וְלֹא תִשְׂחַק עִמִּי בְּדָבָר אַחֵר:

ו הַמְקַדֵּשׁ בְּעֵד אֶחָד אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשָׁיו וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִין. קַל וָחוֹמֶר לְמְקַדֵּשׁ בִּלֹא עֵדִים. הַמְקַדֵּשׁ בִּפְסוּלֵי עֵדוּת שֶׁל תּוֹרָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בִּפְסוּלֵי עֵדוּת שֶׁל דִּבְרֵי סוֹפְרִים אוֹ בְּעֵדִים שֶׁהֵן סָפֵק פְּסוּלֵי תּוֹרָה אִם רָצָה לִכְנֹס חוֹזֵר וּמְקַדֵּשׁ בִּכְשֵׁרִים וְאִם לֹא רָצָה לִכְנֹס צְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ מִסָּפֵק. וַאֲפִלּוּ כָּפְרָה הָאִשָּׁה וְהִכְחִישָׁה אֶת הָעֵדִים וְאָמְרָה לֹא קִדַּשְׁתַּנִי כּוֹפִין אוֹתָהּ לְקַח גֵּט. וְכֵן דִּין כָּל קִדּוּשֵׁי סָפֵק אִם רָצָה לִכְנֹס חוֹזֵר וּמְקַדֵּשׁ וַדַּאי וְאִם לֹא רָצָה לִכְנֹס צְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ מִסָּפֵק׃

ז קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ אֵין קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. אֲבָל גָּדוֹל שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת הַקְּטַנָּה הַיְתוֹמָה. אוֹ קְטַנָּה שֶׁיָּצְאָה מֵרְשׁוּת אָבִיהָ. אִם הָיְתָה פְּחוּתָה מִבַּת שֵׁשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא נְבוֹנַת לַחֵשׁ בְּיוֹתֵר וּמַכֶּרֶת וּמַבְחֶנֶת אֵין כָּאן שֵׁם קִדּוּשִׁין וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאן. וְאִם הָיְתָה מִבַּת עֶשֶׂר שָׁנִים וּלְמַעְלָה אַף עַל פִּי שֶׁהִיא סְכָלָה בְּיוֹתֵר הוֹאִיל וְנִתְקַדְּשָׁה לְדַעְתָּהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוּן. הָיְתָה מִבַּת שֵׁשׁ וְעַד סוֹף עֶשֶׂר בּוֹדְקִין אֶת יְפִי דַּעְתָּהּ אִם מַכֶּרֶת וּמַבְחֶנֶת עִסְקֵי הַנִּשּׂוּאִין וְהַקִּדּוּשִׁין צְרִיכָה לְמָאן. וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוּן וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְמָאן׃

ח כֵּיצַד מְקֻדֶּשֶׁת לְמֵאוּן. שֶׁאִם נִתְקַדְּשָׁה וְלֹא רָצְתָה לֵישֵׁב עִם בַּעְלָהּ צְרִיכָה לְמָאן בִּפְנֵי שְׁנַיִם וְלוֹמַר אֵינִי רוֹצָה בּוֹ וְיוֹצְאָה בִּלֹא גֵּט כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גֵּרוּשִׁין. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת מְמָאֶנֶת. וְלָמָּה יוֹצְאָה בִּלֹא גֵּט מִפְּנֵי שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְהֵן תְּלוּיִין שֶׁאִם יָשְׁבָה עִם בַּעְלָהּ עַד שֶׁגָּדְלָה גָּמְרוּ קִדּוּשֶׁיהָ וְנַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ גְּמוּרָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְקַדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁגָּדְלָה. וְאִם לֹא רָצְתָה לֵישֵׁב צְרִיכָה לְמָאן וְתֵצֵא בִּלֹא גֵּט׃

ט חֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּקֵּחַת וְכֵן חֵרֶשֶׁת שֶׁנִּשֵּׂאת לְפִקֵּחַ אֵין קִדּוּשֵׁיהֶן גְּמוּרִין מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לְפִיכָךְ אִם בָּא פִּקֵּחַ וְקִדֵּשׁ אֵשֶׁת חֵרֵשׁ הַפִּקַּחַת חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וְנוֹתֵן גֵּט וְהִיא מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ הַחֵרֵשׁ. אֲבָל הַשּׁוֹטֶה שֶׁקִּדֵּשׁ פִּקֵּחַת אוֹ פִּקֵּחַ שֶׁקִּדֵּשׁ שׁוֹטָה אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּלָל לֹא מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים׃

י סָרִיס שֶׁקִּדֵּשׁ בֵּין סָרִיס חַמָּה בֵּין סָרִיס אָדָם וְכֵן אַיְלוֹנִית שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין׃

יא טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁקִּדְּשׁוּ אִשָּׁה אוֹ שֶׁקִּדְּשָׁן אִישׁ חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק וּצְרִיכִין גֵּט מִסָּפֵק׃

יב הַמְקַדֵּשׁ אַחַת מִן הָעֲרָיוֹת לֹא עָשָׂה כְּלוּם שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין לָעֲרָוָה חוּץ מִן הַנִּדָּה שֶׁהַמְקַדֵּשׁ אֶת הַנִּדָּה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן׃

יג אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁפָּשְׁטָה יָדָהּ וְקִבְּלָה קִדּוּשִׁין מֵאַחֵר בִּפְנֵי בַּעְלָהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ בְּפָנָיו גֵּרַשְׁתַּנִי נֶאֱמֶנֶת חֲזָקָה אֵין אִשָּׁה מְעִזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. אֲבָל אִם קִדְּשָׁהּ אַחֵר שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בַּעְלָהּ אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה קֹדֶם שֶׁתִּתְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין, כָּל שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מְעִזָּה׃

יד הַמְקַדֵּשׁ אַחַת מִן הַשְּׁנִיּוֹת אוֹ מֵאסוּרֵי לָאוִין אוֹ מֵאסוּרֵי עֲשֵׂה. וְכֵן יָבָם שֶׁקִּדֵּשׁ צָרַת יְבָמָה. חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין חוּץ מִיבָמָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְזָר שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. נִסְתַּפֵּק לַחֲכָמִים אִם הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה כִּשְׁאָר חִיּוּבֵי לָאוִין אוֹ אֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ כְּעֶרְוָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָסוּר לוֹ לִכְנֹס אַחַת מִכָּל אֵלּוּ חֲרֵי זֶה מְגֻרָּשׁ בְּגֵט׃

טו הַמְקַדֵּשׁ כּוּתִית אוֹ שִׁפְחָה אֵינָן קִדּוּשִׁין אֶלָּא חֲרֵי הִיא אַחַר הַקִּדּוּשִׁין כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין. וְכֵן עַכּוּ״ם וְעֶבֶד שֶׁקִּדְּשׁוּ בַּת יִשְׂרָאֵל אֵין קִדּוּשֵׁיהֶן קִדּוּשִׁין. יִשְׂרָאֵל מוּמָר שֶׁקִּדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹבֵד עַכּוּ״ם בִּרְצוֹנוֹ חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין וּצְרִיכָה גֵּט מִמֶּנּוּ׃

טז הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין עַד שֶׁתִּשְׁתַּחְרֵר וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרָה גָּמְרוּ קִדּוּשֶׁיהָ כְּקִדּוּשֵׁי קְטַנָּה שֶׁגָּדְלָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדְּשָׁהּ קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים. בָּא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּחְרְרָה חֲרֵי זֶה סָפֵק קִדּוּשִׁין לִשְׁנֵיהֶם׃

יז וְאֵי זוֹ הִיא שִׁפְחָה חֲרוּפָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה זוֹ מִי שֶׁחֶצְיָהּ שִׁפְחָה וְחֶצְיָהּ בַּת חוֹרִין שֶׁקִּדְּשָׁהּ עֶבֶד עִבְרִי. וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין שֶׁקִּדֵּשׁ בַּת חוֹרִין חֲרֵי זוֹ סָפֵק קִדּוּשִׁין׃

יח שְׁכוֹר שֶׁקִּדֵּשׁ קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּכֵּר הַרְבֵּה. וְאִם הִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט אֵין קִדּוּשָׁיו קִדּוּשִׁין. וּמִתַּיְשְׁבִין בְּדָבָר זֶה׃

יט הַמְקַדֵּשׁ בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קִדְּשָׁהּ בְּאֹכֶל אוֹ בִּכְלִי וְכֵיוֹצֵא בּוֹ שֶׁשָּׁוֶה פָּחוֹת מִפְּרוּטָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק וּצְרִיכָה גֵּט מִסָּפֵק שֶׁמָּא דָּבָר זֶה שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר. הָא לָמַדְתָּ שֶׁכָּל הַמְקַדֵּשׁ בִּשְׁוֶה כֶּסֶף אִם הָיָה בְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה שְׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי וַדַּאי וְאִם אֵינוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק. יֵרָאֶה לִי שֶׁאִם קִדֵּשׁ בְּתַבְשִׁיל אוֹ בְּיָרָק שֶׁאֵינוֹ מִתְקַיֵּם וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם אִם לֹא הָיוּ שְׁוֶה פְּרוּטָה בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת כְּלָל שֶׁהֲרֵי דָּבָר זֶה אֵינוֹ מַגִּיעַ לְמָקוֹם אַחֵר עַד שֶׁיִּפְסַד וְיֹאבַד וְלֹא יִהְיוּ שְׁוֶה פְּרוּטָה. וְדָבָר שֶׁל טַעַם הוּא זֶה וְרָאוּי לִסְמֹךְ עָלָיו׃

כ הַמְקַדֵּשׁ (אִשָּׁה) בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה אוֹ שֶׁקִּדֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים בִּפְרוּטָה אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִכֵּן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר שֶׁהִגְדִּיל אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁמִּחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שֶׁלָּקַח שֶׁהָיוּ קִדּוּשִׁין פְּסוּלִין:

כא הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּכֶסֶף אוֹ בִּשְׁטָר אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹךְ יָדָהּ אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁרָצְתָה לִזְרֹק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ וּזְרָקָן בֵּין לְתוֹךְ יָדָהּ בֵּין לְתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ לְתוֹךְ חֲצֵרָהּ אוֹ לְתוֹךְ שָׂדֶה שֶׁלָּהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת הַבַּעַל צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן לְתוֹךְ יָדָהּ אוֹ לְתוֹךְ חֵיקָהּ. הָיְתָה עוֹמֶדֶת בִּרְשׁוּת שֶׁהִיא שֶׁל שְׁנֵיהֶן וְזָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ מִדַּעְתָּהּ וְלֹא הִגִּיעוּ לְיָדָהּ אוֹ לְחֵיקָהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת קִדּוּשֵׁי סָפֵק. וַאֲפִלּוּ אָמְרָה לוֹ הַנַּח קִדּוּשִׁין עַל מָקוֹם זֶה וְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁל שְׁנֵיהֶם חֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשֵׁי סָפֵק:

כב הָיוּ עוֹמְדִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בִּרְשׁוּת שֶׁאֵינוֹ שֶׁל שְׁנֵיהֶם וְזָרַק לָהּ קִדּוּשֶׁיהָ. קָרוֹב לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קָרוֹב לָהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מֻחֶזֶקֶת עַל מֻחֶזֶקֶת אוֹ שֶׁהָיוּ סָפֵק קָרוֹב לוֹ סָפֵק קָרוֹב לָהּ וְאָבְדוּ קֹדֶם שֶׁיַּגִּיעוּ לְיָדָהּ חֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד הוּא קָרוֹב לוֹ וְקָרוֹב לָהּ. כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לִשְׁמֹר אוֹתָן וְהִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה זֶה הוּא קָרוֹב לוֹ. הִיא יְכוֹלָה לִשְׁמֹר אוֹתָן וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל זֶהוּ קָרוֹב לָהּ. שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לִשְׁמֹר אוֹתָן אוֹ שְׁנֵיהֶן אֵין יְכוֹלִים לִשְׁמֹר אוֹתָן זֶה הוּא מֻחֶזֶקֶת עַל מֻחֶזֶקֶת:

פרק ה

א הַמְקַדֵּשׁ בְּדָבָר שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה כְּגוֹן חָמֵץ בְּפֶסַח אוֹ בָּשָׂר בְּחָלָב וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן מִשְׁאָר אִסּוּרֵי הֲנָאָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וַאֲפִלּוּ הָיָה אָסוּר בַּהֲנָאָה מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן חָמֵץ בְּשָׁעָה שִׁשִּׁית מִיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ב עָבַר וּמָכַר דָּבָר הָאָסוּר בַּהֲנָאָה וְקִדֵּשׁ בְּדָמָיו חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת חוּץ מֵעַכּוּ״ם שֶׁאִם קִדֵּשׁ בְּדָמֶיהָ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁדְּמֵי עַכּוּ״ם אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה כָּמוֹהָ. הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶרֶשׁ עֶגְלֵי עַכּוּ״ם אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהַכֹּל מֵעַכּוּ״ם אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג יח) ״וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם״. אֲבָל הַמְקַדֵּשׁ בְּפֶרֶשׁ שׁוֹר הַנִּסְקָל חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁשּׁוֹר הַנִּסְקָל אָסוּר בַּהֲנָאָה פִּרְשׁוֹ אֵינוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁאֵינוֹ דָּבָר חָשׁוּב לְגַבֵּי הַשּׁוֹר:

ג הַמְקַדֵּשׁ בְּפֵרוֹת שְׁבִיעִית אוֹ בְּאֵפֶר פָּרָה אֲדֻמָּה אוֹ בְּמַיִם שֶׁמִּלְּאָן לַעֲשׂוֹתָן מֵי נִדָּה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הַמְקַדֵּשׁ בְּהֶקְדֵּשׁ שֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת בְּשׁוֹגֵג חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְהוּא יְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ לְהֶקְדֵּשׁ וְיָבִיא אֲשָׁמוֹ כְּדִין כָּל מוֹעֵל בְּשִׁגְגָה. וְאִם קִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה בְּמֵזִיד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד קִדְּשָׁהּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. לְפִי שֶׁאֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ שְׁאָר חֲפָצָיו עַד שֶׁיִּתְחַלֵּל שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז ל) ״לַה׳ הוּא״:

ה כֹּהֵן שֶׁקִּדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ מִקְדְּשֵׁי קָדָשִׁים אוֹ מִקָּדָשִׁים קַלִּים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הֻתְּרוּ אֶלָּא לַאֲכִילָה בִּלְבַד. אֲבָל כֹּהֵן שֶׁקִּדֵּשׁ בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וּבִבְכוֹרִים וְכֵן לֵוִי שֶׁקִּדֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְיִשְׂרְאֵל שֶׁקִּדֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂר עָנִי חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

ו מַתָּנוֹת שֶׁלֹּא הוּרְמוּ חֲרֵי הֵם כְּמוֹ שֶׁהוּרְמוּ. לְפִיכָךְ יִשְׂרְאֵל שֶׁנָּפְלוּ לוֹ טָבְלִים מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ כֹּהֵן וְהִפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת חֲרֵי הֵן כִּתְרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁנָּפְלוּ לוֹ בִּירֻשָּׁה מֵאָבִי אִמּוֹ. וְאִם קִדֵּשׁ אִשָּׁה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לוֹ לַאֲכִילָה יֵשׁ לוֹ לְמָכְרָן לְמִי שֶׁהֵן רְאוּיִין לוֹ. אֲבָל יִשְׂרְאֵל שֶׁקִּדֵּשׁ בִּתְרוּמָה שֶׁהִפְרִישׁ מִגָּרְנוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁחֲרֵי אֵין לוֹ לְמָכְרָהּ וְאֵין לוֹ בָּהּ אֶלָּא טוֹבֶת הֲנָאָה. לְפִי שֶׁנּוֹתְנָהּ לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה וְטוֹבַת הֲנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן:

ז הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּגֶזֶל אוֹ בִּגְנֵבָה אוֹ בְּחָמָס. אִם נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים וְנוֹדַע שֶׁקָּנָה אוֹתוֹ דָּבָר בְּיֵאוּשׁ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ח הַנִּכְנָס לְבֵית חֲבֵרוֹ וְלָקַח לוֹ כְּלִי אוֹ אֹכֶל וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן וְקִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה וּבָא בַּעַל הַבַּיִת אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ לָמָּה לֹא נָתַתָּ לָהּ דָּבָר זֶה שֶׁהוּא טוֹב מִמַּה שֶׁנָּתַתָּ לָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ דָּבָר זֶה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְבַּיֵּשׁ עִמּוֹ. וְהוֹאִיל וְקִדֵּשׁ בְּמָמוֹן חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ חֲרֵי זֶה גָּזֵל וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם קִדְּשָׁהּ בְּדָבָר שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עָלָיו כְּגוֹן תְּמָרָה אוֹ אֱגוֹז חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק:

ט הָיְתָה סְחוֹרָה בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרוֹ וְחִלְּקָהּ שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבֵרוֹ וְקִדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ הוֹאִיל וּצְרִיכָה שׁוּמַת בֵּית דִּין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין זֶה נוֹטֵל לְעַצְמוֹ מַה שֶּׁיִּרְצֶה וְיִנִּיחַ מַה שֶּׁיִּרְצֶה:

י גָּזַל אֶת הָאִשָּׁה אוֹ גָּנַב מִמֶּנָּה אוֹ חָמְסָהּ וְחָזַר וְקִדְּשָׁהּ בַּגֶּזֶל וּבַגְּנֵבָה וּבְחָמָס שֶׁלָּהּ וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ. אִם קָדַם בִּינֵיהֶן שִׁדּוּכִין וְנָטְלָה וְשָׁתְקָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לֹא שִׁדֵּךְ אוֹתָהּ מֵעוֹלָם אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁתְקָה כְּשֶׁנָּתַן לָהּ דְּבָרִים אֵלּוּ בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמְרָה הֵן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

יא וְכֵן אִם נָתַן לָהּ פִּקָּדוֹן וְאָמַר לָהּ כִּנְסִי פִּקָּדוֹן זֶה וְחָזֹר וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בּוֹ. אִם אָמַר לָהּ קֹדֶם שֶׁנִּטְלַתּוּ וּנְטָלַתּוּ וְשָׁתְקָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אַחַר שֶׁנִּטְלַתּוּ בְּתוֹרַת פִּקָּדוֹן אָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וְשָׁתְקָה אֵין זֶה כְּלוּם שֶׁכָּל שְׁתִיקָה שֶׁלְּאַחַר מַתַּן מָעוֹת אֵינָהּ מוֹעֶלֶת. אֲבָל אִם אָמְרָה הֵן אַחַר שֶׁנִּטְלָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

יב הֶחֱזִיר לָהּ חוֹב שֶׁהָיָה לָהּ אֶצְלוֹ וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ קֹדֶם שֶׁתִּטָּלֶנּוּ וּנְטָלַתּוּ וְשָׁתְקָה. אִם הָיָה בֵּינֵיהֶן שִׁדּוּכִין חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לֹא שִׁדֵּךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁתֹּאמַר הֵן. וְאִם אָמַר לָהּ אַחַר שֶׁנִּטְלָה הַחוֹב חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ אֲפִלּוּ אָמְרָה הֵן אֵינָהּ מְ[ק]ֻדֶּשֶׁת. שֶׁחֲרֵי לֹא הִגִּיעַ לְיָדָהּ מִמֶּנּוּ כְּלוּם אֶלָּא שֶׁלָּהּ נִטְלָה וּכְבָר נִפְרַע חוֹבוֹ מִשֶּׁעָה שֶׁנִּטְלָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲזֹר וּלְתָבְעוֹ בַּחוֹב פַּעַם אַחֶרֶת:

יג הַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֲפִלּוּ הָיְתָה בִּשְׂטָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ אֶצְלָהּ חוֹב דִּינָר וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּדִּינָר שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מִפְּנֵי שֶׁהַמִּלְוֶה לְהוֹצָאָה נִתְּנָה וְאֵין כָּאן שׁוּם דָּבָר קַיָּם לְהֲנוֹת בּוֹ מֵעַתָּה שֶׁכְּבָר הוֹצִיאָה אוֹתוֹ דִּינָר וְעָבְרָה הֲנָאָתוֹ:

יד הָיָה לוֹ אֶצְלָהּ מִלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן וְקִדְּשָׁהּ בְּאוֹתָהּ הַמִּלְוֶה וְהֶחֱזִיר לָהּ הַמַּשְׁכּוֹן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁחֲרֵי הִיא נֶהֱנֵית בַּמַּשְׁכּוֹן מֵעַתָּה וַחֲרֵי הִגִּיעַ הֲנָאָה לְיָדָהּ:

טו הַמְקַדֵּשׁ בַּהֲנָאַת מִלְוֶה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהִלְוָה אוֹתָהּ עַתָּה מָאתַיִם זוּז וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת זְמַן שֶׁאַרְוִיחַ לָךְ בְּמִלְוֶה זוֹ שֶׁתִּהְיֶה בְּיָדֵךְ כָּךְ וְכָךְ יוֹם וְאֵינִי תּוֹבְעָהּ מִמֵּךְ עַד זְמַן פְּלוֹנִי חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁחֲרֵי יֵשׁ לָהּ הֲנָאָה מֵעַתָּה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִלְוֶה זוֹ עַד סוֹף זְמַן שֶׁקָּבַע. וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּרִבִּית. וּפְרָשׁוּ רַבּוֹתַי בַּהֲנָאַת מִלְוֶה דְּבָרִים שֶׁאֵין רָאוּי לְשָׁמְעָן:

טז אָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּפְרוּטָה זוֹ וּבַחוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי אֶצְלֵךְ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם אָמַר לָהּ בַּמִּלְוֶה שֶׁיֵּשׁ לִי אֶצְלֵךְ וּבִפְרוּטָה זוֹ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

יז הָיָה לוֹ חוֹב בְּיַד אֲחֵרִים וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּחוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד זֶה בְּמַעֲמַד שְׁלָשְׁתָּן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

יח קִדְּשָׁהּ בְּפִקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדָהּ אוֹ בִּשְׁאֵלָה שֶׁהִשְׁאִילָהּ. אִם הָיָה הַפִּקָּדוֹן וְהַשְּׁאֵלָה פְּרוּטָה אוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּאֶחָד מֵהֶן קַיָּם בִּרְשׁוּתָהּ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

יט אָמַר לָהּ חֲרֵי אֶת מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּשְׂכַר שֶׁאֲדַבֵּר עָלַיִךְ לַשַּׂלְטוֹן וְדִבֵּר עָלֶיהָ לַשַּׂלְטוֹן וְהִנִּיחַ הַשַּׂלְטוֹן וְלֹא תְּבָעָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא אִם נָתַן לָהּ פְּרוּטָה מְשֻׁלֶּמֶת. שֶׁהַהֲנָאָה שֶׁבָּאָה לָהּ מִדְּבָרָיו חֲרֵי הִיא כְּמִלְוֶה וְהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

כ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּמֶלְאכָה זוֹ שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ וְעָשָׂה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לָהּ פְּרוּטָה מְשֻׁלֶּמֶת. לְפִי שֶׁהַשְׁכִּירוּת יְזָכָה בָּהּ הַפּוֹעֵל מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף כָּל זְמַן שֶׁיַּעֲשֶׂה מִקְצָת מִן הַמְּלָאכָה זוֹכָה בְּמִקְצָת מִן הַשָּׂכָר וְנִמְצָא הַשָּׂכָר כֻּלּוֹ מִלְוֶה אֶצְלָהּ וְהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

כא הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה תֵּן דִּינָר לִפְלוֹנִי מַתָּנָה וְאִתְקַדֵּשׁ אֲנִי לָךְ וְנָתַן וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת מַתָּנָה זוֹ שֶׁנָּתַתִּי עַל פִּיךְ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לָהּ כְּלוּם חֲרֵי נֶהֱנֵית בְּרִצּוֹנָהּ שֶׁנַּעֲשָׂה וְנֶהֱנָה פְּלוֹנִי בִּגְלָלָהּ. וְכֵן אִם אָמְרָה לוֹ תֵּן דִּינָר לִפְלוֹנִי מַתָּנָה וְאִתְקַדֵּשׁ לוֹ וְנָתַן לוֹ וְקִדְּשָׁהּ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאַת מַתָּנָה זוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי בִּרְצוֹנֵךְ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת:

כב אָמַר לָהּ הֵילֵךְ דִּינָר זֶה בְּמַתָּנָה וְהִתְקַדְּשִׁי לִפְלוֹנִי וְקִדְּשָׁהּ אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאָה זוֹ הַבָּאָה לִיךְ בִּגְלָלֵי חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ הַמְקַדֵּשׁ כְּלוּם. אָמְרָה לוֹ הֵילֵךְ דִּינָר זֶה מַתָּנָה וְאִתְקַדֵּשׁ לָךְ וּלְקָחוֹ וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בַּהֲנָאָה זוֹ שֶׁקִּבַּלְתִּי מִמֵּךְ מַתָּנָה אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁהֲנָאָה יֵשׁ לָהּ בִּהְיוֹתוֹ נֶהֱנֶה מִמֶּנָּה וּבַהֲנָאָה זוֹ הִקְנַת עַצְמָהּ לוֹ:

כג הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּדִינָר וַחֲרֵי זֶה הַמַּשְׁכּוֹן בְּיָדֵךְ עַד שֶׁאֶתֵּן הַדִּינָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ. לְפִי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הַדִּינָר לְיָדָהּ וְלֹא הַמַּשְׁכּוֹן נָתַן לְהֱיוֹתוֹ שֶׁלָּהּ. הָיָה בְּיָדוֹ מַשְׁכּוֹן עַל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶצֶל אֲחֵרִים וְקִדֵּשׁ בּוֹ אִשָּׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. לְפִי שֶׁבַּעַל חוֹב יֵשׁ לוֹ מִקְצָת קִנְיָן בְּגוּפוֹ שֶׁל מַשְׁכּוֹן:

כד הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירִיהוּ לִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בֵּין הֶחֱזִירָה בֵּין לֹא הֶחֱזִירָה. שֶׁאִם לֹא הֶחֱזִירַתּוּ לֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי. וְאִם הֶחֱזִירַתּוּ חֲרֵי לֹא נֶהֱנֵית וְלֹא הִגִּיעַ לְיָדָהּ כְּלוּם:

כה נָתַן לָהּ אַגֶּדָה שֶׁל חֲדָס וְכֵיוֹצֵא בָּהּ וְאָמַר לָהּ חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזוֹ וְקִבְּלָה אוֹתוֹ. וְאָמְרוּ לוֹ וַהֲלֹא אֵין בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה וְאָמַר תִּתְקַדֵּשׁ בְּאַרְבָּעָה זוּזִים הַמְּחֻבָּאִים בְּתוֹךְ הָאַגֶּדָה. אִם אָמְרָה הֵן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם שָׁתְקָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בְּמָעוֹת אֵלּוּ שֶׁהַשְׁתִּיקָה שֶׁלְּאַחַר מַתַּן מָעוֹת אֵינָהּ מוֹעֶלֶת כְּלוּם וְתִהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק מִפְּנֵי הָאַגֶּדָה שֶׁמָּא שָׁוֶה פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר:

כו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הִתְקַדְּשִׁי לִי בִּתְמָרָה זוֹ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ אִם יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק שֶׁמָּא תִּשָּׁוֶה תְּמָרָה אַחַת פְּרוּטָה בְּמָקוֹם אַחֵר:

כז אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ וּבְזוֹ אִם יֵשׁ בְּכֻלָּם שָׁוֶה פְּרוּטָה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק. הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה רִאשׁוֹנָה אִם יֵשׁ בָּאַחֲרוֹנָה שָׁוֶה פְּרוּטָה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֶלָּא מִסָּפֵק. שֶׁאוֹתָן תְּמָרִים שֶׁאָכְלָה חֲרֵי הֵן כְּמִלְוֶה וְהַמְקַדֵּשׁ בְּמִלְוֶה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַקִּדּוּשִׁין אֶלָּא בְּתְמָרָה אַחֲרוֹנָה׃

כח אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּאִלּוּ אִם יֵשׁ בְּכֻלָּן שָׁוֶה פְּרוּטָה מְ[קֻ]דֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה שֶׁלָּהּ הִיא אוֹכֶלֶת וּמְ[קֻ]דֶּשֶׁת׃

כט הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכוֹס זֶה אִם הָיָה מָלֵא מַיִם חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וּבְמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם הָיָה מָלֵא יַיִן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בּוֹ וְלֹא בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם הָיָה מָלֵא שֶׁמֶן חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ וְלֹא בּוֹ. לְפִיכָךְ אִם לֹא הָיָה בַּשֶּׁמֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת בְּסָפֵק. וְאִם הָיָה בַּשֶּׁמֶן שָׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וַדַּאי וְאֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַכּוֹס׃

פרק ו

א הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי אִם נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת בֵּין שֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי מִן הָאִישׁ בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִן הָאִשָּׁה. וְכָל תְּנַאי שֶׁבָּעוֹלָם בֵּין בְּקִדּוּשִׁין בֵּין בְּגֵרוּשִׁין בֵּין בְּמִקָּח בֵּין בְּמִמְכָּר בֵּין בִּשְׁאָר דִּינֵי מָמוֹן צָרִיךְ לִהְיוֹת בִּתְנָאֵי אַרְבָּעָה דְּבָרִים׃

ב וְאִלּוּ הֵן הַד׳ דְּבָרִים שֶׁל כָּל תְּנַאי. שֶׁיִּהְיֶה כָּפוּל. וְשֶׁיִּהְיֶה הֵן שֶׁלּוֹ קוֹדֶם לְלָאו. וְשֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי קוֹדֶם לְמַעֲשֶׂה. וְשֶׁיִּהְיֶה הַתְּנַאי דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ. וְאִם חָסֵר הַתְּנַאי אֶחָד מֵהֶן הֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל וּכְאִלּוּ אֵין שָׁם תְּנַאי כְּלָל אֶלָּא תִּהְיֶה זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת מִיָּד וְיִתְקַיֵּם הַמַּתָּנָה אוֹ הַמַּתָּנָה מִיָּד וּכְאִלּוּ לֹא הִתְנָה כְּלָל הוֹאִיל וְחָסֵר הַתְּנַאי אֶחָד מִן הָאַרְבָּעָה׃

ג כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאַחַר שֶׁהִתְנָה תְּנַאי זֶה נָתַן לָהּ הַדִּינָר. הֲרֵי הַתְּנַאי קַיָּם וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת עַל תְּנַאי. וְאִם נָתְנָה לוֹ מָאתַיִם זוּז תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לֹא נָתְנָה לוֹ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

ד אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְנָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ וְהִשְׁלִים הַתְּנַאי וְאָמַר אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לֹא תִּתְּנִי לִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת חֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה וְנָתַן בְּיָדָהּ וְאַחַר כָּךְ הִתְנָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם׃

ה וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ חֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁלֹּא כָּפַל תְּנָאוֹ. שֶׁחֲרֵי לֹא אָמַר לָהּ וְאִם לֹא תִּתְּנִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וַחֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם׃

ו וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם לֹא תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְאִם תִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ חֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל לְפִי שֶׁהִקְדִּים לָאו לְתֵן וַחֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִתֵּן לוֹ כְּלוּם׃

ז וְכֵן אִם אָמַר לָהּ אִם תַּעֲלִי לָרָקִיעַ אוֹ תֵּרְדִי לַתְּהוֹם חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תַּעֲלִי לָרָקִיעַ וְלֹא תֵּרְדִי לַתְּהוֹם לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְאַחַר כָּךְ נָתַן הַדִּינָר בְּיָדָהּ חֲרֵי הַתְּנַאי בָּטֵל וַחֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְקַיֵּם תְּנַאי זֶה וְאֵין זֶה אֶלָּא כְּמַפְלִיגָהּ בִּדְבָרִים דָּרָךְ שְׂחוֹק וְהִתּוּל׃

ח חֲרֵי שֶׁהִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה אוֹתוֹ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לְאִשָּׁה אִם תֹּאכְלִי חֵלֶב וְדָם חֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא תֹּאכְלִי לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת. אִם תֹּאכְלִי בְּשַׂר חֲזִיר חֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ וְאִם לֹא תֹּאכְלִי לֹא יֶהֱא גֵּט. וְאַחַר שֶׁהִתְנָה נָתַן הַדִּינָר אוֹ הִגִּיט בְּיָדָהּ חֲרֵי הַתְּנַאי קַיָּם. וְאִם עָבְרָה וְאָכְלָה תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת אוֹ מְגֹרֶשֶׁת. וְאִם לֹא אָכְלָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. וְאֵין אוֹמְרִים בָּזֶה חֲרֵי הִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁחֲרֵי בְּיָדָהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל וְשֶׁלֹּא תִּתְקַדֵּשׁ וְלֹא תִּתְגָּרֵשׁ׃

ט וּבַמֶּה אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָּטֵל חוּץ מִדָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן שֶׁתְּנָאוֹ קַיָּם. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אוֹ גֵּרֵשׁ אוֹ נָתַן אוֹ מָכַר עַל תְּנַאי שֶׁהוּא רוֹצֶה בְּתְנָאוֹ שֶׁיְּזַכֶּה עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁלֹּא זְכָתָה לוֹ תּוֹרָה וּמָנְעָה מִמֶּנּוּ אוֹ יִפְטֹר עַצְמוֹ בְּתְנָאוֹ מִדָּבָר שֶׁחִיְּבָה אוֹתוֹ בּוֹ הַתּוֹרָה שֶׁאוֹמְרִין לוֹ תְּנָאֲךָ בָּטֵל וּכְבָר נִתְקַיְּמוּ מַעֲשֶׂיךָ וְאֵין אַתָּה נִפְטָר מִדָּבָר שֶׁחִיְּבָה אוֹתְךָ בּוֹ הַתּוֹרָה וְלֹא תִּזְכֶּה בְּדָבָר שֶׁמָּנְעָה אוֹתְךָ מִמֶּנּוּ׃

י כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה עַל תְּנַאי שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו שְׁאָר כְּסוּת וְעוֹנָה. שֶׁאוֹמְרִין לוֹ בִּכְסוּת וּשְׁאֵר שֶׁהוּא תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן תְּנָאֲךָ קַיָּם אֲבָל בְּעוֹנָה תְּנָאֲךָ בָּטֵל שֶׁהַתּוֹרָה חִיְּבָה אוֹתְךָ בְּעוֹנָה וַהֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאַתָּה חַיָּב בְּעוֹנָתָהּ וְאֵין בְּיָדְךָ לִפְטֹר עַצְמְךָ בִּתְנָאֲךָ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ יָפַת תֹּאַר עַל תְּנַאי

שֶׁיִּתְעַמֵּר בָּהּ חֲבֵרוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵין לוֹ לְהִתְעַמֵּר בָּהּ שֶׁחֲבֵרִי הַתּוֹרָה מְנָעָה אוֹתוֹ מִלְּהִשְׁתַּעְבֵּד בָּהּ אַחַר שֶׁנִּבְעֲלָה. וְלֹא מִפְּנֵי תְּנָאוֹ יִזְכֶּה בְּדָבָר שֶׁמְּנָעָה אוֹתוֹ תּוֹרָה אֶלָּא תְּנָאוֹ בָּטֵל וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יא הִתְנָה עַל הָאִשָּׁה בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין אוֹ בִּשְׁעַת גֵּרוּשִׁין שֶׁתִּבָּעֵל לְאָבִיהָ וּלְאָחִיהָ אוֹ לִבְנָהּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה חֲבֵרִי זֶה כְּמִי שֶׁהִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁתַּעֲלֶה לָרָקִיעַ אוֹ שֶׁתֵּרֵד לַתְּהוֹם וּתְנָאוֹ בָּטֵל שֶׁאֵין בְּיָדָהּ שֶׁיַּעַבְרוּ אֲחֵרִים וְיָבֹאוּ עַל הָעֶרְוָה וְנִמְצָא שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּיָדָהּ לְקַיְּמוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יב אֲבָל אִם הִתְנָה עָלֶיהָ שֶׁיִּתֵּן לִי פְּלוֹנִי חֲצֵרוֹ אוֹ שֶׁיְּשַׁיֵּא בִּתּוֹ לִבְנִי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה תְּנָאוֹ קַיָּם שֶׁחֲבֵרִי אֶפְשָׁר בְּיָדָהּ לְקַיְּמוֹ וְתִתֵּן לְפְלוֹנִי מָמוֹן רַב עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ חֲצֵרוֹ וְעַד שֶׁיְּשַׁיֵּא בִּתּוֹ לִבְנוֹ שֶׁחֲבֵרִי אֵין כָּאן עֲבֵרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יג שִׂים כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל תְּנָאִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ תָּמִיד. וְכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה שׁוֹמֵעַ הַמְקֻדֶּשׁ עַל תְּנַאי כָּךְ וְכָךְ אוֹ הַנּוֹתֵן גֵּט עַל תְּנַאי כָּךְ וְכָךְ אוֹ הַמּוֹכֵר אוֹ הַנּוֹתֵן עַל תְּנַאי תֵּדַע שֶׁהַתְּנַאי יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה דְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁבְּאַרְנוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא נִהְיֶה צְרִיכִין לְפָרֵשׁ אוֹתָן בְּכָל מָקוֹם. וְאִם חָסֵר אֶחָד מֵהֶן אֵין כָּאן תְּנַאי:

יד יֵשׁ מִקְצָת גְּאוֹנִים אַחֲרוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵין צָרִיךְ אָדָם לִכְפֹּל תְּנָאוֹ אֶלָּא בְּגִטִּין וְקִדּוּשִׁין בִּלְבַד אֲבָל בִּדִינֵי מָמוֹן אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפֹּל. וְאֵין רָאוּי לִסְמֹךְ עַל דָּבָר זֶה שֶׁכְּפִילַת הַתְּנַאי עִם שְׁאָר הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים מִתְּנַאי בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן לָמְדוּ אוֹתָן חֲכָמִים (במדבר לב כט) "אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד" וְגוֹ' (במדבר לב ל) "וְאִם לֹא יַעַבְרוּ" וּתְנַאי זֶה לֹא הָיָה לֹא בְּגִטִּין וְלֹא בְּקִדּוּשִׁין. וְכָזֶה הוֹרוּ גְּדוֹלֵי הַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים וְכֵן רָאוּי לַעֲשׂוֹת:

טו הַמְקֻדֶּשׁ עַל תְּנַאי כְּשֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת מִשָּׁעָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה. כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה אִם אֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז בְּשָׁנָה זוֹ חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה וְאִם לֹא אֶתֵּן לִיךְ לֹא תִּהְיִי מְקֻדֶּשֶׁת וְנָתַן הַדִּינָר לְיָדָהּ בְּנִיסָן וְנָתַן לָהּ הַמָּאתַיִם זוּז שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ בֶּאֱלוּל חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מֵאֱלוּל. לְפִיכָךְ אִם קִדְּשָׁהּ אַחֵר לִפְנֵי שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי שֶׁל רִאשׁוֹן חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְכֵן הַדִּין בְּגִטִּין וּבְמָמוֹנוֹת בְּשָׁעָה שֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי הוּא שֶׁיִּהְיֶה גֵּט אוֹ יִתְקַיְּמִים הַמַּתָּנָה:

טז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה שָׁם תְּנַאי וְלֹא אָמַר מֵעַכְשָׁו. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו בְּדִינָר זֶה אִם אֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז וּלְאַחַר זְמַן נָתַן לָהּ מָאתַיִם זוּז חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְמַפְרַע מִשָּׁעַת הַקִּדּוּשִׁין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה תְּנָאוֹ אֶלָּא לְאַחַר זְמַן מְרֻבֶּה. לְפִיכָךְ אִם קִדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי קֹדֶם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַתְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הַדִּין בְּגִטִּין וּבְמָמוֹן:

יז כָּל הָאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו לֹא יִצְטָרֵךְ לִכְפֹּל תְּנָאוֹ וְלֹא לְהַקְדִּים הַתְּנַאי עַל הַמַּעֲשֶׂה אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה תְּנָאוֹ קַיָּם. אֲבָל צָרִיךְ לְהַתְנוֹת בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ. וְאִם הִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ חֲבֵרִי זֶה כְּמַפְלִיג בִּדְבָרִים וְאֵין שָׁם תְּנַאי. וְכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו וְאֵינוֹ צָרִיךְ לִכְפֹּל הַתְּנַאי וְלֹא לְהַקְדִּימוֹ לַמַּעֲשֶׂה:

יח כֵּיצַד. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. חֲבֵרִי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. חֲבֵרִי חָצֵר זוֹ נְתוּנָה לִיךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. חֲבֵרִי תְּנָאוֹ קַיָּם וְנִתְקַדְּשָׁה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה וְזָכְתָה זוֹ בֶּחָצֵר וְהֵם יִתְּנוּ הַמָּאתַיִם זוּז. וְאִם לֹא נָתְנוּ לֹא תִּהְיֶה זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְלֹא מְגֹרֶשֶׁת מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז. חֲבֵרִי תְּנָאוֹ קַיָּם וְנִתְקַדְּשָׁה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה וְזָכְתָה זוֹ בֶּחָצֵר וְהֵם יִתְּנוּ הַמָּאתַיִם זוּז. וְאִם לֹא נָתְנוּ לֹא תִּהְיֶה זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְלֹא מְגֹרֶשֶׁת וְלֹא תִּזְכֶּה זוֹ בֶּחָצֵר. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּפַל תְּנָאוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהִקְדִּים הַמַּעֲשֶׂה לַתְּנַאי וְנָתַן הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הַגֵּט בְּיָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה זוֹ בֶּחָצֵר וְאַחַר כָּךְ הִשְׁלִים תְּנָאוֹ. שֶׁחֲבֵרִי כְּשֶׁיִּתְקַיְּמִים הַתְּנַאי תִּזְכֶּה זוֹ בֶּחָצֵר וְתִתְקַדֵּשׁ זוֹ וְתִתְגָּרֵשׁ מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁבָּהּ נַעֲשָׂה הַמַּעֲשֶׂה כְּאִלּוּ לֹא הָיָה שָׁם תְּנַאי כְּלָל:

פרק ז

א הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אָבִי. רָצָה הָאָב מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה אוֹ שֶׁשָּׁתַק אוֹ שֶׁמֵּת קֹדֶם שֶׁיִּשְׁמַע הַדָּבָר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁלֹּא יִמְחֶה אָבִי. שָׁמַע וּמִחָה אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא מִחָה אוֹ שֶׁמֵּת חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מֵת הַבֵּן וְאַחַר כָּךְ שָׁמַע הָאָב מִלַּמְּדִין הָאָב שֶׁיֹּאמַר אֵינִי רוֹצֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ קִדּוּשִׁין וְלֹא תִּפֹּל לִפְנֵי יָבָם:

ב הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אִם יֵשׁ שָׁם עֵדִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אֵין לוֹ חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ וְהוּא אוֹמֵר אֵין לִי כְּדֵי לְקַלְקְלָהּ:

ג חֲבֵרִי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אֵין לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאָמַר חֲבֵרִי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ שָׁם וְהוּא מִתְכַּוֵּן לְקַלְקְלָהּ:

ד הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנָת שֶׁאַרְאֶךָּ מָאתַיִם זוּז אוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וַיַּרְאֶנָּה. הֶרְאָה הַזּוֹזִים בְּיַד אֲחֵרִים אוֹ שֶׁהֶרְאָה בֵּית כּוֹר עָפָר בִּשְׂדֵה אֲחֵרִים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּרְאֶנָּה מִשֶּׁלּוֹ. לָקַח הַמָּעוֹת בְּהַלְוָאָה אוֹ בְּשֻׁתָּפוּת אוֹ שֶׁשָּׁכַר הַשָּׂדֶה אוֹ לָקָחָהּ בַּאֲרִיסוּת וְהֶרְאָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּרְאֶנָּה מִשֶּׁלּוֹ. שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁאַרְאֶךָּ שֶׁאַרְאֶךָּ מִשֶּׁל עַצְמִי דָּבָר זֶה שֶׁאָמַרְתִּי לָךְ׃

ה הָיָה לוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר וְהָיָה בּוֹ נְקָעִים עֲמֻקִּים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים. אִם הָיוּ הַנְּקָעִים מְלֵאִים מַיִם הֲרֵי הֵן כִּסְלָעִים וְאֵין נִמְדָּדִין עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִזְרִיעָה. וְאִם אֵינָן מְלֵאִין מַיִם נִמְדָּדִין עִמּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין לִזְרִיעָה׃

ו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ נְדָרִים וְנִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה נְדָרִים אֵלּוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר אוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה יַיִן אוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּמִינֵי צִבְעוֹנִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא עָלֶיהָ נֶדֶר חוּץ מֵאֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר מַקְפִּיד אֲנִי אֶפְלּוּ עַל זֶה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלַיִךְ כָּל נֶדֶר אֲפִלּוּ נִמְצֵאת שְׁנַדָּרָה שֶׁלֹּא תֹּאכַל חָרוּבִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

ז הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּךְ מוּמִין וְנִמְצָא בָּהּ אֶחָד מִן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא בָּהּ מוּם אַחֵר חוּץ מֵאוֹתָן הַמּוּמִין אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר מַקְפִּיד אֲנִי אֶפְלּוּ עַל זֶה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וּמַה הֵן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים. כָּל הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בְּכֹהֲנִים פּוֹסְלִין בְּנָשִׁים. וּבְהֶלְכוֹת בִּיאַת מִקְדָּשׁ יִתְבָּאֲרוּ כָּל מוּמִין שֶׁל כֹּהֲנִים. וְיוֹתֵר עֲלֵיהֶן בַּנָּשִׁים. רֵיחַ רַע. וְזֵעָה. וְרֵיחַ הַפֶּה. וְקוֹל עָבֶה. וְדַדִין גַּסִּין מֵחַבְרוֹתֶיהָ טָפֵחַ. וְטָפֵחַ בֵּין דַּד לְדַד. וּנְשִׁיכַת כֶּלֶב וְנַעֲשָׂה הַמָּקוֹם צַלֶּקֶת. וְשׁוּמָא שֶׁעַל הַפַּדַּחַת. אֲפִלּוּ הָיְתָה קְטַנָּה בְּיוֹתֵר וַאֲפִלּוּ קְרוּבָה לְשֵׂעָר רֹאשָׁהּ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר. וְזוֹ הִיא הַשּׁוּמָא שֶׁיִּתְרָה אִשָּׁה עַל הַכֹּהֲנִים. אֲבָל אִם הָיְתָה שׁוּמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֵׂעָר בִּשְׂאָר הַפָּנִים אוֹ שׁוּמָא גְּדוֹלָה כְּאִיסָר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שֵׂעָר הֲרֵי זֶה מוּם בֵּין בְּכֹהֲנִים בֵּין בְּנָשִׁים׃

ח הַמְקֻדֶּשׁ אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַמּוּמִין הַפּוֹסְלִין בַּנָּשִׁים אוֹ נִמְצָא עָלֶיהָ אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה נְדָרִים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. קִדְּשָׁהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין עָלֶיהָ נְדָרִים וְהָיוּ עָלֶיהָ נְדָרִים וְהָלְכָה אֵצֶל חָכָם וְהִתִּיר לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת׃

ט קִדְּשָׁהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין בָּהּ מוּמִין וְהָיוּ בָהּ מוּמִין וְהָלְכָה אֵצֶל רוֹפֵא וְרִפְּא אוֹתָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל אִם הִתְנָה הָאִישׁ שֶׁאֵין עָלָיו נְדָרִים וְשֶׁאֵין בּוֹ מוּמִין וְהָיוּ עָלָיו נְדָרִים וְהָיוּ בּוֹ מוּמִין וְהָלַךְ אֵצֶל חָכָם וְהִתִּירוֹ, אֵצֶל רוֹפֵא וְרִפְּאוֹ, הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁאֵין גְּנַאי לָאִישׁ בַּמּוּמִין שֶׁכְּבָר נִרְפְּאוּ וְהָאִשָּׁה אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת עַל זֹאת׃

י הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה עַל מְנָת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז מִיכַן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם נָתַן לָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם עָבְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא נָתַן לָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזוּזִים אֵלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְאַכְּלוּ הַמָּעוֹת בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם חָזַר בּוֹ בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים אוֹ חָזְרָה הִיא אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

יא בָּא שֵׁנִי וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי לְעוֹלָם. לְפִי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקִּדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי לֹא הָיְתָה מְקֻדֶּשֶׁת וְתָפְסוּ בָּהּ קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי וְנַעֲשֵׂת אֵשֶׁת אִישׁ וּלְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם כְּשֶׁיָּבוֹאוּ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן יִמְצְאוּ אוֹתָהּ אֵשֶׁת אִישׁ וְנִמְצָא הָרִאשׁוֹן כְּמִי שֶׁקִּדֵּשׁ אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁאֵין הַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ׃

יב הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּדִינָן זֶה וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. לְפִיכָךְ שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט בֵּין בְּתוֹךְ הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין לְאַחַר הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם. הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבָא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר עֲשָׂרִים יוֹם. וּבָא אַחֵר וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר עֲשָׂרָה יָמִים. אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה עַל הַסֵּדֶר הַזֶּה קִדּוּשֵׁי כֻּלָּן תּוֹפְסִין בָּהּ וּצְרִיכָה גֵּט מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפְּנֵי שֶׁהִיא סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת לְכֻלָּן׃

יג הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי חוּץ מִפְּלוֹנִי כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא תֵּאָסֵר עָלָיו אֶלָּא תִּהְיֶה אֵשֶׁת אִישׁ עַל כָּל הָעוֹלָם וְלִפְלוֹנִי כִּפְנוּיָה הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁתִּהְיִי מֻתֶּרֶת לְפִלוֹנִי הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו כִּשְׁאָר הָעָם מִפְּנֵי שֶׁהִתְנָה בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמוֹ׃

יד הַנּוֹתֵן שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְאִשָּׁה וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי הַיּוֹם בְּאַחַת וּבְאַחַת לְאַחַר שֶׁאֶגְרָשֵׁךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וּכְשֶׁיְּגָרֵשׁ אוֹתָהּ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיְּגָרֵשׁ אוֹתָהּ פַּעַם שֵׁנִיָּה מִן קִדּוּשֵׁי פְּרוּטָה שֵׁנִיָּה. אֲבָל אִם אָמַר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּר. לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּרִי. לְאַחַר שֶׁאִשְׁתַּחְרֵר. לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי. לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעְלֵךְ. לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אֲחוֹתֵךְ. אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל עַתָּה לְקַדְּשָׁהּ׃

טו הָאוֹמֵר לְיִבְמָה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לְאַחַר שֶׁיַּחֲלֹץ לִיךְ יְבָמִיךְ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת הוֹאִיל וְאִלּוּ קִדְּשָׁהּ עַתָּה הָיוּ קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ מִסָּפֵק׃

טז הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ אִם יָלְדָה אִשְׁתְּךָ נְקֵבָה הֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִי בָּזֶה לֹא אָמַר כְּלוּם. וְאִם הָיְתָה אֵשֶׁת חֲבֵרוֹ מְעֻבֶּרֶת וְהִכִּיר הָעֻבָּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְיִרְאֶה לִי שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְקַדֵּשׁ אוֹתָהּ אַחַר שֶׁתֵּלֵד עַל יְדֵי אָבִיהָ כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיס אוֹתָהּ בְּקִדּוּשִׁין שֶׁאֵין בָּהֶן דְּפִי׃

יז הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּמֵאָה דִינָרִין וְנָתַן לָהּ אֶחָד הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשֶּׁלָּקְחָה הַדִּינָר וְהוּא שֶׁיִּשְׁלִים לָהּ הַשְּׁאָר. שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּדִינָר זֶה עַל מְנָת שֶׁאַשְׁלִים לִיךְ מֵאָה דִינָרִים שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לוֹ מֵעַכְשָׁו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁאָמַר לָהּ בְּמֵאָה דִינָרִים סְתָם אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּמֵאָה דִינָרִין אֵלּוּ וְהִתְחִיל לִמְנוֹת לְתוֹךְ יָדָהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁיַּשְׁלִים [לָהּ מֵאָה] וַאֲפִלּוּ בַּדִּינָר הָאַחֲרוֹן שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזֹר זֶה בָּזֶה. וְכֵן אִם נִמְצָא מֻנֶּה חָסֵר דִּינָר אוֹ נִמְצָא מֵהֶן דִּינָר נִחשֶׁת אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. נִמְצָא בָּהֶם דִּינָר רַע אִם יְכוֹלָה לְהוֹצִיאוֹ עַל יְדֵי הַדְּחָק יַחֲלִיפֶנּוּ וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יח אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בִּבְגָדִים אֵלּוּ שֶׁהֵן שָׁוִין חֲמִשִּׁים דִּינָרִים וְהָיוּ שֶׁל מֶשִׁי וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁהָאִשָּׁה מִתְאַוָּה לָהֶן אִם הָיוּ שָׁוִין חֲמִשִּׁים הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשְּׁעַת לְקִיחָה. וְאֵינָן צְרִיכִין שׁוּמָא בַּשּׁוּק וְאַחַר כָּךְ תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת כְּדֵי שֶׁתִּסְמֹךְ דַּעְתָּהּ אֶלָּא הוֹאִיל וְהֵן שָׁוִין כְּמוֹ שֶׁאָמַר לָהּ הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה. וְאִם אֵינָן שָׁוִין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

יט אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ עֲסוּקִין בְּדִבְרֵי אֵרוּסִין הוּא אוֹמֵר בְּמֵאָה דִינָרִים אֲקַדֵּשׁ אוֹתָךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת אֵינִי מִתְקַדֶּשֶׁת לְךָ אֶלָּא בְּמָאתַיִם וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזוֹ לְבֵיתָהּ וְאַחַר כָּךְ תָּבְעוּ זֶה אֶת זֶה וְקִדְּשׁוּ סְתָם. אִם הָאִישׁ תָּבַע אֶת הָאִשָּׁה יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִשָּׁה וְאִם הָאִשָּׁה תָּבְעָה אֶת הָאִישׁ יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִישׁ:

כ הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וְקִדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ לְקַדְּשָׁהּ עַל תְּנַאי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ סְתָם אוֹ עַל תְּנַאי אַחֵר אוֹ שֶׁשִּׁנָּה אֶת הַתְּנַאי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

כא אָמַר לוֹ קַדֵּשְׁהָ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. קִדְּשָׁהּ לִי וַהֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁמַּרְאֶה מָקוֹם הוּא לוֹ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה לִשְׁלוּחָהּ קַבֵּל לִי קִדּוּשַׁי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְקִבְּלָם לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הֲרֵי הַבַּעַל בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְקִבֵּל לָהּ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁמַּרְאֶה מָקוֹם הִיא לוֹ:

כב הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְחָזְרוּ בּוֹ מִיָּד הוּא אוֹ הִיא אַף עַל פִּי שֶׁחָזְרוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין חֲזָרָתָם כְּלוּם וַהֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת:

כג הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי וְחָזַר אַחַר כַּמָּה יָמִים וּבְטֵל הַתְּנַאי אַף עַל פִּי שֶׁבִּטְּלוּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁלֹּא בִּפְנֵי עֵדִים בָּטֵל הַתְּנַאי וַהֲרֵי הִיא מְקֻדֶּשֶׁת סְתָם. וְכֵן אִם הָיָה הַתְּנַאי מִן הָאִשָּׁה וּבִטְּלָה אוֹתוֹ (אַחַר כָּךְ) בֵּינָהּ וּבֵינוֹ בָּטֵל הַתְּנַאי. לְפִיכָךְ הַמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי וְכָנַס סְתָם אוֹ בָּעַל סְתָם הֲרֵי זוֹ צְרִיכָה גֵּט אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי שֶׁמָּא בִּטֵּל הַתְּנַאי כְּשֶׁבָּעַל אוֹ כְּשֶׁכָּנַס. וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה אוֹ בְּמִלְוֶה וְחָזַר וּבָעַל סְתָם בִּפְנֵי עֵדִים צְרִיכָה גֵּט שֶׁעַל בְּעִילָה זוֹ סָמַךְ וְלֹא עַל אוֹתָן הַקִּדּוּשִׁין הַפְּסוּלִין. חֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וַהֲרֵי בְּיָדוֹ עַתָּה לַעֲשׂוֹתָהּ בְּעִילַת מִצְוָה:

פרק ח

א הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּכוֹס זֶה שֶׁל יַיִן וְנִמְצָא שֶׁל דְּבַשׁ. שֶׁל דְּבַשׁ וְנִמְצָא שֶׁל יַיִן. בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב. שֶׁל זָהָב וְנִמְצָא שֶׁל כֶּסֶף. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי כֹּהֵן וְנִמְצָא לֵוִי. לֵוִי וְנִמְצָא כֹּהֵן. נָתִין וְנִמְצָא מַמְזֵר. מַמְזֵר וְנִמְצָא נָתִין. בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן כְּרַךְ. בֶּן כְּרַךְ וְנִמְצָא בֶּן עִיר. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָנִי וְנִמְצָא עָשִׁיר. עָשִׁיר וְנִמְצָא עָנִי. עַל מְנָת שֶׁבֵּיתִי קָרוֹב לַמָּרְחָץ וְנִמְצָא רָחוֹק. רָחוֹק וְנִמְצָא קָרוֹב. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי שִׁפְחָה אוֹ בַּת גּוֹרֶלֶת אוֹ אוֹפָה וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לוֹ וְיֵשׁ לוֹ. עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּבָנִים וְאֵין לוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי וְיֵשׁ לוֹ. בְּכָל אֵלּוּ וְכָל הַדּוֹמֶה לָהֶן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן הִיא שֶׁהִטְעַתּוּ:

ב וּבְכֻלָּם אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרָה בְּלִבִּי הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִטְעַנִי וְאֵין הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁאָמַר. וְכֵן אִם אָמַר הוּא בְּלִבּוֹ הָיָה לְקַדְּשָׁהּ אַף עַל פִּי שֶׁהִטְעָתַנִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לְפִי שֶׁהַדְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים:

ג הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּסֶם וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ. עַל מְנָת שֶׁשְּׁמִי יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֵין שְׁמִי אֶלָּא יוֹסֵף וְנִמְצָא שְׁמוֹ יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן. שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן כְּרַךְ וּבֶן עִיר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת:

ד הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִקְרוֹת. צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא הַתּוֹרָה וְיִתַּרְגֵּם אוֹתָהּ תַּרְגּוּם אֶנְקְלוֹס הַגֵּר. וְאִם אָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁאֲנִי קוֹרֵא צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים בִּדְקְדּוּק יָפֶה. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ לִשְׁנוֹת צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת הַמִּשְׁנָה. וְאִם אָמַר עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּנָּאָה צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹדֵעַ לִקְרוֹת הַמִּשְׁנָה וְסִפְרֵי וְתוֹסֶפְתָּא שֶׁל רַבִּי חִיָּא:

ה עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּלְמִיד אֵין אוֹמְרִין כְּבֶן עַזַּאי וּבֶן זוֹמָא אֶלָּא כָּל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ דָּבָר אֶחָד בְּתַלְמוּדוֹ וְאוֹמְרוֹ וַאֲפִלּוּ בְּהִלְכוֹת הֶחָג שֶׁמְּלַמְּדִין אוֹתָן בָּרַבִּים מִדְּבָרִים הַקַּלִּים סָמוּךְ לֶחָג כְּדֵי שֶׁיְּהִיוּ כָּל הָעָם בְּקִיאִין בָּהֶן. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי חָכָם אֵין אוֹמְרִין כְּרַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו אֶלָּא כָּל שֶׁשּׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם דְּבַר חָכְמָה וְאוֹמֵר. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי גִּבּוֹר אֵין אוֹמְרִין כְּאַבְנֵר בֶּן נֵר וּכְיוֹאָב אֶלָּא כָּל שֶׁחֲבֵרָיו מִתְיָרְאִים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי גְּבוּרָתוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר אֵין אוֹמְרִין [כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן חַרְסוֹם] וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶלָּא כָּל שֶׁבְּנֵי עִירוֹ מְכַבְּדִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי עָשְׁרוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי צַדִּיק אֲפִלּוּ רָשָׁע גָּמוּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּקֵפַ שֶׁמָּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּלִבּוֹ. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי רָשָׁע אֲפִלּוּ צַדִּיק גָּמוּר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּקֵפַ שֶׁמָּא הִרְהֵר בְּעַכּוּ״ם בְּלִבּוֹ שֶׁעָוֹן עַכּוּ״ם גָּדוֹל הוּא וּמְשֻׁיָּהֲרֵר לַעֲבֹד בְּלִבּוֹ נַעֲשֶׂה רָשָׁע שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יא טז) ״פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם״. וְכָתוּב (יחזקאל יד ה) ״לְמַעַן תְּפֹשׂ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם״:

ו הַמְקֻדֶּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְאָמַר הָיִיתִי סָבוּר שֶׁהִיא כֹּהֶנֶת וַהֲרֵי הִיא לְוִיָּה. לְוִיָּה וַהֲרֵי הִיא כֹּהֶנֶת. עֲנִיָּה וַהֲרֵי הִיא עֲשִׁירָה. עֲשִׁירָה וַהֲרֵי הִיא עֲנִיָּה. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִטְעָתוּ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁהוּא כֹּהֵן וַהֲרֵי הוּא לֵוִי. לֵוִי וַהֲרֵי הוּא כֹּהֵן. עָשִׁיר וַהֲרֵי הוּא עָנִי. עָנִי וַהֲרֵי הוּא עָשִׁיר. הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִטְעָה אוֹתָהּ:

פרק ט

א הַמְ[קַ]דֵּשׁ שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁאָסוּר לִשָּׂא שְׁתֵּיהֶן מִשּׁוּם עֶרְוָה כְּאַחַת אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּשׁ אִשָּׁה וּבִתָּהּ אוֹ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת כְּאַחַת אֵין אַחַת מֵהֶן מְקֻדֶּשֶׁת:

ב קִדֵּשׁ נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת וְאָמַר חֲרֵי כֻלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי וְהָיוּ בָּהֶן שְׁתֵּי אֲחָיוֹת אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן אֵין אַחַת מִכֻּלָּן מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר לָהֶן הֲרֵאוּיָה מִכֶּם לִי לְבִיאָה מְקֻדֶּשֶׁת לִי חֲרֵי כֻלָּן מְקֻדָּשׁוֹת לוֹ חוּץ מֵאֲחָיוֹת אוֹ אִשָּׁה וּבִתָּהּ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן אִם אָמַר לָהֶן חֲרֵי כֻלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי וְהָיְתָה בָּהֶן שִׁפְחָה אוֹ עַכּוּ״ם אוֹ אִשָּׁה אַחַת עֶרְוָה כְּגוֹן אֵשֶׁת אִישׁ אוֹ בִּתּוֹ אוֹ אֲחוֹתוֹ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן אֵין אַחַת מִכֻּלָּם מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם אָמַר הֲרֵאוּיָה מִכֶּם לִי לְבִיאָה תִּהְיֶה מְקֻדֶּשֶׁת לִי חֲרֵי כֻלָּן מְקֻדָּשׁוֹת לוֹ חוּץ מֵאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ:

ג אָמַר לִשְׁתֵּי אֲחָיוֹת חֲרֵי אַחַת מִכֶּם מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּזֶה וְנָתַן לָהֶן פְּרוּטָה אוֹ שֶׁקִּבֵּלְתְּהּ אַחַת עַל יַד חֲבֶרְתָּהּ. וְכֵן הָאוֹמֵר לָאָב אַחַת מִבְּנוֹתֶיךָ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְקִבֵּל הָאָב קִדּוּשֶׁיהָ כֻּלָּן צְרִיכוֹת גֵּט מִמֶּנּוּ. וְאָסוּר לוֹ לָבוֹא עַל אַחַת מֵהֶן מִפְּנֵי שֶׁהַקִּדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהֶן אַף עַל פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָבוֹא עַל אַחַת מֵהֶן:

ד הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה פְּלוֹנִית וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לוֹ וְקִדֵּשׁ הַמְשֻׁלָּח בְּעַצְמוֹ לְאִמָּהּ אוֹ לְבִתָּהּ אוֹ לַאֲחוֹתָהּ וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ מֵהֶן נִתְקַדְּשָׁה רִאשׁוֹנָה שְׁתֵּיהֶן צְרִיכוֹת גֵּט וַאֲסוּרוֹת עָלָיו. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה שָׁלִיחַ לְקַדְּשָׁהּ וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ וְהָלְכָה וְקִדְּשָׁה הִיא עַצְמָהּ לְאַחֵר וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ מֵהֶן קֹדֶם שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין לָהּ גֵּט. וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס:

ה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּרְחוֹקִין אֲבָל (בִּקְרוֹבִים) אִם קִדְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ לָאָב וְקִדְּשָׁהּ הִיא עַצְמָהּ לַבֵּן אוֹ לָאָח וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן שְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין גֵּט וְהִיא אֲסוּרָה לִשְׁנֵיהֶם:

ו הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּמֵת הַשָּׁלִיחַ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קִדֵּשׁ אִם לֹא קִדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה חֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁקִּדֵּשׁ שֶׁחֶזְקַת שְׁלִיחַ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ. וְהוֹאִיל וְאֵין יָדוּעַ אֵי זוֹ אִשָּׁה קִדֵּשׁ לוֹ חֲרֵי זֶה אָסוּר בְּכָל אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְרוֹבוֹת שֶׁהֵן עֶרְוָה עִמָּהּ. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּת אוֹ אֵם אוֹ אָחוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. שֶׁאִם תֹּאמַר יִשָּׂא זוֹ שֶׁמָּא אִמָּהּ קִדֵּשׁ לוֹ שְׁלוּחוֹ אוֹ אֲחוֹתָהּ אוֹ בִּתָּהּ. וּמַתָּר בְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ קְרוֹבוֹת כְּגוֹן אֵלּוּ. הָיְתָה לָהּ קְרוֹבָה כְּגוֹן אֵם אוֹ אָחוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן וְהָיְתָה הַקְּרוֹבָה אִשֶּׁת אִישׁ בְּשָׁעָה שֶׁעָשָׂה הוּא שָׁלִיחַ אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה קֹדֶם שֶׁיָּמוּת הַשָּׁלִיחַ חֲרֵי זֶה מֻתָּר בָּהּ. וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁמָּא קִדֵּשׁ הַשָּׁלִיחַ אַתְּ קְרוֹבָתָהּ אַחַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה רְאוּיָה בְּשָׁעָה שֶׁעָשָׂה הַשָּׁלִיחַ וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אֶלָּא אִשָּׁה שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַדְּשָׁהּ בִּשְׁעַת הַשְּׁלִיחוּת:

ז מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה בָּנִים וְעָשׂוּ כֻּלָּן שָׁלִיחַ אֶת אֲבִיהֶם לְקַדֵּשׁ לָהֶם אִשָּׁה. וְאָמַר אֲבִי הַבָּנִים לְאִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמֵשׁ בָּנוֹת אַחַת מִבְּנוֹתֶיךָ מְקֻדֶּשֶׁת לְאֶחָד מִבָּנַי וְקִבֵּל הָאָב הַקִּדּוּשִׁין. כָּל אַחַת מֵהֶן צְרִיכָה חֲמִשָּׁה גִּטִּין מִכָּל הָאַחִין. הוֹאִיל וְכֻלָּן נָתְנוּ רְשׁוּת לָאָב לְקַדֵּשׁ לָהֶן אִשָּׁה. מֵת אֶחָד מֵהֶם כָּל אַחַת מֵהֶן צְרִיכָה אַרְבָּעָה גִּטִּין וַחֲלִיצָה מֵאֶחָד מֵהֶם:

ח הָאָב שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ וּבַת בּוֹגֶרֶת וְנָתְנָה לוֹ הַבּוֹגֶרֶת רְשׁוּת לְקַדֵּשׁ וְקִדֵּשׁ בִּתּוֹ סְתָם לְאֶחָד. אֵין הַבּוֹגֶרֶת בְּכָלָל עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ וְיֹאמַר בִּתִּי הַבּוֹגֶרֶת שֶׁעָשָׂת אוֹתִי שָׁלִיחַ. לְפִיכָךְ אֵין הַבּוֹגֶרֶת מְקֻדֶּשֶׁת (וַאֲחוֹתָהּ מְקֻדֶּשֶׁת):

ט מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּתֵּי בָּנוֹת מִשְׁתֵּי נָשִׁים וְכֻלָּן בִּרְשׁוּתוֹ וְקִדֵּשׁ אַחַת מֵהֶן וּבִשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין אָמַר לַבַּעַל קִדַּשְׁתִּי לְךָ אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת קִדֵּשׁ לוֹ אוֹ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת אוֹ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת. חֲרֵי כֻּלָּן מֻתָּרוֹת חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת שֶׁהִיא לְבַדָּהּ הַמְקֻדֶּשֶׁת. וְכֵן אִם קִדֵּשׁ בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא קְטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת אוֹ קְטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת אוֹ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת שֶׁהִיא קְטַנָּה מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת חֲרֵי כֻּלָּן מֻתָּרוֹת חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת וְהִיא לְבַדָּהּ הַמְקֻדֶּשֶׁת. שֶׁמַּשְׁמָע בִּתּוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁאֵין בְּבְנוֹתָיו גְּדוֹלָה מִמֶּנָּה וּמַשְׁמָע בִּתּוֹ הַקְּטַנָּה שֶׁאֵין בָּהֶן קְטַנָּה מִמֶּנָּה:

י נֶאֱמָן הָאָב לוֹמַר עַל בִּתּוֹ קֹדֶם שֶׁתִּבְגַּר שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת וְאוֹסְרָהּ עַל הַכֹּל:

יא הָאָב שֶׁאָמַר קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ חֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לְעוֹלָם עַל כָּל אָדָם עַד שֶׁיֹּאמַר הָאָב נוֹדַע לִי שֶׁלְּפְלוֹנִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְתִהְיֶה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט בִּלְבַד. וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁנּוֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁבָּגְרָה:

יב אָמַר הָאָב אֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ נֶאֱמָן אַף לִכְנֹס וְאֵינוֹ צָרִיךְ קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים:

יג בָּאוּ שְׁנַיִם זֶה אוֹמֵר אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ. שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין גֵּט וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. כְּנָסָהּ וְאַחַר כָּךְ בָּא אַחֵר וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיהָ אֵינוֹ נֶאֱמָן וְאֵינוֹ אוֹסְרָהּ עַל בַּעְלָהּ:

יד הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה נִתְקַדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדַעַת לְמִי נִתְקַדַּשְׁתִּי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי הוּא שֶׁקִּדַּשְׁתִּיךְ נֶאֱמָן לִתֵּן גֵּט וְתִהְיֶה מֻתֶּרֶת לְכָל אָדָם חוּץ מִמֶּנּוּ. אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנֹס שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ וְהִיא תַּרְגִּיל לוֹ כְּדֵי לְהַתִּירָהּ:

טו הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתַּנִי הוּא אָסוּר בְּקָרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא מֻתֶּרֶת בְּקָרוֹבָיו. קִדַּשְׁתַּנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ הוּא מֻתָּר בְּקָרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא אֲסוּרָה בְּקָרוֹבָיו. קִדַּשְׁתִּיךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא בִּתִּי הוּא אָסוּר בְּקָרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וּגְדוֹלָה מֻתֶּרֶת בְּקָרוֹבָיו. וּמֻתָּר בְּקָרוֹבוֹת הַבַּת וְהַבַּת מֻתֶּרֶת בְּקָרוֹבָיו. קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא אוֹתִי הוּא אָסוּר בְּקָרוֹבוֹת הַבַּת וְהַבַּת מֻתֶּרֶת בְּקָרוֹבָיו. וּמֻתָּר בְּקָרוֹבוֹת הָאֵם וְהָאֵם אֲסוּרָה עַל קְרוֹבָיו:

טז וְכָל אֵלּוּ שֶׁטּוֹעֲנִין הַקִּדּוּשִׁין בְּשֶׁטַּעַן הַטּוֹעֵן שֶׁהָיוּ שָׁם קִדּוּשִׁין בִּפְנֵי עֵדִים וְהָלְכוּ לִמְדִינָה אַחֶרֶת אוֹ מֵתוּ. אֲבָל אִם הוֹדוּ שֶׁהָיוּ הַקִּדּוּשִׁין בְּלֹא עֵדִים אֵין כָּאן קִדּוּשִׁין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְכָל מָקוֹם שֶׁתֹּאמַר אִשָּׁה לְאִישׁ קִדַּשְׁתַּנִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ מְבֻקָּשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁיִּכְתֹּב לָהּ גֵּט לְהַתִּירָהּ לְשָׁאָר הָעָם שֶׁאֵין לוֹ בָּזֶה הֶפְסֵד. וְאִם נָתַן לָהּ גֵּט מֵעַצְמוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן כְּתֻבָּה:

יז הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשָּׁלִיחַ. וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְכָל הָעוֹשֶׂה דָּבָר זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ בְּשִׁאָר דִּבְרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר נִקְרָא רָשָׁע:

יח הָעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ הַשָּׁלִיחַ אוֹמֵר לְעַצְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ וְהָאִשָּׁה אוֹמֶרֶת לָרִאשׁוֹן שֶׁשְּׁלָחוֹ נִתְקַדַּשְׁתִּי. אִם לֹא עָשָׂה הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים חֲרֵי הַשָּׁלִיחַ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ וְהִיא מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו. וְהָאִשָּׁה אֲסוּרָה בִּקְרוֹבֵי הַמְשֻׁלָּחַ מֻתָּר בִּקְרוֹבוֹתֶיהָ. וְאִם הֶחְזִיק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לָרִאשׁוֹן:

יט אָמְרָה אֵינִי יוֹדַעַת לְמִי נִתְקַדַּשְׁתִּי אִם לַשּׁוֹלֵחַ אוֹ לְשָׁלוּחוֹ. אִם לֹא הֶחְזִיק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְאִם הֶחְזִיק שֶׁהוּא שָׁלוּחַ שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין גֵּט. וְאִם רָצוּ אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס:

כ הָאִשָּׁה שֶׁעָשְׂתָה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לָהּ אִשָּׁה וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ וּבְעֵת הֲלִיכָתוֹ בְּטָלָה הַשְּׁלִיחוּת וְחָזְרָה בָּהּ וְאֵין יָדוּעַ אִם קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל לָהּ הַקִּדּוּשִׁין חָזְרָה אוֹ אַחַר הַקִּדּוּשִׁין חֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִסָּפֵק. וְכֵן הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שָׁלִיחַ וְחָזַר בּוֹ:

כא הַמְקַדֵּשׁ אַחַת מֵחָמֵשׁ נָשִׁים וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵי זוֹ מֵהֶן קִדֵּשׁ וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת אוֹתִי קִדֵּשׁ אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת כֻּלָּן. וְנוֹתֵן גֵּט לְכָל אַחַת וְאַחַת וּמַנִּיחַ כְּתֻבָּה אַחַת בֵּינֵיהֶן וּמִסְתַּלֵּק. וְאִם קִדֵּשׁ בְּבִיאָה קָנָסוּ אוֹתוֹ חֲכָמִים שֶׁיִּתֵּן כְּתֻבָּה לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁהַכְּתֻבָּה שֶׁכָּתַב לְאַחַת מֵהֶן אָבְדָה וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת אֲנִי הִיא שֶׁקִּדַּשְׁתַּנִי וְכָתַבְתָּ לִי כְּתֻבָּה וְאָבְדָה כְּתֻבָּתִי:

כב הָאִשָּׁה שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לִפְלוֹנִי חֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקַת מְקֻדֶּשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם רְאָיָה בְּרוּרָה. וְכָל קוֹל שֶׁלֹּא הֶחְזִיק בְּבֵית דִּין אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ. וְכֵיצַד הוּא הַקּוֹל שֶׁתֶּחְזַק זוֹ בּוֹ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת. כְּגוֹן שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּ שֶׁרָאוּ הַנְּרוֹת דּוֹלְקוֹת וּמִטּוֹת מוּצָּעוֹת וּבְנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין וְנָשִׁים שְׂמֵחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת נִתְקַדְּשָׁה פְּלוֹנִית הַיּוֹם. שָׁמְעוּ אוֹתָן אוֹמְרוֹת פְּלוֹנִית תִּתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא נִזְדַּמְּנוּ לְקַדֵּשׁ וְלֹא נִתְקַדְּשָׁה עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה.

וְכֵן אִם בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ רָאִינוּ כְּמוֹ שִׁמְחַת אֵרוּסִין וְשָׁמַעְנוּ קוֹל הַבָּרָה וְשָׁמַעְנוּ מִפְּלוֹנִי שֶׁשָּׁמַע מִפְּלוֹנִי שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה פְּלוֹנִית בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהָלְכוּ לָהֶם הָעֵדִים לְמִדְינָה אַחֶרֶת אוֹ מֵתוּ הֲרֵי זֶה קוֹל שֶׁמַּחֲזִיק אוֹתָהּ מְקֻדֶּשֶׁת׃

כג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם אֲמַתְלָא אֲבָל אִם הָיְתָה שָׁם אֲמַתְלָא וְשָׁמְעוּ הָאֲמַתְלָא כְּשֶׁשָּׁמְעוּ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לֹא הֶחֱזִקָה מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד הִיא הָאֲמַתְלָא. פְּלוֹנִית נִתְקַדְּשָׁה עַל תְּנַאי אוֹ קִדּוּשֵׁי סָפֵק לֹא הֶחֱזִקָה. אֶלָּא שׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ וְסוֹמְכִין עַל דְּבָרֶיהָ הוֹאִיל וְאֵין שָׁם רְאָיָה בְּרוּרָה וְלֹא קוֹל חָזָק׃

כד יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְפְלוֹנִי וּלְאַחַר יָמִים אָמְרוּ אֲמַתְלָא. אִם נִרְאִין הַדְּבָרִים לְבֵית דִּין שֶׁהוּא כֵּן סוֹמְכִין עַל הָאֲמַתְלָא וְלֹא תֶּחֱזַק מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאוּ הוֹאִיל וְלֹא נִשְׁמְעָה הָאֲמַתְלָא בְּעֵת שֶׁנִּשְׁמְעוּ הַקִּדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לַאֲמַתְלָא׃

כה מַעֲשֶׂה בְּאַחַת שֶׁיָּצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לִבְנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וּלְאַחַר זְמַן שָׁאֲלוּ לְאָבִיו וְאָמַר עַל תְּנַאי כָּךְ נִתְקַדְּשָׁה לוֹ וְלֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי וְלֹא סָמְכוּ חֲכָמִים עַל דְּבָרָיו אֶלָּא אָמְרוּ הֲרֵי זוֹ סָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת וּכְאִלּוּ אֵין שָׁם אֲמַתְלָא׃

כו יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לְפְלוֹנִי וּבָא שֵׁנִי וְקִדְּשָׁהּ בְּפָנָיו בּוֹדְקִין עַל קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן שֶׁהֵן בְּקוֹל. אִם בָּאוּ עֵדִים בִּרְאָיָה בְּרוּרָה שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לָרִאשׁוֹן אֵין קִדּוּשֵׁי שֵׁנִי כְּלוּם. וְאִם לָאוּ מְגָרֵשׁ רִאשׁוֹן שֶׁקִּדּוּשָׁיו בְּקוֹל וְנוֹשֵׂא הַשֵּׁנִי שֶׁקִּדּוּשָׁיו בְּרוּרִין וַדַּאי. וְאִם גֵּרַשׁ הַשֵּׁנִי לֹא יִכְנֹס הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הֶחֱזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִן הָאֵרוּסִין אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה לְאַחֵר׃

כז יָצָא עָלֶיהָ קוֹל שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לְפְלוֹנִי וְיָצָא קוֹל אַחַר כְּמוֹתוֹ שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת לְאַחֵר. אֶחָד כּוֹתֵב גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס בֵּין רִאשׁוֹן בֵּין אַחֲרוֹן׃

כח מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִשְׁלֹחַ סִבְלוֹנוֹת לַאֲרוּסָה אַחַר שֶׁתִּתְאָרֵס וּבָאוּ עֵדִים שֶׁרָאוּ סִבְלוֹנוֹת שֶׁהוּבְלוּ לָהּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא נִתְקַדְּשָׁה וּצְרִיכָה גֵּט מִפְּפֵק אַף עַל פִּי שֶׁרֹב אַנְשֵׁי הָעִיר אֵין מְשַׁלְּחִין סִבְלוֹנוֹת אֶלָּא קֹדֶם הָאֵרוּסִין. וּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ כֵּלָּן לִשְׁלֹחַ סִבְלוֹנוֹת בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ מְקֻדֶּשִׁין וְרָאוּ סִבְלוֹנוֹת אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ׃

כט הֶחְזֵק שְׁטַר כְּתֻבָּתָהּ. אִם דֶּרֶךְ מְקֻצָּת אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם שֶׁמְּקַדְּשִׁין וְאַחַר כָּךְ כּוֹתְבִין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם סוֹפֵר אֵין אוֹמְרִין שֶׁמָּא מִפְּנֵי הַסּוֹפֵר שֶׁמְּצָא הַקִּדּוּשִׁים וְכָתַב. וְאִם דֶּרֶךְ כָּל אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם שֶׁכּוֹתְבִין הַכְּתֻבָּה קֹדֶם הַקִּדּוּשִׁין אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ׃

ל שְׁנַיִם אוֹמְרִין רְאִינוּהָ שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּשְׁנַיִם אוֹמְרִין לֹא רְאִינוּהָ אַף עַל פִּי שֶׁכֻּלָּם שְׁכֵנִים בֶּחָצֵר אַחַת הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁאֵין [טַעֲנַת] לֹא רְאִינוּהָ רְאָיָה שֶׁדֶּרֶךְ הָעָם לְקַדֵּשׁ בְּצִנְעָה׃

לא אָמַר עַד אֶחָד מְקֻדֶּשֶׁת הִיא זוֹ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדַּשְׁתִּי הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. אֶחָד אוֹמֵר מְקֻדֶּשֶׁת וְאֶחָד אוֹמֵר אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לֹא תִּנָּשֵׂא וְאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא שֶׁהֲרֵי הִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדַּשְׁתִּי. אָמְרָה מְקֻדֶּשֶׁת אֲנִי וּלְאַחַר זְמַן עָמְדָה וְקִדְּשָׁה עַצְמָהּ אִם נָתְנָה אֲמַתְלָא לִדְבָרֶיהָ וְאָמְרָה מִפְּנֵי כָּךְ וְכָךְ אָמַרְתִּי בַּתְּחִלָּה שֶׁאֲנִי מְקֻדֶּשֶׁת וְרָאִינוּ בִּדְבָרֶיהָ מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לַשֵּׁנִי. וְאִם לֹא נָתְנָה אֲמַתְלָא אוֹ שֶׁנָּתְנָה וְאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה וְקִדּוּשֵׁי שֵׁנִי קִדּוּשֵׁי סָפֵק. לְפִיכָךְ נוֹתֵן לָהּ גֵּט וְתִהְיֶה אֲסוּרָה עָלָיו וְעַל הַכֹּל עַד שֶׁיָּבוֹא אֲרוּסָהּ. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁבָּאת וְאָמְרָה אֵשֶׁת אִישׁ אֲנִי וְחָזְרָה וְאָמְרָה פְּנוּיָה אֲנִי אִם נָתְנָה אֲמַתְלָא לִדְבָרֶיהָ וְיֵשׁ בִּדְבָרֶיהָ מַמָּשׁ הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת׃

פרק י

א הָאֲרוּסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. וְהַבָּא עַל אֲרוּסָתוֹ בְּבֵית חָמִיו מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת. וַאֲפִלּוּ אִם קִדְּשָׁהּ בְּבִיאָה אָסוּר לוֹ לָבוֹא עָלֶיהָ בִּיאָה שְׁנִיָּה בְּבֵית אָבִיהָ עַד שֶׁיְּבִיא אוֹתָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְיִתְיַחֵד עִמָּהּ וְיַפְרִישֶׁנָּהּ לוֹ. וְיִחוּד זֶה הוּא הַנִּקְרָא כְּנִיסָה לַחֻפָּה וְהוּא הַנִּקְרָא נִשּׂוּאִין בְּכָל מָקוֹם. וְהַבָּא עַל אֲרוּסָתוֹ לְשֵׁם נִשּׂוּאִין אַחַר שֶׁקִּדְּשָׁהּ מִשְׁיְּעֹרָה בָּהּ קְנָאָה וְנַעֲשֵׂית נְשׂוּאָה וַהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר׃

ב כֵּיצַד שֶׁנִּכְנְסָה הָאֲרוּסָה לַחֻפָּה הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לָבֹא עָלֶיהָ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה וַהֲרֵי הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה לְכָל דָּבָר. וּמִשֶּׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה נִקְרֵאת נְשׂוּאָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְהוּא שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לְבִעִילָה. אֲבָל אִם הָיְתָה נִדָּה אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנְסָה לַחֻפָּה וְנִתְיַחֵד עִמָּהּ לֹא גָּמְרוּ הַנִּשּׂוּאִין וַהֲרֵי הִיא כַּאֲרוּסָה עַד׃

ג וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים בְּבֵית הֶחָתָן קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין וְהֵן שֵׁשׁ בְּרָכוֹת וְאֵלּוּ הֵן. בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל בָּרָא לִכְבוֹדוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר הָאָדָם. בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיַן עֲדֵי עַד בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ יוֹצֵר הָאָדָם. שׂוֹשׂ תָּשִׂישׂ וְתָגֵל עֲקָרָה בְּקִבּוּץ בָּנֶיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ. שַׂמֵּחַ תְּשַׂמַּח רֵעִים הָאֲהוּבִים כְּשַׂמֶּחָךְ יְצִירְךָ בְּגַן עֵדֶן מִקֶּדֶם בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ מְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה. בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּרָא שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה חָתָן וְכַלָּה גִּילָה רִנָּה דִּיצָה וְחֶדְוָה אַהֲבָה

אַחֲוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת מְהֵרָה ה׳ אֱלֹהֵינוּ יִשָּׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שָׂשׂוֹן קוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן קוֹל כַּלָּה קוֹל מִצְהֲלוֹת חֲתָנִים מֵחֻפָּתָם וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּה מַנְגִּינָתָם בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ מְשַׂמֵּחַ הֶחָתָן עִם הַכַּלָּה׃

ד וְאִם הָיָה שָׁם יַיִן מֵבִיא כּוֹס שֶׁל יַיִן וּמְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן תְּחִלָּה וּמְסַדֵּר אֶת כֻּלָּן עַל הַכּוֹס וְנִמְצָא מְבָרֵךְ שֶׁבַע בְּרָכוֹת. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לְהָבִיא חַדֵּס עִם הַיַּיִן וּמְבָרֵךְ עַל הַחַדֵּס אַחַר הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ הַשֵּׁשׁ׃

ה וְאֵין מְבָרְכִין בִּרְכַּת חֲתָנִים אֶלָּא בַּעֲשָׂרָה גְּדוֹלִים וּבְנֵי חוֹרִין וְחָתָן מִן הַמְּנָיָן׃

ו הַמְאָרֵס אֶת הָאִשָּׁה וּבֵרַךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים וְלֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ בְּבֵיתוֹ עַדַיִן אֲרוּסָה הִיא שֶׁאֵין בִּרְכַּת חֲתָנִים עוֹשָׂה הַנִּשּׂוּאִין אֶלָּא כְּנִיסָה לַחֻפָּה. אֵרֵס וְכָנַס לַחֻפָּה וְלֹא בֵּרַךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים חֲרֵי זוֹ נְשׂוּאָה גְּמוּרָה וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אַחַר כַּמָּה יָמִים. וְלֹא תִּנָּשֵׂא נִדָּה עַד שֶׁתִּטְהַר. וְאֵין מְבָרְכִין לָהּ בִּרְכַּת חֲתָנִים עַד שֶׁתִּטְהַר. וְאִם עָבַר וְנָשָׂא וּבֵרַךְ אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ׃

ז וְצָרִיךְ לִכְתֹּב כְּתֻבָּה קֹדֶם כְּנִיסָה לַחֻפָּה וְאַחַר כָּךְ יִהְיֶה מַתָּר בְּאִשְׁתּוֹ וְהֶחָתָן נוֹתֵן שְׂכַר הַסּוֹפֵר. וְכַמָּה הוּא כּוֹתֵב לָהּ. אִם הָיְתָה בְּתוּלָה אֵין כּוֹתְבִין לָהּ פָּחוֹת מִמָּאתַיִם דִּינָרִים וְאִם בְּעוּלָה אֵין כּוֹתְבִין לָהּ פָּחוֹת מִמְּאָה דִּינָרִים [ד.] וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא עִקַּר כְּתֻבָּה. וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף לָהּ אֲפִלּוּ כִּכַּר זָהָב מוֹסִיף. וְדִין הַתּוֹסֶפֶת וְדִין הָעִקָּר אֶחָד הוּא לְרֹב הַדְּבָרִים. לְפִיכָךְ כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ כְּתֻבָּה סְתָם הוּא הָעִקָּר וְהַתּוֹסֶפֶת כְּאֶחָד. וַחֲכָמִים הֵם שֶׁתִּקְּנוּ כְּתֻבָּה לָאִשָּׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ׃

ח דִּינָרִים אֵלּוּ לֹא תִּקְּנוּ אוֹתָם מִן הַכֶּסֶף הַטָּהוֹר אֶלָּא מִמַּטְבֵּעַ שֶׁהָיָה בְּאוֹתָן הַיָּמִים שֶׁהָיָה שִׁבְעָה חֲלָקִים נְחשֶׁת וְאֶחָד כֶּסֶף עַד שֶׁיִּהְיֶה בַּסֶּלַע חֲצִי זוּז כֶּסֶף. וְנִמְצָא מָאתַיִם דִּינָרִים שֶׁל בְּתוּלָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים זוּזִין שֶׁל כֶּסֶף טָהוֹר וּמֵאָה דִּינָרִים שֶׁל בְּעוּלָה שְׁנַיִם עָשָׂר זוּזִים וּמֶחֱצָה. וּמִשְׁקָל כָּל זוּז שֵׁשׁ וְתִשְׁעִים שְׂעוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרָנוּ בִּתְחִלַּת עֵרוּבִין. וְהַדִּינָר הוּא הַנִּקְרָא זוּז בְּכָל מָקוֹם בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִן הַכֶּסֶף הַטָּהוֹר בֵּין שֶׁיִּהְיֶה מִמַּטְבֵּעַ אוֹתָן הַיָּמִים׃

ט אֵין פּוֹחֲתִין לִבְתוּלָה מִמָּאתַיִם וְלִבְעוּלָה מִמֵּאָה. וְכָל הַפּוֹחֵת בְּעֵילָתוֹ בְּעֵילַת זְנוּת. אֶחָד הַכּוֹתֵב אֶת הַכְּתֻבָּה בִּשְׁטָר וְאֶחָד שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו עֵדִים וְקָנוּ מִיָּדוֹ שֶׁהוּא חַיָּב לָהּ מֵאָה אוֹ מָאתַיִם חֲרֵי זֶה מַתָּר. וְכֵן אִם נָתַן לָהּ מַטַּלְטְלִין כְּנֶגֶד כְּתֻבָּתָהּ חֲרֵי זֶה מַתָּר לִבְעל עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי לִכְתֹּב׃

י הַכּוֹנֵס אֶת הָאִשָּׁה וְלֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה. אוֹ שֶׁכָּתַב וְאָבַד שְׁטַר הַכְּתֻבָּה. אוֹ שֶׁמְּחָלָה כְּתֻבָּתָהּ לְבַעְלָהּ. אוֹ שֶׁמָּכְרָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ. חוֹזֵר וְכוֹתֵב לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה אִם רָצָה לְקַיְּמָהּ. לְפִי שֶׁאָסוּר לוֹ לְאָדָם לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתֻבָּה. אֲבָל הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ לַאֲחֵרִים בְּטוֹבַת הֲנָאָה אֵינוֹ צָרִיךְ לִכְתֹּב לָהּ כְּתֻבָּה אַחֶרֶת. שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ כְּתֻבָּה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ. וְאִם הוֹצִיא זֶה מְשֻׁלָּם כְּתֻבָּתָהּ לַלּוֹקֵחַ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיָה מְשֻׁלָּם לָהּ אִם לֹא מָכְרָה׃

יא הַמְאָרֵס אֶת הָאִשָּׁה וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה וְלֹא נִכְנְסָה לַחֻפָּה עֲדַיִן אֲרוּסָה הִיא וְאֵינָהּ נְשׂוּאָה שֶׁאֵין הַכְּתֻבָּה עוֹשָׂה נִשּׂוּאִין. וְאִם מֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּתָהּ מִבְּנֵי חוֹרִין וְאֵינָהּ גּוֹבָה תּוֹסֶפֶת כְּלָל הוֹאִיל וְלֹא כְּנָסָהּ. אֲבָל אִם אֵרַס אִשָּׁה וְלֹא כָּתַב לָהּ כְּתֻבָּה וָמֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ וְהִיא אֲרוּסָה אֵין לָהּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ הָעִקָּר שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּנָּשֵׂא אוֹ עַד שֶׁיִּכְתֹּב. וְהַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ וְכָתַב לָהּ כְּתֻבָּה וָמֵת אוֹ גֵּרְשָׁהּ כְּשֶׁהָיְתָה נַעֲרָה כְּתֻבָּתָהּ לְאָבִיהָ כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרָנוּ [לְמַעְלָה בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי]׃

יב וְכֵן תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁכָּל הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה יִהְיֶה שָׂמֵחַ עִמָּהּ שִׁבְעַת יָמִים. אֵינוֹ עוֹסֵק בִּמְלַאכְתּוֹ וְלֹא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּשּׁוּק אֶלָּא אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְשָׂמֵחַ. בֵּין שֶׁהָיָה בָּחוּר בֵּין שֶׁהָיָה אַלְמוֹן. וְאִם הָיְתָה בְּעוּלָה אֵין פָּחוֹת מִשִּׁשָּׁה יָמִים. שֶׁתַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ עִם הַבְּעוּלָה שִׁשָּׁה יָמִים בֵּין בָּחוּר בֵּין אַלְמוֹן׃

יג יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לִשָּׂא נָשִׁים רַבּוֹת כְּאַחַת בְּיוֹם אֶחָד וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת חֲתָנִים לְכֻלָּן כְּאַחַת. אֲבָל לִשְׂמֹחַ עִם כָּל אַחַת שִׂמְחָה צָרִיךְ לִשְׂמֹחַ עִם בְּתוּלָה שִׁבְעָה. עִם בְּעוּלָה שִׁשָּׁה. וְאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה׃

יד מֻתָּר לְאָרֵס בְּכָל יוֹם חֹל אֲפִלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאָב בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה. אֲבָל אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְלֹא בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת בְּתַקּוֹן הַסְּעֻדָּה שֶׁהֶחְתָּן טָרוּד בַּסְּעֻדָּה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאָסוּר לִשָּׂא אִשָּׁה בְּשַׁבָּת. וַאֲפִלּוּ בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרָנוּ לְפִי שֶׁאֵין מְעָרְבִין שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כט כז) ״מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ גַּם אֶת זֹאת״. וּשְׁאָר הַיָּמִים מֻתָּר לְשָׂא אִשָּׁה בְּכָל יוֹם שֶׁיִּרְצֶה וְהוּא שֶׁיִּטָּרַח בְּסְעֻדַּת נִשּׂוּאִין שִׁלְשָׁה יָמִים קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין׃

טו מָקוֹם שֶׁאֵין בֵּית דִּין יוֹשְׁבִין בּוֹ אֶלָּא בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי בִּלְבַד בְּתוּלָה נִשֵּׂאת בְּיוֹם רְבִיעִי שֶׁאִם הָיְתָה לוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים יַשְׁכִּים לְבֵית דִּין. וּמִנְהַג חֲכָמִים שֶׁהַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּעוּלָה יִשָּׂאֶנָּה בַּחֲמִישִׁי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׂמֵחַ עִמָּהּ חֲמִישִׁי וְעֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת וְיוֹצֵא לְמְלַאכְתּוֹ יוֹם רִאשׁוֹן׃

טז הַמְאָרֵס אֶת בִּתּוֹ קְטַנָּה וּתְבָעָהּ הַבַּעַל לְנִשּׂוּאִין. בֵּין הִיא בֵּין אָבִיהָ יְכוֹלִין לְעַכֵּב שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא עַד שֶׁתַּגְדִּיל וְתֵעָשֶׂה נַעֲרָה וְאִם רָצָה לְקַנְסָהּ כּוֹנֵס. וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן:

יז אַרְסָהּ וְשָׁהָה כַּמָּה שָׁנִים וּתְבָעָהּ לְנִשּׂוּאִין וַהֲרֵי הִיא נַעֲרָה נוֹתְנִין לָהּ י״ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַתְּבִיעָה לְפַרְנֵס אֶת עַצְמָהּ וּלְתַקֵּן מַה שֶּׁהִיא צְרִיכָה לָהּ וְאַחַר כָּךְ תִּנָּשֵׂא. תְּבָעָהּ אַחַר שֶׁבָּגְרָה נוֹתְנִין לָהּ י״ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַבָּגֵר. וְכֵן אִם קִדְּשָׁהּ בְּיוֹם הַבָּגֵר נוֹתְנִין לָהּ י״ב חֹדֶשׁ מִיּוֹם הַקִּדּוּשִׁין שֶׁהוּא יוֹם הַבָּגֵר. קִדְּשָׁהּ אַחַר שֶׁבָּגְרָה אִם עָבְרוּ עָלֶיהָ י״ב חֹדֶשׁ בְּבַגְרוּתָהּ וּלְאַחַר כָּךְ נִתְקַדְּשָׁה אֵין נוֹתְנִין לָהּ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַתְּבִיעָה. וְכֵן הַמְאָרֵס אֶת הַבְּעוּלָה נוֹתְנִין לָהּ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַתְּבִיעָה:

יח כֵּיצַד שָׁנוּ זְמַן לָאִשָּׁה מִשֶּׁתִּבָּעָהּ הַבַּעַל לְפַרְנֵס אֶת עַצְמָהּ וְאַחַר כָּךְ תִּנָּשֵׂא כָּךְ נוֹתְנִין זְמַן לָאִישׁ לְפַרְנֵס אֶת עַצְמוֹ מִשֶּׁתִּבְעָה הָאִשָּׁה אוֹתוֹ. וְכַמָּה נוֹתְנִין לוֹ כְּמוֹ שָׁנוּ נוֹתְנִין לָהּ אִם י״ב חֹדֶשׁ י״ב חֹדֶשׁ וְאִם שְׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם:

יט הִגִּיעַ זְמַן שֶׁנָּתְנוּ לָאִישׁ וְלֹא נָשָׂאָהּ נִתְחַיֵּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָּנַס. וְאִם הִגִּיעַ הַזְּמַן בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת אוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְנֹס. וְכֵן אִם חָלָה הוּא אוֹ הִיא אוֹ שֶׁפָּרְסָה נִדָּה כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן אֵינוֹ מַעֲלֶה לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לְהִנָּשֵׂא עַד שֶׁתִּטְהַר אוֹ עַד שֶׁתַּבְרִיא. וְכֵן הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִשָּׂא אִשָּׁה עַד שֶׁיַּבְרִיא:

פרק יא

א הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה שֶׁנִּתְאַלְמְנָה אוֹ שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אוֹ נֶחְלְצָה. אִם מִן הָאֵרוּסִין נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נֶחְלְצָה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם. וְאִם מִן הַנִּשּׂוּאִין כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה. שֶׁמִּשֶּׁנִּשֵּׂאת הֲרֵי הִיא כִּבְעוּלָה. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא בְּתוּלָה מְשֻׁחְרֶרֶת אוֹ גִּיּוֹרֶת אוֹ שִׁבְויָה אִם נִשְׁתַּחְרְרָה הַשִּׁפְחָה וְנִתְגַּיְּרָה הַכּוּתִית וְנִפְדֵּית הַשִּׁבְויָה וְהֵן פְּחוּתוֹת מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם. וְאִם הָיוּ בְּנוֹת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וָמַעְלָה כְּתֻבָּתָן מֵאָה:

ב וּמִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ חֲכָמִים לְאַלּוּ כְּתֻבָּה מֵאָה וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵן בְּתוּלוֹת. הוֹאִיל וְחֻזְקַת הַנִּשּׂוּאָה שֶׁתִּבָּעֵל וְחֻזְקַת הַשִּׁפְחָה וְהַכּוּתִית וְהַשִּׁבְויָה שֶׁתִּבָּעֵל תִּקְּנוּ לְאֵלּוּ מֵאָה בֵּין נִבְעֲלוּ בֵּין לֹא נִבְעֲלוּ וַהֲרֵי הֵן כִּבְעוּלוֹת לְכָל דָּבָר:

ג מֵבַּת עֵץ כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה אֲפִלּוּ נִשֵּׂאת עַל מְנָת שֶׁהִיא בְּתוּלָה שְׁלֵמָה וְנִמְצֵאת מֵבַּת עֵץ כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה. קְטַנָּה מִבַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וּלְמַטָּה שֶׁנִּבְעֲלָה אֲפִלּוּ בָּא עָלֶיהָ אָדָם גָּדוֹל כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם, סוֹפָהּ שֶׁתַּחֲזֹר בְּתוּלָה כִּשְׁאָר הַבְּתוּלוֹת. וְכֵן גְּדוֹלָה שֶׁבָּא עָלֶיהָ קָטָן מִבֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וּלְמַטָּה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם כְּאִלּוּ לֹא נִבְעֲלָה כְּלָל. שֶׁבִּיאַת בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד בִּיאָתוֹ בִּיאָה, פָּחוֹת מִזֶּה אֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה:

ד בְּתוּלָה שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת אוֹ סוּמָא אוֹ אַיְלוֹנִית כְּתֻבָּתָן מָאתַיִם. אֲבָל הַחֵרֶשֶׁת וְהַשּׁוֹטָה לֹא תִּקְּנוּ לָהֶן כְּתֻבָּה. הַשּׁוֹטָה לֹא תִּקְּנוּ לָהּ נִשּׂוּאִין כְּלָל. וְהַחֵרֶשֶׁת אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ נִשּׂוּאִין מִדִּבְרֵיהֶם לֹא תִּקְּנוּ לָהּ כְּתֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ מִלָּשֵׂאת אוֹתָהּ. וּכְשֶׁם שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה כָּךְ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא תְּנַאי מִתְנָאֵי כְּתֻבָּה. וְאִם כָּנַס הַחֵרֶשֶׁת וְנִתְפַּקְּחָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וּתְנַאי כְּתֻבָּה וּכְתֻבָּתָהּ מֵאָה:

ה נָשָׂא חֵרֶשֶׁת אוֹ שׁוֹטָה וְכָתַב לָהֶן מֵאָה מָנֶה כְּתֻבָּתָן קַיֶּמֶת מִפְּנֵי שֶׁרָצָה לְהַזִּיק נְכָסָיו:

ו חֵרֵשׁ אוֹ שׁוֹטֶה שֶׁנָּשְׂאוּ נָשִׁים פִּקְחוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפַּקֵּחַ הַחֵרֵשׁ וְנִשְׁתַּפֶּה הַשּׁוֹטֶה אֵין לְנָשָׁיהֶם עֲלֵיהֶם כְּלוּם. רָצוּ לְקַיְּמָן אַחַר שֶׁהִבְרִיאוּ יֵשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה וּכְתֻבָּתָן מֵאָה. וְאִם בֵּית דִּין הֵם שֶׁהִשִּׂיאוּ הַחֵרֵשׁ וְכָתְבוּ לָהּ כְּתֻבָּתָהּ עַל נְכָסָיו נוֹטֶלֶת כָּל מַה שֶּׁכָּתְבוּ לָהּ בֵּית דִּין. אֲבָל הַשּׁוֹטֶה אֵין בֵּית דִּין מַשִּׂיאִין אוֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם. וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין תַּקָּנַת חֲכָמִים עוֹמֶדֶת בּוֹ לֹא תִּקְּנוּ לוֹ נִשּׂוּאִין. וְכֵן הַקָּטָן לֹא תִּקְּנוּ לוֹ חֲכָמִים נִשּׂוּאִין הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לָבוֹא לִידֵי נִשּׂוּאִין גְּמוּרִין. וּמִפְּנֵי מָה תִּקְּנוּ נִשּׂוּאִין לְקָטַנָּה וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא בָּאָה לִידֵי נִשּׂוּאִין גְּמוּרִין. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנְהֲגוּ בָּהּ מִנְהַג הֶפְקֵר. וְאֵין מַשִּׂיאִין אֶת הַקָּטָן עַד שֶׁבּוֹדְקִין אוֹתוֹ וְיוֹדְעִים שֶׁהֻבְיָא סִימָנִין:

ז קָטָן אֲפִלּוּ בֶּן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וְאִם הִגְדִּיל וְקִיְּמָהּ אַחַר שֶׁהִגְדִּיל יֵשׁ לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה. וְכֵן גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר הוּא וְאִשְׁתּוֹ כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִיְּמָהּ:

ח כָּל בְּתוּלָה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם יֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְכָל שֶׁכְּתֻבָּתָהּ מֵאָה אוֹ שֶׁלֹּא תִּקְּנוּ לָהּ חֲכָמִים כְּתֻבָּה אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְהַמִּתְיַחֵד עִם אֲרוּסָתוֹ קֹדֶם נִשּׂוּאִין אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים:

ט וּמַה הִיא טַעֲנַת בְּתוּלִים. זֶה שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה שֶׁחֲזָקָתָהּ שֶׁהִיא בְּתוּלָה וְטוֹעֵן וְאוֹמֵר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה. וּשְׁנֵי סִימָנִין הֵן לִבְתוּלָה. הָאֶחָד דָּמִים שֶׁשּׁוֹתְתִין מִמֶּנָּה בְּסוֹף בִּיאָה רִאשׁוֹנָה. וְהַשֵּׁנִי הַדֹּחַק שֶׁיִּמָּצֵא בָּהּ בְּבִיאָה רִאשׁוֹנָה בְּשָׁעַת תַּשְׁמִישׁ:

י הַנּוֹשֵׂא אֶת הַבְּתוּלָה שֶׁכְּתָבָתָהּ מָאתַיִם וְטָעַן וְאָמַר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה. שׁוֹאֲלִין אוֹתָהּ אִם אָמְרָה אֱמֶת הוּא לֹא מְצָאַנִי בְּתוּלָה מִפְּנֵי שֶׁנָּפַלְתִּי וְהִכַּנִי עֵץ אוֹ קֶרֶקַע וְהָלְכוּ בְּתוּלַי הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת וְתַחֲזֹר כְּתָבָתָהּ לְמָנֶה. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טוֹעֵן אוֹמֵר שֶׁמָּא אִישׁ בָּא עָלַיִךְ וְאֵין לָךְ כְּלוּם אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּטַעֲנָתוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם שֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ אִישׁ שֶׁאֵין הַדָּבָר יַדַּאי לוֹ:

יא אָמְרָה הִיא אֱמֶת אָמַר שֶׁלֹּא מְצָאַנִי בְּתוּלָה וְאִישׁ בָּא עָלַי בְּאֹנֶס אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסְתִּי לוֹ. הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת וּכְתָבָתָהּ מָאתַיִם כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה. וְאִם טָעַן וְאָמַר שֶׁמָּא עַד שֶׁלֹּא אֹרַסְתִּיךְ נֶאֱנַסְתְּ וּמֻקֶּחְתִּי מִקֶּח טָעוּת אוֹ אַחַר שֶׁאֹרַסְתִּיךְ נִבְעַלְתְּ בִּרְצוֹנֵךְ. הֲרֵי זֶה מַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטּוֹעֵן שֶׁקֶר כְּדֵי לְחַיְּבֵנִי מָמוֹן שֶׁאֵינִי חַיָּב בּוֹ:

יב טָעַן וְאָמַר לֹא מְצָאתִיהָ בְּתוּלָה וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא בָּא עָלַי וַעֲדַיִן אֲנִי בְּתוּלָה. בּוֹדְקִין אוֹתָהּ אוֹ חוֹזֵר וּבוֹעֵל בִּפְנֵי עֵדִים. אָמְרָה בָּא עָלַי וּבְתוּלָה מְצָאַנִי כְּכָל הַבְּתוּלוֹת וְשֶׁקֶר הוּא טוֹעֵן. שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ מֶה הָיָה הַדָּבָר עַד שֶׁאָמַרְתָּ שֶׁאֵינָהּ בְּתוּלָה. אִם אָמַר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָצָאתִי לָהּ דָּם בּוֹדְקִין בְּמִשְׁפַּחְתָּהּ שֶׁמָּא אֵין לָהֶם דָּם כְּלָל לֹא דַּם נִדָּה וְלֹא דַּם בְּתוּלִים אִם נִמְצְאוּ כֵּלָּן כֵּן הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ. לֹא נִמְצְאוּ בְּנוֹת מִשְׁפַּחְתָּהּ כֵּן בּוֹדְקִין אוֹתָהּ שֶׁמָּא חֹלִי גָּדוֹל יֵשׁ בָּהּ שֶׁיָּבֵשׁ לַחְלוּחִית הָאֵבָרִים אוֹ שֶׁהָיְתָה מִתְעַגֶּלֶת בָּרָעָב. מַרְטִיבִין אוֹתָהּ וּמַאֲכִילִין אוֹתָהּ וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ עַד שֶׁתַּבְרִיא וְתִבָּעֵל שֵׁנִית וְנִרְאֶה אִם תּוֹצִיא דָּם אִם לָאו. וְאִם אֵין שָׁם חֹלִי וְלֹא רָעָב וְלֹא כַּיּוֹצֵא בּוֹ הֲרֵי זוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא דֹּחַק בְּעֵת תַּשְׁמִישׁ הוֹאִיל וְלֹא יָצָא דָּם אֵין כָּאן בְּתוּלִים. שֶׁכָּל בְּתוּלָה יֵשׁ לָהּ דָּם בֵּין קְטַנָּה בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בּוֹגֶרֶת אֶלָּא מִפְּנֵי הַחֹלִי כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם אָמַר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא מָצָאתִי דֹּחַק אֶלָּא פֶּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי שׁוֹאֲלִין עַל שְׁנוֹתֶיהָ שֶׁמָּא בּוֹגֶרֶת הִיא שֶׁרֹב הַבּוֹגְרוֹת אֵין לָהֶן דֹּחַק שֶׁמַּרְגִּישִׁין בּוֹ הַרְבֵּה שֶׁהֲרֵי גָּדְלָה וְנִתְרַפּוּ אֵיבָרֶיהָ וְכָלוּ בְּתוּלֶיהָ. וְאִם לֹא בָּגְרָה עֲדַיִן אוֹמְרִין לוֹ שֶׁמָּא הִטִּיתָהּ אוֹ בָּעַלְתָּ בְּנַחַת וּלְפִיכָךְ לֹא הִרְגִּשְׁתָּ בַּדֹּחַק. אִם אָמַר לֹא כִּי אֶלָּא וַדַּאי פֶּתַח פָּתוּחַ הָיָה הֲרֵי זוֹ טַעֲנַת בְּתוּלִים לְכָל בְּתוּלָה שֶׁלֹּא בָּגְרָה בֵּין קְטַנָּה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בְּרִיאָה בֵּין חוֹלָה שֶׁכָּל נַעֲרָה בְּתוּלָה פִּתְחָהּ סָתוּם הוּא. וְאַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא הַדָּם הוֹאִיל וּמָצָא פֶּתַח פָּתוּחַ אֵין כָּאן בְּתוּלִים:

יג יֵשׁ גְּאוֹנִים שֶׁהוֹרוּ שֶׁהַבּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ טַעֲנַת דָּמִים וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת פֶּתַח פָּתוּחַ. וְאֵין דֶּרֶךְ הַגְּמָרָא מַרְאָה דָּבָר זֶה וְטָעוּת הָיָה בַּנַּסְחָאוֹת שֶׁלָּהֶם. וּכְבָר בָּדַקְתִּי עַל סְפָרִים רַבִּים וְקַדְמוֹנִים וּמָצָאתִי שֶׁהַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ שֶׁאֵין לְבוֹגֶרֶת אֶלָּא טַעֲנַת דָּמִים בִּלְבַד:

יד חֲכָמִים הֵם שֶׁתִּקְּנוּ עִקַּר כְּתֻבָּה לְאִשָּׁה וְהֵם הִתְקִינוּ וְאָמְרוּ שֶׁכָּל הַטּוֹעֵן טַעֲנַת בְּתוּלִים וְהָאִשָּׁה מַכְחֶשֶׁת אוֹתוֹ נֶאֱמָן וְעָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה לֹא עַל הָאִישׁ. שֶׁחֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסַעֲדָה וּמַפְסִידָהּ וְהוֹפֵךְ שִׁמְחָתוֹ אֵבֶל:

טו וְעַד מָתַי יֵשׁ לוֹ לִטְעֹן טַעֲנַת בְּתוּלִים. אִם נִסְתְּרָה מִיָּד. וְאִם לֹא נִסְתְּרָה אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם:

טז הוֹרוּ כָּל הַגְּאוֹנִים שֶׁזֶּה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁהוּא נֶאֱמָן אִם הִכְחִישָׁתּוּ אִשְׁתּוֹ. לְהַפְסִידָהּ עִקַּר הַכְּתֻבָּה. אֲבָל הַתּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע בִּרְאָיָה בְּרוּרָה שֶׁהָיְתָה בְּעוּלָה אוֹ שֶׁהוֹדְתָה לוֹ שֶׁהִיא בְּעוּלָה קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס וְהִטְעָתוּ. לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעָהּ בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כְּדִין כָּל הַנִּשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין וְאַחַר כָּךְ תִּגְבֶּה הַתּוֹסֶפֶת. וְאֵין לָהּ לְהַשְׁבִּיעוֹ שֶׁלֹּא מְצָאָהּ בְּתוּלָה וַאֲחַר כָּךְ תַּפְסִיד עִקַּר כְּתֻבָּה שֶׁחֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם טוֹרֵחַ בְּסַעֲדָה וּמַפְסִידָהּ. וְיֵשׁ לָהּ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטָּעַן עָלֶיהָ שֶׁקֶר:

יז הֲרֵי שָׁרָצָה לְקַיְּמָהּ אַחַר שֶׁהִפְסִידָה עִקַּר הַכְּתֻבָּה חוֹזֵר וְכוֹתֵב לָהּ מֵאָה. לְפִי שֶׁאָסוּר לָאָדָם לִשְׁהוֹת עִם אִשְׁתּוֹ שָׁעָה אַחַת בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

פרק יב

א כְּשֶׁנּוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה בֵּין בְּתוּלָה בֵּין בְּעוּלָה בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קְטַנָּה אַחַת בַּת יִשְׂרָאֵל וְאַחַת הַגִּיּוֹרֶת אוֹ הַמְשֻׁחְרֶרֶת יִתְחַיֵּב לָהּ בַּעֲשָׂרָה דְּבָרִים וְיִזְכֶּה בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים:

ב וְהָעֲשָׂרָה שְׁלֹשָׁה מֵהֶן מִן הַתּוֹרָה וְאֵלּוּ הֵן. (שמות כא י) "שְׁאֵרָהּ. כְּסוּתָהּ. וְעוֹנָתָהּ". שְׁאֵרָהּ אֵלּוּ מְזוֹנוֹתֶיהָ. כְּסוּתָהּ כְּמַשְׁמָעוֹ. עוֹנָתָהּ לָבֹא עָלֶיהָ כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ. וְהַשִּׁבְעָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְכֻלָּן תְּנַאי בֵּית דִּין הֵם. הָאֶחָד מֵהֶם עִקַּר כְּתֻבָּה. וְהַשְּׁאָר הֵם הַנִּקְרָאִין תְּנָאֵי כְּתֻבָּה וְאֵלּוּ הֵן. לְרַפְּאתָהּ אִם חָלְתָה. וְלִפְדּוֹתָהּ אִם נִשְׁבֵּית. לְקָבְרָהּ אִם מֵתָה. וְלִהְיוֹת נִזּוֹנֶת מִן נְכָסָיו. וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ אַחַר מוֹתוֹ כָּל זְמַן אַלְמְנוּתָהּ. וְלִהְיוֹת בְּנוֹתֶיהָ מִמֶּנּוּ נִזּוֹנוֹת מִנְּכָסָיו אַחֲרֵי מוֹתוֹ עַד שֶׁתִּתְאָרְסָנָה. וְלִהְיוֹת בָּנֶיהָ הַזְּכָרִים מִמֶּנּוּ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ יוֹתֵר עַל חֶלְקָם בַּיְרֻשָּׁה שֶׁעִם אֲחֵיהֶם:

ג וְהָאַרְבָּעָה שֶׁזּוֹכָה בָּהֶן כֻּלָּם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאֵלּוּ הֵן. לִהְיוֹת מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁלּוֹ. וְלִהְיוֹת מְצִיאָתָהּ שֶׁלּוֹ. וְשֶׁיִּהְיֶה אוֹכֵל כָּל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ בְּחַיֶּיהָ. וְאִם מֵתָה בְּחַיָּיו יִירָשֶׁנָּה. וְהוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם בַּיְרֻשָּׁה׃

ד וְעוֹד תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאִשָּׁה כְּנֶגֶד מְזוֹנוֹתֶיהָ. וּפְרִיעָתָהּ כְּנֶגֶד אֲכִילַת פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ. וּקְבוּרָתָהּ כְּנֶגֶד יְרֻשָּׁתוֹ לְכָתֻבָּתָהּ. לְפִיכָךְ אִם אָמְרָה הָאִשָּׁה אֵינִי נִזּוֹנִית וְאֵינִי עוֹשָׂה שׁוּם מַעֲשֶׂה בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ. אֲבָל אִם אָמַר הַבַּעַל אֵינִי זָנֵךְ וְאֵינִי נוֹטֵל כְּלוּם מִמַּעֲשֵׂה יָדַיִךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ שֶׁמָּא לֹא יְסַפְּקוּ לָהּ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ. וּמִפְּנֵי תַּקָּנָה זוֹ יֵחָשְׁבוּ הַמְּזוֹנוֹת מִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה׃

ה כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה וַאֲפִלּוּ לֹא כָּתְבוּ כְּתֻבָּה אֶלָּא נָשָׂא סְתָם כֵּינָן שֶׁנִּשְׂאָהּ זָכָה בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁלּוֹ וְזָכְתָה הָאִשָּׁה בַּעֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁלָּהּ וְאֵינָן צְרִיכִין לְפָרֵשׁ׃

ו הִתְנָה הַבַּעַל שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהוּא חַיָּב בָּהֶן. אוֹ שֶׁהִתְנַת הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא יְזַכֶּה הַבַּעַל בְּאֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהֶם הַתְּנָאי קַיָּם חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַתְּנָאי מוֹעִיל בָּהֶן. וְכָל הַמַּתְנֶה עֲלֵיהֶן תְּנָאוֹ בָּטֵל. וְאֵלּוּ הֵן. עוֹנָתָהּ. וְעִקַּר כְּתֻבָּתָהּ. וִירֻשָּׁתָהּ׃

ז כֵּיצַד. הִתְנָה עִם הָאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ עָלָיו עוֹנָה תְּנָאוֹ בָּטֵל וְחַיָּב בְּעוֹנָתָהּ. שֶׁהֲרֵי הִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ תְּנַאי מָמוֹן׃

ח הִתְנָה עִמָּהּ לִפְחֹת מֵעִקַּר כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁכָּתַב לָהּ מָאתַיִם אוֹ מֵאָה עִקַּר כְּתֻבָּה וְכָתְבָה לוֹ שֶׁנִּתְקַבְּלָה מֵהֶן כָּךְ וְכָךְ וְהִיא לֹא נִתְקַבְּלָה תְּנָאוֹ בָּטֵל שֶׁכָּל הַפּוֹחֵת לְבִתּוּלָה מִמָּאתַיִם וּלְאַלְמָנָה מִמֵּאָה הֲרֵי בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת׃

ט הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר שֶׁנִּשְׂאָהּ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה תְּנָאוֹ בָּטֵל וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁיֵּרְשַׁת הַבַּעַל מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים עָשׂוּ חִזּוּק לְדִבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה. וְכָל תְּנַאי שֶׁבַּיְרֻשָּׁה בָּטֵל וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁהוּא מָמוֹן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר כז יא) "לְחֻקַּת מִשְׁפָּט". וּבִשְׁאָר הַדְּבָרִים תְּנָאוֹ קַיָּם, כְּגוֹן שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ שֶׁאֵין לָהּ שְׂאָר וּכְסוּת, עַל מְנָת שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ, וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, תְּנָאוֹ קַיָּם׃

י כַּמָּה מְזוֹנוֹת פּוֹסְקִין לָאִשָּׁה. פּוֹסְקִין לָהּ לֶחֶם שְׁתֵּי סְעָדוֹת בְּכָל יוֹם סְעֻדָּה בֵּינוֹנִית שֶׁל כָּל אָדָם בְּאוֹתָהּ הָעִיר כְּאָדָם שֶׁאֵינוֹ לֹא חוֹלֶה וְלֹא גַּרְגְּרָן וּמֵאוֹתוֹ מַאֲכָל שֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. אִם חִטִּים חִטִּים וְאִם שְׂעוֹרִים שְׂעוֹרִים. וְכֵן אֹרֶז וְדֹחַן אוֹ מִשְׁאָר מִינִין שֶׁנֶּהֱגוּ בָּהֶן. וּפוֹסְקִין לָהּ פַּרְפֶּרֶת לֶאֱכֹל בָּהּ אֶת הַפַּת כְּגוֹן קִטְנִית אוֹ יָרָקוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְשֶׁמֶן לַאֲכִילָה וְשֶׁמֶן לְהַדְלָקַת הַנֵּר וּפֵרוֹת וּמְעַט יַיִן לִשְׁתּוֹת אִם הָיָה מִנְהַג הַמָּקוֹם שֶׁיִּשְׁתּוּ הַנָּשִׁים יַיִן. וּפוֹסְקִין לָהּ שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת בְּשַׁבָּת וּבָשָׂר אוֹ דָּגִים כְּמִנְהַג הַמָּקוֹם. וְנוֹתֵן לָהּ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת מָעָה כֶּסֶף לִצָּרְכֵיהָ כְּגוֹן פְּרוּטָה לִכְבוּס אוֹ לְמֶרְחָץ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן׃

יא בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּעָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל אִם הָיָה עָשִׁיר הַכֹּל לְפִי עָשְׁרוֹ. אֲפִלּוּ הָיָה מְמוֹנוֹ רָאוּי לַעֲשׂוֹת לָהּ כַּמָּה תַּבְשִׁילֵי בָּשָׂר בְּכָל יוֹם כּוֹפִין אוֹתוֹ וּפוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּפִי מָמוֹנוֹ. וְאִם הָיָה עָנִי בְּיוֹתֵר וְאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן לָהּ אֲפִלּוּ לֶחֶם שֶׁהִיא צְרִיכָה לוֹ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְתִהְיֶה כְּתֻבָּתָהּ חוֹב עָלָיו עַד שֶׁתִּמְצָא יָדוֹ וְיִתֵּן׃

יב בַּעַל שֶׁרָצָה לִתֵּן לְאִשְׁתּוֹ מְזוֹנוֹתֶיהָ הָרְאוּיוֹת לָהּ וְתִהְיֶה אוֹכֶלֶת וְשׁוֹתָה לְעַצְמָהּ וְהוּא שׁוֹתֶה וְאוֹכֵל לְעַצְמוֹ הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל עִמָּהּ מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת׃

יג הָאִשָּׁה שֶׁפָּסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת וְהוֹתִירוּ הַמּוֹתָר לַבַּעַל. הָיָה בַּעְלָהּ כֹּהֵן אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ כָּל מְזוֹנוֹתֶיהָ תְּרוּמָה מִפְּנֵי שֶׁטֹּרַח גָּדוֹל הוּא לָהּ לְשָׁמְרָן מִדְּבָרִים הַמְטַמְּאִין וּלְאָכְלָן בְּטָהֳרָה אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ מֻחֲצָה חֻלִּין וּמֻחֲצָה תְּרוּמָה׃

יד כֵּיצַד שָׁאַדָם חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ כָּךְ הוּא חַיָּב בְּמְזוֹנוֹת בָּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטַנִּים עַד שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ מַאֲכִילָן עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ כְּתַקָּנַת חֲכָמִים. וְאִם לֹא רָצָה גּוֹעֲרִין בּוֹ וּמַכְלִימִין אוֹתוֹ וּפוֹצְרִין בּוֹ. וְאִם לֹא רָצָה מַכְרִיזִין עָלָיו בַּצִּבּוּר וְאוֹמְרִים פְּלוֹנִי אַכְזָרִי הוּא וְאֵינוֹ רוֹצֶה לָזוּן בָּנָיו וַהֲרֵי פָּחוּת הוּא מֵעוֹף טָמֵא שֶׁהוּא זָן אֶת אֶפְרוֹחָיו. וְאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזוּנָם אַחַר שֵׁשׁ׃

טו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ אָמוּד וְאֵין יָדוּעַ אִם רָאוּי לִתֵּן צְדָקָה אוֹ אֵינוֹ רָאוּי אֲבָל אִם הָיָה אָמוּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן הָרָאוּי לִתֵּן מִמֶּנּוּ צְדָקָה הַמַּסְפֶּקֶת לָהֶן מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בַּעַל כָּרְחוֹ מִשּׁוּם צְדָקָה וְזָנִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ׃

טז מִי שֶׁהָלַךְ לִמְדִינָה אֲחֶרֶת וּבָאָה אִשְׁתּוֹ לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת. שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים מִיּוֹם הֲלִיכָתוֹ אֵין פּוֹסְקִין לָהּ בָּהֶן מְזוֹנוֹת שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בֵּיתוֹ רֵיקָן. מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם הָיוּ לוֹ נְכָסִים בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין לִמְזוֹנוֹתֶיהָ. וְאֵין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ עַל מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ עַד שֶׁיָּבוֹא בַּעְלָהּ, אִם מָצָא שֶׁעָשְׂתָה חֲרֵי אִלּוּ שֶׁלּוֹ. וְכֵן אִם לֹא עָמְדָה בַּדִּין אֶלָּא מָכְרָה לְעַצְמָהּ לִמְזוֹנוֹת מִכְרָהּ קַיָּם וְאֵינָהּ צְרִיכָה הַכְרָזָה וְלֹא שְׁבוּעָה עַד שֶׁיָּבוֹא בַּעְלָהּ וְיִטְעַן אוֹ עַד שֶׁתָּבוֹא לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ אַחַר מוֹתוֹ מְגַלְגְּלִין עָלֶיהָ שֶׁלֹּא מָכְרָה אֶלָּא לִמְזוֹנוֹת שֶׁהִיא צְרִיכָה לָהֶן׃

יז וּכְשֵׁם שֶׁבֵּית דִּין מוֹכְרִין לְמָזוֹן הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ כָּךְ מוֹכְרִין לְמָזוֹן בָּנָיו וּבְנוֹתָיו כְּשֶׁהֵן בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים אוֹ פָּחוֹת. אֲבָל יֶתֶר עַל שֵׁשׁ אֵינָן זָנִין אוֹתָן מִנְּכָסָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אָמוּד. וְכֵן מִי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִים וְזָנִין אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנוֹתָיו שֶׁהֵן בְּנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים אוֹ פָּחוֹת וּמְפַרְנְסִין אוֹתָן:

יח יֵשׁ מִן הַגְּאוֹנִים שֶׁהוֹרָה שֶׁאֵין פּוֹסְקִין מְזוֹנוֹת לְאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לְמְדִינַת הַיָּם אוֹ שֶׁמֵּת בַּעְלָהּ עַד שֶׁיִּהְיֶה שָׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ. וְאִם לֹא תּוֹצִיא שְׁטַר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁמָּא נָטְלָה כְּתֻבָּתָהּ מִבַּעְלָהּ אוֹ מָחֲלָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת בְּחֻזְקַת שֶׁלֹּא נָטְלָה וְלֹא מָחֲלָה וְאֵין מַצְרִיכִין אוֹתָהּ לְהָבִיא כְּתֻבָּה. וְדַעְתִּי נוֹטָה לָזֶה בְּמִי שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל אִם מֵת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁתָּבִיא כְּתֻבָּה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בְּתַקָּנַת חֲכָמִים וְעוֹד שֶׁנִּזּוֹנֶת מִנְּכָסֵי יוֹרְשִׁים וּלְעוֹלָם טוֹעֲנִין לְיוֹרֵשׁ:

יט הָלַךְ בַּעְלָהּ וְלָוְתָה וְאָכְלָה כְּשֶׁיָּבוֹא חַיָּב לְשַׁלֵּם. עָמַד אֶחָד מִדַּעַת עַצְמוֹ וְזָנָהּ מִשֶּׁלּוֹ אִם יָבוֹא הַבַּעַל אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם לוֹ וַהֲרֵי זֶה אִבֵּד אֶת מְעוֹתָיו מִפְּנֵי שֶׁלֹּא צִוָּהוּ לְזוּנָהּ וְהִיא לֹא לָוְתָה מִמֶּנּוּ:

כ הַבַּעַל שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהָלַךְ טְלִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁאִלּוּ לֹא רָצְתָה בְּדָבָר זֶה וְלֹא סָמְכָה דַּעְתָּהּ הָיָה לָהּ לְהָתְבָּעוֹ אוֹ לוֹמַר לוֹ אֵין מַעֲשֶׂה יָדַי מַסְפִּיקִין לִי:

כא הֲרֵי שֶׁעָמְדָה בַּדִּין וּפָסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת וּמָכְרוּ בֵּין דִּין וְנָתְנוּ לָהּ. אוֹ שֶׁמָּכְרָה הִיא לְעַצְמָהּ וּבָא הַבַּעַל וְאָמַר הִנַּחְתִּי לָהּ מְזוֹנוֹת. הֲרֵי זוֹ נִשְׁבַּעַת בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לָהּ. לֹא תָּבְעָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא שֶׁהָתָה עַד שֶׁבָּא הוּא אוֹמֵר הִנַּחְתִּי וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִנַּחְתָּ אֶלָּא לָוִיתִי מִזֶּה וְנִתְפָּרַנַסְתִּי. נִשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁהִנִּיחַ לָהּ וְנִפְטָר וְיִשָּׁאֵר הַחוֹב עָלֶיהָ:

כב מָכְרָה מִשֶּׁלְטָלִין וְאָמְרָה לְמְזוֹנוֹת מָכַרְתִּי וְהוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר מְזוֹנוֹתַיִךְ הִנַּחְתִּי נִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁלֹּא הִנִּיחַ. הֲרֵי שֶׁלֹּא תָּבְעָה וְלֹא לָוְתָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא דָּחֳקָה עַצְמָהּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְעָשְׂתָה וְאָכְלָה אֵין לָהּ כְּלוּם:

כג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִלְּהָנוֹת לוֹ בֵּין שֶׁפֵּרֵשׁ עַד זְמַן פְּלוֹנִי בֵּין שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ אֶלָּא סְתָם מַמְתִּינִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם תַּמּוּ יְמֵי נִדָּרוֹ אוֹ שֶׁלֹּא תַּמּוּ וְהִתִּיר נִדָּרוֹ הֲרֵי זֶה מוּטָב וְאִם לָאו יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְאוֹתָן הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם תִּהְיֶה הִיא עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת וְיִהְיֶה אֶחָד מֵחֲבֵרָיו מְפָרְנֵס אוֹתָהּ דְּבָרִים שֶׁהִיא צְרִיכָה לָהֶן יֶתֶר עַל מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ אִם אֵין מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ מַסְפִּיקִין לַכֹּל:

כד הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּטְעַם אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת מַמְתִּינִין לוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. יֶתֶר עַל כֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. אֲפִלּוּ הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל מַאֲכָל רַע. אֲפִלּוּ הִדִּירָהּ מִמִּין שֶׁלֹּא אָכְלָה אוֹתוֹ מִיָּמֶיהָ. יוֹצִיא אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. נָדְרָה הִיא שֶׁלֹּא תֹּאכַל אֶחָד מִכָּל הַפֵּרוֹת וְקָיְּמָה לָהּ הוּא אֶת נִדְרָהּ אוֹ נָדְרָה בְּנָזִיר וְלֹא הֵפֵר לָהּ. אִם רָצָה שֶׁתֵּשֵׁב תַּחְתָּיו וְלֹא תֹּאכַל פֵּרוֹת אוֹ תִּהְיֶה נְזִירָה תֵּשֵׁב. וְאִם אָמַר אֵינִי רוֹצֶה בְּאִשָּׁה נַדְרָנִית יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי הָיָה בְּיָדוֹ לְהָפֵר וְהוּא קַיֵּם לָהּ בִּרְצוֹנוֹ:

פרק יג

א כַּמָּה הַכְּסוּת שֶׁהוּא חַיָּב לִתֵּן לָהּ. בְּגָדִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוּז מִשְׁנָה לְשָׁנָה מִמַּטְבֵּעַ אוֹתָן הַיָּמִים שֶׁנִּמְצְאוּ הַחֲמִשִּׁים שִׁשָּׁה דִינָרִין וּרְבִיעַ דִּינַר כֶּסֶף. נוֹתְנִין לָהּ חֲדָשִׁים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְלוֹבֶשֶׁת בְּלָאוֹתֶיהָן בִּימוֹת הַחַמָּה. וַהַשְּׁחָקִים וְהֵם מוֹתַר הַכְּסוּת הֲרֵי הֵן שֶׁלָּהּ כְּדֵי שֶׁתִּתְכַּסֶּה בָּהֶם בִּימֵי נִדָּתָהּ. וְנוֹתְנִין לָהּ חֲגוֹרָה לְמָתְנֶיהָ וְכִפָּה לְרֹאשָׁהּ וּמִנְעָל מְמוּעָד לְמוּעָד:

ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאוֹתָן הַיָּמִים וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בִּשְׁאָר זְמַנִּים וּשְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת אֵין הַדָּמִים עִקָּר. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁיִּהְיוּ שָׁם הַבְּגָדִים בְּיֹקֶר הַרְבֵּה אוֹ בְּזוֹל הַרְבֵּה. אֶלָּא הָעִקָּר שֶׁסּוֹמְכִין עָלָיו שֶׁמְּחַיְּבִין אוֹתוֹ לִתֵּן לָהּ בְּגָדִים הָרְאוּיִים בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים וּבִימוֹת הַחַמָּה בְּפָחוֹת שֶׁלּוֹבֶשֶׁת כָּל אִשָּׁה בַּעֲלַת בַּיִת שֶׁבְּאוֹתָהּ הַמְּדִינָה:

ג וּבְכָלַל הַכְּסוּת שֶׁהוּא חַיָּב לִתֵּן לָהּ כְּלֵי בַּיִת וּמָדוֹר שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בּוֹ. וּמַה הֵן כְּלֵי בַּיִת מִטָּה מֻצַּעַת וּמַפָּץ אוֹ מַחְצֶלֶת לֵישֵׁב עָלֶיהָ. וּכְלֵי אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה כְּגוֹן קְדֵרָה וּקְעָרָה וְכוֹס וּבַקְבּוּק וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְהַמָּדוֹר שֶׁשּׁוֹכֵר לָהּ בַּיִת שֶׁל אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת וְתִהְיֶה רְחָבָה חוּצָה לוֹ כְּדֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. וְיִהְיֶה לוֹ בַּיִת הַכִּסֵּא חוּץ מִמֶּנּוּ:

ד וְכֵן מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִתֵּן לָהּ תַּכְשִׁיטִים כְּגוֹן בִּגְדֵי צִבְעוֹנִין לְהַקִּיף עַל רֹאשָׁהּ וּפַדַּחְתָּהּ וּפוּךְ וְשָׁרָק וְכַיּוֹצֵא בָּהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עָלָיו:

ה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּעָנֵי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּעָשִׁיר הַכֹּל לְפִי עָשְׂרוֹ. וַאֲפִלּוּ הָיָה רָאוּי לִקָּנוֹת לָהּ כְּלֵי מֶשִׁי וְרִקְמָה וּכְלֵי זָהָב כּוֹפִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן. וְכֵן הַמָּדוֹר לְפִי עָשְׂרוֹ וְהַתַּכְשִׁיט וּכְלֵי הַבַּיִת הַכֹּל לְפִי עָשְׂרוֹ. וְאִם קָצְרָה יָדוֹ לִתֵּן לָהּ אֲפִלּוּ כְּעָנֵי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְתִהְיֶה הַכְּתֻבָּה עָלָיו חוֹב עַד שֶׁיַּעֲשִׁיר:

ו וְלֹא הָאִשָּׁה בִּלְבַד אֶלָּא בָּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטַנִּים בְּנֵי שֵׁשׁ אוֹ פָּחוֹת חַיָּב לִתֵּן לָהֶם כְּסוּת הַמַּסְפֶּקֶת לָהֶם וּכְלֵי תַּשְׁמִישׁ וּמָדוֹר לִשְׁכֹּן בּוֹ. וְאֵינוֹ נוֹתֵן לָהֶם לְפִי עָשְׂרוֹ אֶלָּא כְּפִי צָרְכָּן בִּלְבַד. זֶה הַכְּלָל כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָלָיו מְזוֹנוֹת בֵּין בְּחַיָּיו בֵּין אַחַר מוֹתוֹ יֵשׁ לוֹ כְּסוּת וּכְלֵי בַּיִת וּמָדוֹר. וְכָל שֶׁבֵּית דִּין מוֹכְרִין לִמְזוֹנוֹתָיו כָּךְ מוֹכְרִין לִכְסוּתוֹ וּכְלֵי בֵּיתוֹ וּמְדוֹרוֹ:

ז הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וּפָסְקוּ לָהּ בֵּית דִּין מְזוֹנוֹת וּכְסוּת וּכְלֵי בַּיִת וּשְׂכַר מָדוֹר אֵין פּוֹסְקִין לָהּ תַּכְשִׁיט שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ בַּעַל שֶׁתִּתְקַשֵּׁט לוֹ. אֲבָל מִי שֶׁנִּשְׁתַּטָּה בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁנִּתְחָרֵשׁ פּוֹסְקִין לָהּ תַּכְשִׁיט. וְדִין הַבַּעַל עִם אִשְׁתּוֹ בְּטַעֲנַת הַכְּסוּת וְהַכֵּלִים וּשְׂכַר הַמָּדוֹר כְּדִינָם בְּטַעֲנַת הַמְּזוֹנוֹת אִם אָמַר הוּא נָתַתִּי וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָתַתָּ דִּין אֶחָד לַכֹּל:

ח הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּאֶחָד מִכָּל הַמִּינִין. בָּעֲנִיּוּת שָׁנָה אַחַת יְקַיֵּם. יֶתֶר עַל כֵּן אוֹ יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבַעֲשִׁירוּת שְׁלֹשִׁים יוֹם יְקַיֵּם. יֶתֶר עַל כֵּן יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ט הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְמֶרְחָץ. בִּכְרַכִּים שַׁבָּת אַחַת בִּכְפָרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. שֶׁלֹּא תִּנְעַל מִנְעָל. בִּכְפָרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים וּבִכְרַכִּים מֵעֵת לְעֵת. יֶתֶר עַל זֶה יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

י הִדִּירָהּ שֶׁלֹּא תִּשְׁאַל וְלֹא תַּשְׁאִיל מִכְּלֵי הַבַּיִת שֶׁדַּרְכָּהּ כָּל הַשְּׁכֵנוֹת לִשְׁאל אוֹתָן וּלְהַשְׁאִילָן כְּגוֹן נָפָה וּכְבָרָה רֵחַיִם וְתַנּוּר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם. יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה מִפְּנֵי שֶׁמַּשִּׁיאָהּ שֵׁם רַע בִּשְׁכֵנוֹתֶיהָ. וְכֵן הִיא שֶׁנָּדְרָה שֶׁלֹּא תִּשְׁאַל וְלֹא תַּשְׁאִיל נָפָה וּכְבָרָה וְרֵחַיִם וְתַנּוּר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם וְשֶׁלֹּא תֶּאֱרֹג בְּגָדִים נָאִים לְבָנִים בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לֶאֱרֹג אוֹתָם לְבָנִים תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה מִפְּנֵי שֶׁמַּשִּׁיאָתוּ שֵׁם רַע בִּשְׁכוּנָתוֹ שֶׁהוּא כְּיָלֵי:

יא מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן שֶׁלֹּא תֵּצֵא אִשָּׁה לַשּׁוּק בְּכִפָּה שֶׁעַל רֹאשָׁהּ בִּלְבַד עַד שֶׁיִּהְיֶה עָלֶיהָ רְדִיד הַחוֹפֶה אֶת כָּל גּוּפָהּ כְּמוֹ טַלִּית נוֹתֵן לָהּ בִּכְלַל הַכְּסוּת רְדִיד הַפָּחוּת מִכָּל הָרְדִידִין. וְאִם הָיָה עָשִׁיר נוֹתֵן לָהּ לְפִי עָשְׂרוֹ כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא בּוֹ לְבֵית אָבִיהָ אוֹ לְבֵית הָאָבֵל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. לְפִי שֶׁכָּל אִשָּׁה יֵשׁ לָהּ לָצֵאת וְלֵילֵךְ לְבֵית אָבִיהָ לְבַקֵּרוֹ וּלְבֵית הָאָבֵל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה לִגְמל חֶסֶד לְרֵעוּתֶיהָ אוֹ לְקְרוֹבוֹתֶיהָ כְּדֵי שֶׁיְּבוֹאוּ הֵם לָהּ. שֶׁאֵינָהּ בְּבֵית הַסֹּהַר עַד שֶׁלֹּא תֵּצֵא וְלֹא תָּבוֹא. אֲבָל גְּנַאי הוּא לְאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה יוֹצְאָה תָּמִיד פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחוֹבוֹת. וְיֵשׁ לַבַּעַל לִמְנֹעַ אִשְׁתּוֹ מִזֶּה וְלֹא יְנִיחֶנָּהּ לָצֵאת אֶלָּא כְּמוֹ פַּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ אוֹ כְּמוֹ פַּעֲמַיִם בְּחֹדֶשׁ לְפִי הַצֹּרֶךְ. שֶׁאֵין יְפִי לְאִשָּׁה אֶלָּא לֵישֵׁב בְּזָוִית בֵּיתָהּ שֶׁכָּךְ כָּתוּב (תהילים מה יד) "כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה:"

יב הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ. בִּזְמַן שֶׁהוּא עִמָּהּ בָּעִיר חֹדֶשׁ אֶחָד מַמְתִּינִין לוֹ שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבִזְמַן שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֶרֶת רֶגֶל אֶחָד מַמְתִּינִין לוֹ שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

יג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית הָאָבֵל אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה. אוֹ יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאֲסָרָהּ בְּבֵית הַסֹּהַר וְנָעַל בְּפָנֶיהָ. וְאִם הָיָה טוֹעֵן מִפְּנֵי בְּנֵי אָדָם פְּרוּצִים שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ בֵּית הָאָבֵל אוֹ בְּבֵית הַמִּשְׁתֶּה וְהֶחְזִקוּ שָׁם פְּרוּצִים שׁוֹמְעִין לוֹ:

יד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ אֵין רְצוֹנִי שֶׁיְּבוֹאוּ לְבֵיתִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ אַחַיִךְ וַאֲחִיוֹתַיִךְ שׁוֹמְעִין לוֹ וְתִהְיֶה הִיא הוֹלֶכֶת לָהֶם כְּשֶׁיֵּאָרֵעַ לָהֶם דָּבָר. וְתֵלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ פַּעַם בְּחֹדֶשׁ וּבְכָל רֶגֶל וְרֶגֶל. וְלֹא יִכָּנְסוּ הֵם לָהּ אֶלָּא אִם אֵרַע לָהּ דָּבָר כְּגוֹן חֹלִי אוֹ לֵדָה. שֶׁאֵין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שֶׁיְּכַנְּסוּ אֲחֵרִים בִּרְשׁוּתוֹ. וְכֵן הִיא שֶׁאָמְרָה אֵין רְצוֹנִי שֶׁיִּכָּנְסוּ אֶצְלִי אִמְּךְ וַאֲחִיוֹתַיִךְ וְאֵינִי שׁוֹכֶנֶת עִמָּהֶם בְּחָצֵר אַחַת מִפְּנֵי שֶׁמְּרֵעִין לִי וּמְצָרִין לִי שׁוֹמְעִין לָהּ. שֶׁאֵין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שֶׁיַּשְׁבּוּ אֲחֵרִים עִמּוֹ בִּרְשׁוּתוֹ:

טו הָאִישׁ שֶׁאָמַר אֵינִי דָּר בְּמָדוֹר זֶה מִפְּנֵי שֶׁבְּנֵי אָדָם רָעִים אוֹ פְּרוּצִים אוֹ עַכּוּ"ם בִּשְׁכוּנָתִי וַאֲנִי מִתְיָרֵא מֵהֶם שׁוֹמְעִים לוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶחֱזִקוּ בִּפְרִיצוּת שֶׁכָּךְ צִוּוּ חֲכָמִים הַרְחֵק מִשָּׁכֵן רַע. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַמָּדוֹר שֶׁלָּהּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ וְשׁוֹכֵן בֵּין בְּנֵי אָדָם כְּשֵׁרִים. וְכָךְ הִיא שֶׁאָמְרָה כֵּן אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר אֲנִי אֵינִי מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם שׁוֹמְעִין לָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת אֵין רְצוֹנִי שֶׁיֵּצֵא עָלַי שׁוּם רַע בִּשְׁכֵנוּת אֵלּוּ:

טז כָּל הַיִּשּׁוּב אַרְצוֹת אֲרָצוֹת הוּא. כְּגוֹן אֶרֶץ כְּנַעַן וְאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ תֵּימָן וְאֶרֶץ כּוּשׁ וְאֶרֶץ שִׁנְעָר וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ מִמְּדִינוֹת וּכְפָרִים. וְעָרֵי יִשְׂרָאֵל לְעִנְיַן נְשׂוֹאִין שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת הֵיוּ. יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל:

יז אִישׁ שֶׁהָיָה מֵאֶרֶץ מִן הָאֲרָצוֹת וְנָשָׂא אִשָּׁה בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת כּוֹפִין אוֹתָהּ וְיוֹצְאָה עִמּוֹ לְאַרְצוֹ אוֹ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה שֶׁעַל מְנָת כֵּן נִשְׂאָהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ. אֲבָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה בְּאַחַת מִן הָאֲרָצוֹת וְהִיא מֵאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ לְאֶרֶץ אַחֶרֶת. אֲבָל מוֹצִיאָהּ מִמְּדִינָה לִמְדִינָה וּמִכָּפָר לִכְפָר בְּאוֹתָהּ

הָאָרֶץ. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִמִּדִּינָה לִכְפָר וְלֹא מִכְּפָר לְמִדִּינָה שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁיִּשִּׁיבַת הַמִּדִּינָה טוֹבָה לָהֶם וְיֵשׁ דְּבָרִים שֶׁיִּשִּׁיבַת הַכְּפָרִים טוֹבָה לָהֶם:

יח וּכְשֶׁמּוֹצִיאָהּ מִמִּדִּינָה לִמְדִינָה וּמִכְּפָר לִכְפָר בְּאוֹתָהּ הָאָרֶץ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ מִנֶּוֶה הַיָּפֶה לַנָּוֶה הָרַע וְלֹא מֵרַע לְיָפֶה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִטָּפֵל וְלִבְדֹּק עַצְמָהּ בַּנָּוֶה הַיָּפֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵיֶה בּוֹ קַלָּה וּכְעוּרָה. וְכֵן לֹא יוֹצִיאָהּ מִמָּקוֹם שֶׁרֵבּוֹ יִשְׂרָאֵל לְמָקוֹם שֶׁרֵבּוֹ עַכּוּ״ם. וּבְכָל מָקוֹם מוֹצִיאִין מִמָּקוֹם שֶׁרֵבּוֹ עַכּוּ״ם לְמָקוֹם שֶׁרֵבּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים מִחוּצָה לָאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ אוֹ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל מִחוּצָה לָאָרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲלוֹת אֲפִלּוּ מִנָּוֶה הַיָּפֶה לַנָּוֶה הָרַע וַאֲפִלּוּ מִמָּקוֹם שֶׁרֵבּוֹ יִשְׂרָאֵל לְמָקוֹם שֶׁרֵבּוֹ עַכּוּ״ם מַעֲלִין. וְאֵין מוֹצִיאִין מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לָאָרֶץ וַאֲפִלּוּ מִנָּוֶה הָרַע לַנָּוֶה הַיָּפֶה [וַאֲפִלּוּ מִמָּקוֹם] שֶׁרֵבּוֹ עַכּוּ״ם לְמָקוֹם שֶׁרֵבּוֹ יִשְׂרָאֵל:

כ אָמַר הָאִישׁ לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. אָמְרָה הִיא לַעֲלוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְהוּא הַדִּין לְכָל מָקוֹם מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם יְרוּשָׁלַיִם. שֶׁהַכֹּל מַעֲלִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין מִשָּׁם. הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם וְאֵין הַכֹּל מוֹצִיאִין מִשָּׁם:

פרק יד

א עוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. לְכָל אִישׁ וְאִישׁ כְּפִי כֹּחוֹ וּכְפִי מְלַאכְתּוֹ. כֵּיצַד. בְּנֵי אָדָם הַבְּרִיאִים וְהָרַכִּים וְהָעֲנָגִים שֶׁאֵין לָהֶם מְלָאכָה שֶׁמַּכְשֶׁלֶת כֹּחָן אֶלָּא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וְיוֹשְׁבִין בְּבָתֵּיהֶן עוֹנָתָן בְּכָל לַיְלָה. הַפּוֹעֲלִין כְּגוֹן הַחַיָּטִין וְהָאוֹרְגִין וְהַבּוֹנִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. אִם הָיְתָה מְלַאכְתָּן בָּעִיר עוֹנָתָן פַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיְתָה מְלַאכְתָּן בְּעִיר אַחֶרֶת עוֹנָתָן פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת. הַחַמָּרִים פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת. וְהַגַּמָּלִים אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְהַמַּלָּחִין אַחַת לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים עוֹנָתָן פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁתַּלְמוּד תּוֹרָה מַתִּישׁ כֹּחַן וְדֶרֶךְ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לְשַׁמֵּשׁ מִטָּתָן מִלֵּילֵי שַׁבָּת לְלֵילֵי שַׁבָּת:

ב יֵשׁ לְאִשָּׁה לְעַכֵּב עַל בַּעְלָהּ שֶׁלֹּא יֵצֵא לִסְחוֹרָה אֶלָּא לְמָקוֹם קָרוֹב שֶׁלֹּא יְמַנַּע מֵעוֹנָתָהּ וְלֹא יֵצֵא אֶלָּא בִּרְשׁוּתָהּ. וְכֵן יֵשׁ לָהּ לְמָנְעוֹ לָצֵאת מִמְּלַאכְתָּהּ שֶׁעוֹנָתָהּ קָרוֹבָה לִמְלַאכְתָּהּ רְחוֹקָה. כְּגוֹן חַמָּר שֶׁבִּקֵּשׁ לְהֵעָשׂוֹת גַּמָּל אוֹ גַּמָּל לְהֵעָשׂוֹת מַלָּח. וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹצְאִין לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת נְשׁוֹתֵיהֶן שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. וְכֵן רַךְ וְעָנֹג שֶׁנַּעֲשָׂה תַּלְמִיד חָכָם אֵין אִשְׁתּוֹ יְכוֹלָה לְעַכֵּב:

ג נוֹשֵׂא אָדָם כַּמָּה נָשִׁים אֲפִלּוּ מֵאָה בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ וְאֵין אִשְׁתּוֹ יְכוֹלָה לְעַכֵּב. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לִתֵּן שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה כָּרָאוּי לְכָל אַחַת וְאַחַת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לָכוֹף אוֹתָן לִשְׁכֹּן בְּחָצֵר אַחַת. אֶלָּא כָּל אַחַת וְאַחַת לְעַצְמָהּ:

ד וְכַמָּה הִיא עוֹנָתָן. לְפִי מִנְיָן. כֵּיצַד. פּוֹעֵל שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים יֵשׁ לָזוֹ עוֹנָה אַחַת בְּשַׁבָּת וְיֵשׁ לָזוֹ עוֹנָה אַחַת בְּשַׁבָּת. הָיוּ לוֹ אַרְבַּע נָשִׁים נִמְצָא עוֹנַת כָּל אַחַת מֵהֶן פַּעַם אַחַת בִּשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. וְכֵן אִם הָיָה מַלָּח וְיֵשׁ לוֹ אַרְבַּע נָשִׁים תִּהְיֶה עוֹנַת כָּל אַחַת מֵהֶן פַּעַם אַחַת בִּשְׁתֵּי שָׁנִים. לְפִיכָךְ צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשָּׂא אָדָם יוֹתֵר עַל אַרְבַּע נָשִׁים אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה כְּדֵי שֶׁתַּגִּיעַ לָהֶן עוֹנָה פַּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ:

ה הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתֹּאמַר לַאֲחֵרִים מַה שֶּׁאָמְרָה לוֹ מִדִּבְרֵי שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ שֶׁמְּדַבֵּר אָדָם עִם אִשְׁתּוֹ עַל עִסְקֵי תַּשְׁמִישׁ הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁאֵין זוֹ יְכוֹלָה לְהָעִז פָּנֶיהָ וְלוֹמַר לַאֲחֵרִים דִּבְרֵי קָלוֹן. וְכֵן אִם הִדִּירָהּ שֶׁתִּהְיֶה פּוֹעֶלֶת בְּעֵת תַּשְׁמִישׁ שֶׁלֹּא תִּתְעַבֵּר. אוֹ שֶׁהִדִּירָהּ שֶׁתַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה שׁוֹטִים וּדְבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ אֶלָּא כִּשְׁטוּת. הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ו הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה שַׁבָּת אַחַת מַמְתִּינִין לוֹ. יֶתֶר עַל כֵּן יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יָפֵר נִדְרוֹ. אֲפִלּוּ הָיָה מַלָּח שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנָּדַר הֲרֵי צְעָרָה וְנִתְעַנֶּשֶׁת. וְכֵיצַד מַדִּירָהּ. אִם אָמַר לָהּ תַּשְׁמִישִׁי אָסוּר עָלַיִךְ אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ לֹא נָדַר כְּלוּם. וְאִם נִשְׁבַּע נִשְׁבַּע לַשָּׁוְא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ. אָמַר לָהּ הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ אָסוּרָה עָלַי הֲרֵי זֶה נֵדֶר וְאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ:

ז אָסוּר לָאָדָם לִמְנַע אִשְׁתּוֹ מֵעוֹנָתָהּ וְאִם עָבַר וּמָנַע כְּדֵי לְצַעֲרָהּ עָבַר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא י) ״שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעִנָּתָהּ לֹא יִגְרָע״. וְאִם חָלָה אוֹ תָּשַׁשׁ כֹּחוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לִבְעל יַמְתִּין שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים שֶׁמָּא יַבְרִיא שֶׁאֵין לְךָ עוֹנָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ. וְאַחַר כָּךְ אוֹ יֵשׁ מְמָנָּה רְשׁוּת אוֹ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

ח הָאִשָּׁה שֶׁמָּנְעָה בַּעְלָהּ מִתַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה הִיא הַנִּקְרֵאת מוֹרֶדֶת וְשׁוֹאֶלִין אוֹתָהּ מִפְּנֵי מָה מָרְדָה. אִם אָמְרָה מְאַסְתִּיהוּ וְאֵינִי יְכוֹלָה לְהִבָּעֵל לוֹ מַדַּעְתִּי כּוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁעָתוֹ לְגָרְשָׁהּ לְפִי שֶׁאֵינָהּ כִּשְׁבוּיָה שֶׁתִּבָּעֵל לְשָׁנוּא לָהּ וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּלָל וְתִטֹּל בְּלָאוֹתֶיהָ הַקַּיָּמִין בֵּין מִנְּכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ וְנִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָן בֵּין מִנְּכְסֵי מְלוֹג שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְאֵינָהּ נוֹטֶלֶת בְּשֶׁל בַּעַל כְּלוּם וַאֲפִלּוּ מִנְעָל שֶׁבְּרַגְלֶיהָ וּמִטְפַּחַת שֶׁבְּרֹאשָׁהּ שֶׁלְּקָחָן לָהּ פּוֹשֶׁטֶת וְנוֹתֶנֶת לוֹ וְכָל מַה שֶּׁנָּתַן לָהּ מַתָּנָה מְחֻזֶּרֶת אוֹתוֹ. שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ עַל מְנָת שֶׁתִּטֹּל וְתֵצֵא:

ט וְאִם מָרְדָה מִסַּחַת בַּעְלָהּ כְּדֵי לְצַעֲרוֹ וְאָמְרָה הֲרֵינִי מְצַעֶרֶת אוֹתוֹ בְּכָךְ מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה לִי כָּךְ וְכָךְ אוֹ מִפְּנֵי שֶׁקִּלְלַנִי אוֹ מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה עִמִּי מְרִיבָה וְכַיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ. שׁוֹלְחִים לָהּ מִבֵּית דִּין וְאוֹמְרִין לָהּ הֲֵוִי יוֹדַעַת שֶׁאִם אַתְּ עוֹמֶדֶת בְּמִרְדֵּךְ אֲפִלּוּ כְּתַלְמוּד מֵאָה מָנֶה הִפְסַדְתְּ אוֹתָהּ. וַאֲפִלּוּ כָּךְ מַכְרִיזִין עָלֶיהָ בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת בְּכָל יוֹם אַרְבַּע שַׁבָּתוֹת זוֹ אַחַר זוֹ וְאוֹמְרִים פְּלוֹנִית מָרְדָה עַל בַּעְלָהּ:

י וְאַחַר הַהַכְרָזָה שׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין פַּעַם שְׁנִיָּה וְאוֹמְרִים לָהּ אִם אַתְּ עוֹמֶדֶת בְּמִרְדֵּךְ הִפְסַדְתְּ כְּתֻבָּתֵךְ. אִם עָמְדָה בְּמִרְדָּהּ וְלֹא חָזְרָה נִמְלָכִין בָּהּ וּתְאַבֵּד כְּתֻבָּתָהּ וְלֹא יִהְיֶה לָהּ כְּתֻבָּה כְּלָל. וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ גֵּט עַד י״ב חֹדֶשׁ וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כָּל י״ב חֹדֶשׁ. וְאִם מֵתָה קֹדֶם הַגֵּט בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ:

יא כַּסֵּדֶר הַזֶּה עוֹשִׂין לָהּ אִם מָרְדָה כְּדֵי לְצַעֲרוֹ. וַאֲפִלּוּ הָיְתָה נִדָּה אוֹ חוֹלָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וַאֲפִלּוּ הָיָה בַּעְלָהּ מַלָּח שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת:

יב וְכֵן אֲרוּסָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ לְהִנָּשֵׂא וּמָרְדָה כְּדֵי לְצַעֲרוֹ וְלֹא נִשֵּׂאת הֲרֵי זוֹ מוֹרֶדֶת מִתַּשְׁמִישׁ. וְכֵן יְבָמָה שֶׁלֹּא רָצְתָה לְהִתְיַבֵּם כְּדֵי לְצַעֲרוֹ כַּסֵּדֶר הַזֶּה עוֹשִׂין לָהּ:

יג הַמּוֹרֶדֶת הַזֹּאת כְּשֶׁהִיא יוֹצֵאת אַחַר י״ב חֹדֶשׁ בְּלֹא כְּתֻבָּה תַּחֲזִיר כָּל דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל בַּעַל. אֲבָל נְכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ וּבְלָאוֹתֵיהֶן קַיָּמִים אִם תָּפְסָה אֵין מוֹצִיאִים מִיָּדָהּ וְאִם תְּפָסָן הַבַּעַל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְכֵן כָּל מַה שֶּׁאָבַד מִנְּכָסֶיהָ שֶׁקִּבֵּל הַבַּעַל אַחֲרָיוּתָן עָלָיו אֵינוֹ מְשֻׁלָּם לָהּ כְּלוּם. זֶה הוּא דִּין הַגְּמָרָא בְּמוֹרֶדֶת:

יד וְאָמְרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם בְּבָבֶל מִנְהָגוֹת אֲחֵרוֹת בְּמוֹרֶדֶת. וְלֹא פָּשְׁטוּ אוֹתָן הַמִּנְהָגוֹת בְּרֹב יִשְׂרָאֵל וְרַבִּים וּגְדוֹלִים חוֹלְקִין עֲלֵיהֶם בְּרֹב הַמְּקוֹמוֹת וּכְדִין הַגְּמָרָא רָאוּי לִתְפֹּס וְלָדוּן:

טו הַמּוֹרֶד עַל אִשְׁתּוֹ וְאָמַר הֲרֵינִי זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָהּ אֲבָל אֵינִי בָּא עָלֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁשְּׁנֵאתִיהָ מוֹסִיפִין לָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ מִשְׁקַל שֵׁשׁ וּשְׁלֹשִׁים שְׁעוֹרוֹת שֶׁל כֶּסֶף בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְיֵשֵׁב וְלֹא יְשַׁמֵּשׁ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה הִיא לֵישֵׁב. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ הוֹלֶכֶת וְנוֹסֶפֶת הֲרֵי הוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא י) ״לֹא יִגְרָע״. שֶׁאִם שְׁנֵאָהּ יְשַׁלְּחֶהָ אֲבָל לְעַנּוֹת אָסוּר. וְלָמָּה לֹא יִלְקֶה עַל לָאו זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה:

טז אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שֶׁבָּאוּ לְבֵית דִּין הוּא אוֹמֵר זוֹ מוֹרֶדֶת מִתַּשְׁמִישׁ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא כִּי אֶלָּא כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֲנִי עִמּוֹ. וְכֵן אִם טָעֲנָה הִיא וְאָמְרָה שֶׁהוּא מוֹרֵד מִתַּשְׁמִישׁ וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֲנִי עִמָּהּ. מַחְרִימִין בַּתְּחִלָּה עַל מִי שֶׁהוּא מוֹרֵד וְלֹא יוֹדֶה בְּבֵית דִּין. וְאַחַר כָּךְ אִם לֹא הוֹדוּ אוֹמְרִין לָהֶם הִתְיַחֲדוּ בִּפְנֵי עֵדִים. נִתְיַחֲדוּ וַעֲדַיִן הֵם טוֹעֲנִין מְבַקְּשִׁין מִן הַנִּטְעָן וְעוֹשִׂין פְּשָׁרָה כְּפִי כֹּחַ הַדַּיָּן. אֲבָל לִבְעֹל בִּפְנֵי בְּנֵי אָדָם אִי אֶפְשָׁר לְפִי שֶׁאָסוּר לִבְעֹל בִּפְנֵי כָּל בְּרִיָּה:

יז הָאִשָּׁה שֶׁחָלְתָה חַיָּב לְרַפְּאוֹת אוֹתָהּ עַד שֶׁתַּבְרִיא. רָאָה שֶׁהַחֹלִי אָרֹךְ וְיַפְסִיד מָמוֹן הַרְבֵּה לִרְפוּאָה וְאָמַר לָהּ הֲרֵי כְּתֻבָּתֵךְ מֻנַּחַת אוֹ רַפְּאִי עַצְמֵךְ מִכְּתֻבָּתֵךְ אוֹ הֲרֵינִי מְגָרְשֵׁךְ וְנוֹתֵן כְּתֻבָּה וְהוֹלֵךְ שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאֵין רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן מִפְּנֵי דֶּרֶךְ אֶרֶץ:

יח נִשְׂבֵּית חַיָּב לְפָדוֹתָהּ. וְאִם הָיָה כֹּהֵן שֶׁכְּבָר נֶאְסְרָה עָלָיו פּוֹדֶה אוֹתָהּ וּמַחֲזִירָהּ לְבֵית אָבִיהָ. אֲפִלּוּ הָיָה בְּעִיר אַחֶרֶת מְטַפֵּל לָהּ עַד שֶׁמַּחֲזִירָהּ לְמְדִינָתָהּ וּמְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כָּל כְּתֻבָּתָהּ. הָיָה בַּעְלָהּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַשְׁבוּיָה מֻתֶּרֶת לוֹ מַחֲזִירָהּ לוֹ לְאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה וְאִם רָצָה אַחַר כָּךְ מְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ:

יט אֵין מְחַיְּבִין אֶת הַבַּעַל לִפְדּוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר עַל דָּמֶיהָ אֶלָּא כַּמָּה שֶׁהִיא שָׁוָה כִּשְׁאָר הַשְּׁבוּיוֹת. הָיוּ דָּמֶיהָ יוֹתֵר עַל כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְאָמַר הֲרֵינִי מְגָרְשָׁהּ וְזוֹ כְּתֻבָּתָהּ וְתֵלֵךְ וְתִפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתוֹ וּפוֹדֶה אוֹתָהּ אֲפִלּוּ הָיוּ דָּמֶיהָ עַד עֲשָׂרָה בִּכְתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ אֵין לוֹ אֶלָּא כְּדֵי פִּדְיוֹנָהּ. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה אֲבָל אִם פָּדָאהּ וְנִשְׁבֵּית פַּעַם שְׁנִיָּה וְרָצָה לְגָרְשָׁהּ הֲרֵי זֶה מְגָרְשָׁהּ וְנוֹתֵן כְּתֻבָּה וְהִיא תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ:

כ מִי שֶׁנִּשְׁבֵּית אִשְׁתּוֹ וְהוּא בְּמְדִינַת הַיָּם בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין בְּהַכְרָזָה וּפוֹדִין אוֹתָהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהַבַּעַל פּוֹדֶה:

כא הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נֶדֶר שֶׁהוּא חַיָּב בִּגְלָלוֹ לְגָרְשָׁהּ וְלִתֵּן כְּתֻבָּה וְנִשְׁבֵּית אַחַר שֶׁהִדִּירָהּ אֵינוֹ חַיָּב לִפְדּוֹתָהּ. שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁהִדִּירָהּ נִתְחַיֵּב לְגָרְשָׁהּ וְלִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּה:

כב הָאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ מֵאִסּוּרֵי לָאוִין וְנִשְׁבֵּית אֵינוֹ חַיָּב לִפְדּוֹתָהּ אֶלָּא נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וְהִיא תִּפְדֶּה אֶת עַצְמָהּ. וַהֲלֹא הַשְׁבוּיָה אֲסוּרָה לְכֹהֵן וַהֲרֵי הוּא פּוֹדֶה אוֹתָהּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה אֲסוּרָה מִקֹּדֶם וְאִסּוּר הַשְׁבִיָּה הוּא שֶׁגָּרַם לָהּ:

כג מֻתָּר אִשְׁתּוֹ חַיָּב בְּקִבּוּרָתָהּ וְלַעֲשׂוֹת לָהּ מִסְפֵּד וְקִינִים כְּדֶרֶךְ כָּל הַמִּדִינָה. וַאֲפִלּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מִשְּׁנֵי חֲלִילִין וּמְקוֹנֶנֶת. אִם הָיָה עָשִׁיר הַכֹּל לְפִי כְּבוֹדוֹ. וְאִם הָיָה כְּבוֹדָהּ יוֹתֵר מִכְּבוֹדוֹ קוֹבְרִין אוֹתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ שֶׁהָאִשָּׁה עוֹלָה עִם בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה:

כד לֹא רָצָה לְקַבֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ וְעָמַד אֶחָד מִדַּעַת עַצְמוֹ וּקְבָרָהּ מוֹצִיאִין מִבַּעְלָהּ עַל כָּרְחוֹ וְנוֹתְנִין לָזֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה זוֹ מֻשְׁלֶכֶת לַכְּלָבִים. הָיָה בְּמְדִינָה אַחֶרֶת כְּשֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו וּמוֹכְרִין בְּלֹא הַכְרָזָה וְקוֹבְרִין אוֹתָהּ לְפִי מָמוֹן הַבַּעַל וּלְפִי כְּבוֹדוֹ אוֹ לְפִי כְּבוֹדָהּ:

פרק טו

א הָאִשָּׁה שֶׁהִרְשַׁת אֶת בַּעְלָהּ אַחַר הַנִּשּׂוּאִין שֶׁיִּמְנַע עוֹנָתָהּ הֲרֵי זֶה מֵתָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁכְּבָר קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲבָל לֹא קַיֵּם חַיָּב לִבְעל בְּכָל עוֹנָה עַד שֶׁיִּהְיוּ לוֹ בָּנִים. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א כב) "פְּרוּ וּרְבוּ":

ב הָאִישׁ מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. וְאֵימָתַי הָאִישׁ נִתְחַיֵּב בְּמִצְוָה זוֹ מִבֶּן שְׁבַע עֶשְׂרֵה. וְכֵינָן שֶׁעָבְרוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה הֲרֵי זֶה עוֹבֵר וּמְבַטֵּל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְאִם הָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְטָרוּד בָּהּ וְהָיָה מִתְיָרֵא מִלְּשָׂא אִשָּׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְרַח בְּמְזוֹנוֹת בַּעֲבוּר אִשְׁתּוֹ וְיִבָּטֵל מִן הַתּוֹרָה הֲרֵי זֶה מֻתָּר לְהִתְאַחֵר. שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה וְכָל שֶׁכֵּן בְּתַלְמוּד תּוֹרָה:

ג מִי שֶׁחָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בַּתּוֹרָה תָּמִיד וְשׂוֹגֶה בָּהּ כְּבֶן עֲזַאי וְדָבֵק בָּהּ כָּל יָמָיו וְלֹא נָשָׂא אִשָּׁה אֵין בְּיָדוֹ עָוֹן. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו. אֲבָל אִם הָיָה יִצְרוֹ מִתְגַּבֵּר עָלָיו חַיָּב לִשָּׂא אִשָּׁה וַאֲפִלּוּ הָיוּ לוֹ בָּנִים שֶׁמָּא יָבוֹא לִידֵי הִרְהוּר:

ד כַּמָּה בָּנִים יִהְיוּ לְאִישׁ וְתִתְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ בְּיָדוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה. שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ה ב) "זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם". הָיָה הַבֵּן סָרִיס אוֹ שֶׁהָיְתָה הַבַּת אַיְלוֹנִית לֹא קַיֵּם מִצְוָה זוֹ:

ה נוֹלְדוּ לוֹ וּמֵתוּ וְהִנִּיחוּ בָּנִים הֲרֵי זֶה קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. בְּנֵי בָּנִים הֲרֵי הֵם כְּבָנִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיוּ בְּנֵי הַבָּנִים זָכָר וּנְקֵבָה וְהָיוּ בָּאִים מִזָּכָר וּנְקֵבָה אַף עַל פִּי שֶׁהַזָּכָר בֶּן בִּתּוֹ וְהַנְּקֵבָה בַּת בְּנוֹ הוֹאִיל וְהֵם מִשְּׁנֵי בָּנָיו הֵן בָּאִים הֲרֵי קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. אֲבָל אִם הָיוּ לוֹ בֵּן וּבַת וּמֵתוּ וְהִנִּיחַ אֶחָד מֵהֶן זָכָר וּנְקֵבָה עֲדַיִן לֹא קַיֵּם הַמִּצְוָה:

ו הָיוּ לוֹ בָּנִים בְּגִיּוּתוֹ וְנִתְגַּיֵּר הוּא וְהֵם הֲרֵי זֶה קַיֵּם מִצְוָה זוֹ. הָיוּ לוֹ בָּנִים וְהוּא עֶבֶד וְנִשְׁתַּחְרֵר הוּא וְהֵם לֹא קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה עַד שֶׁיִּוָּלֵד אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּחְרֵר שֶׁהָעֶבֶד אֵין לוֹ יִחוּס:

ז לֹא יִשָּׂא אָדָם עֲקָרָה וּזְקֵנָה וְאֵילוֹנִית וּקְטַנָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְיַלֵּד אֶלָּא אִם כֵּן קַיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת לְפָרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּה. נָשָׂא אִשָּׁה וְשָׁהָתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה הֲרֵי זֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה אוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לְיַלֵּד. וְאִם לֹא רָצָה לְהוֹצִיא כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַכִּין אוֹתוֹ בְּשׁוֹט עַד שֶׁיּוֹצִיא. וְאִם אָמַר אֵינִי בּוֹעֲלָהּ וַהֲרֵינִי שׁוֹכֵן עִמָּהּ בְּפָנֵי עֵדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶתְיַחֵד עִמָּהּ בֵּין שֶׁאָמְרָה הִיא בֵּין שֶׁאָמַר הוּא אֵין שׁוֹמְעִין אֶלָּא יוֹצִיא אוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה הָרְאוּיָה לְיַלֵּד:

ח שָׁהָתָה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וַהֲרֵי הוּא יוֹרֵה כְּחֵץ שְׁכִבַת זֶרַע. חֶזְקַת הַחֹלִי מִמֶּנָּה וְתֵצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה וְיֵשׁ לָהּ תּוֹסֶפֶת. לֹא תִּהְיֶה זוֹ פְּחוּתָה מֵאַיְלוֹנִית שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ שֶׁיֵּשׁ לָהּ תּוֹסֶפֶת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְאִם אֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ חֶזְקַת הַחֹלִי מִמֶּנּוּ בִּלְבַד וְיוֹצִיא וְיִתֵּן הַכְּתֻבָּה כֻּלָּהּ עִקָּר וְתוֹסֶפֶת:

ט הוּא אוֹמֵר מִמֶּנָּה נִמְנַע הוֹלָדָה וְהִיא אוֹמֶרֶת מִמֶּנּוּ נִמְנַע מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ נֶאֱמָנֶת. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים סְתָם עַל מִי שֶׁטּוֹעֶנֶת דָּבָר שֶׁאֵינָהּ יוֹדַעַת בּוֹ בְּוַדַּאי וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם אָמְרָה אֵינִי יוֹדַעַת אִם מִמֶּנּוּ אִם מִמֶּנִּי אֵין לָהּ עִקָּר כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ הַעֲמֵד מָמוֹן בְּחֶזְקַת בְּעָלָיו עַד שֶׁתִּטְעֹן בְּוַדַּאי שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ. וְלָמָּה נֶאֱמֶנֶת הִיא בְּטַעֲנָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מַרְגֶּשֶׁת אִם יוֹרֶה כְּחֵץ אִם לֹא יוֹרֶה כְּחֵץ וְהוּא אֵינוֹ מַרְגִּישׁ:

י הָאִשָּׁה שֶׁבָּאָה לִתְבֹּעַ מִבַּעְלָהּ לְגָרְשָׁהּ אַחַר עֶשֶׂר שָׁנִים מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָלְדָה וְהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ שׁוֹמְעִין לָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ מְצֻוָּה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה צְרִיכָה הִיא לְבָנִים לְזִקְנוּתָהּ. וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְיִתֵּן עִקַּר כְּתֻבָּה בִּלְבַד שֶׁלֹּא כָּתַב לָהּ הַתּוֹסֶפֶת עַל מְנָת שֶׁתֵּצֵא לְרָצוֹנָהּ וְתִטֹּל:

יא הָלַךְ בִּסְחוֹרָה בְּתוֹךְ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ שֶׁהָיָה הַבַּעַל חוֹלֶה אוֹ שֶׁהָיְתָה הִיא חוֹלָה אוֹ שֶׁהָיוּ חֲבוּשִׁין בְּבֵית הָאֲסוּרִין אֵין עוֹלֶה לָהֶן אוֹתוֹ זְמַן מִן הַמִּנְיָן:

יב הַפִּילָה מוֹנָה מִיּוֹם שֶׁהִפִּילָה. אִם הִפִּילָה וְחָזְרָה וְהִפִּילָה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הַחֶזְקָה לִנְפָלִים וְשָׁמָּא לֹא זָכָה לְהַבָּנוֹת מִמֶּנָּה וְיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

יג הוּא אוֹמֵר הִפִּילָה בְּתוֹךְ עֶשֶׂר כְּדֵי שֶׁיִּשְׁהֶה עִמָּהּ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא הִפַּלְתִּי נֶאֱמֶנֶת שֶׁאֵינָהּ מַחֲזֶקֶת עַצְמָהּ בַּעֲקָרוּת. הוּא אוֹמֵר הִפִּילָה שְׁנַיִם וְהִיא אוֹמֶרֶת הִפַּלְתִּי שְׁלֹשָׁה נֶאֱמֶנֶת שֶׁאֵינָהּ מַחֲזֶקֶת עַצְמָהּ בְּמַפֶּלֶת וְיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּבְכָל זֶה מַשְׁבִּיעָהּ שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁלֹּא הִפִּילָה אוֹ שֶׁהִפִּילָה שְׁלֹשָׁה שֶׁבְּטַעֲנָה זוֹ יִתְחַיֵּב לִתֵּן כְּתֻבָּה:

יד נִשֵּׂאת לָרִאשׁוֹן וְשָׁהֲתָה עִמּוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה וְהוֹצִיאָהּ מֵתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְשֵׁנִי. שָׁהֲתָה עִם הַשֵּׁנִי עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא יָלְדָה לֹא תִּנָּשֵׂא לִשְׁלִישִׁי. וְאִם נִשֵּׂאת לִשְׁלִישִׁי תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת אוֹ שֶׁקִּיֵּם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה׃

טו הָאִשָּׁה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין וְאָמְרָה בַּעֲלִי אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁמֵּשׁ כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ שְׁמוּשׁ שֶׁמּוֹלִיד אוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כְּחֵץ יַעֲשׂוּ הַדַּיָּנִין פְּשָׁרָה וְאוֹמְרִים לָהּ רָאוּי לִיךְ שֶׁתִּנָּהֲגִי עִם בַּעְלֵךְ עַד שֶׁתִּשְׁהִי עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא תּוֹלִידִי וְאַחַר כָּךְ תִּתְבַּעִי. וּמְגַלְגְּלִין עִמָּהּ בְּדָבָר זֶה וְאֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לֵישֵׁב וְלֹא דָּנִין אוֹתָהּ כְּדִין הַמּוֹרֶדֶת אֶלָּא מַאֲרִיכִין בְּדָבָר זֶה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּשָׁרָה׃

טז אַף עַל פִּי שֶׁקִּיֵּם אָדָם מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה הֲרֵי הוּא מְצֻוֶּה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁלֹּא יִבָּטֵל מִלְּפְרוֹת וְלִרְבּוֹת כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כֹּחַ. שֶׁכָּל הַמּוֹסִיף נֶפֶשׁ אַחַת בְּיִשְׂרָאֵל כְּאִלּוּ בָּנָה עוֹלָם. וְכֵן מִצְוַת חֲכָמִים הִיא שֶׁלֹּא יֵשֵׁב אָדָם בְּלֹא אִשָּׁה שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי הִרְהוּר. וְלֹא תֵּשֵׁב אִשָּׁה בְּלֹא אִישׁ שֶׁלֹּא תֵּחָשֵׁד׃

יז וְחוֹבָה עַל כָּל אִישׁ לְקַנְּאוֹת לְאִשְׁתּוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין אָדָם מְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנְסָה בּוֹ רוּחַ טָהֳרָה. וְלֹא יְקַנֵּא לָהּ בְּיוֹתֵר מִדַּאי וְלֹא יֶאֱנֹס אוֹתָהּ וְיִבְעֹל בְּעַל כָּרְחָהּ אֶלָּא בְּדַעְתָּהּ וּמִתּוֹךְ שִׂיחָה וְשִׂמְחָה׃

יח וְכֵן חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה צְנוּעָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ. וְלֹא תֵּרֵבֶּה שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. וְלֹא תִּתְבַּע תַּשְׁמִישׁ הַמִּטָּה בְּפִיהָ. וְלֹא תִּהְיֶה מְדַבֶּרֶת בְּעֵסֶק זֶה. וְלֹא תִּמְנַע מִבַּעְלָהּ כְּדֵי לְצַעֲרוֹ עַד שֶׁיּוֹסִיף בְּאַהֲבָתָהּ אֶלָּא נִשְׁמַעַת לוֹ בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה. וְתִזָּהֵר מִקְּרוֹבָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה. וְתִתְרַחֵק מִן הַכִּעוּר וּמִן הַדּוֹמֶה לְכִעוּר׃

יט וְכֵן צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיֶה אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ וְאוֹהֲבָהּ כְּגוּפוֹ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מָמוֹן מַרְבֶּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי מָמוֹנוֹ. וְלֹא יַטִּיל עָלֶיהָ אֵימָה יְתֵרָה. וְיִהְיֶה דִּבּוּרוֹ עִמָּהּ בְּנַחַת. וְלֹא יִהְיֶה עָצֵב וְלֹא רַגְזָן׃

כ וְכֵן צִוּוּ עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר מִדַּאי וְיִהְיֶה עָלֶיהָ מוֹרָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֶׂיהָ עַל פִּיו. וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שַׂר אוֹ מֶלֶךְ. מְהַלֶּכֶת בְּתַאֲוַת לִבּוֹ וּמַרְחֶקֶת כָּל מַה שֶּׁיִּשְׂנָא. וְזֶה דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים וְהַטְּהוֹרִים בְּזִוּוּגָן. וּבְדָרָכִים אֵלּוּ יִהְיֶה יִשּׁוּבָן נָאֶה וּמְשֻׁבָּח׃

פרק טז

א הַנְּכָסִים שֶׁמַּכְנֶסֶת הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ בֵּין קַרְקַע בֵּין מִטַּלְטְלִין בֵּין עֲבָדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן נִכְתָּבִין בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה אֵינָן נִקְרָאִין כְּתֻבָּה אֶלָּא נְדוּנְיָא שְׁמָם. וְאִם קִבֵּל הַבַּעַל אַחֲרָיוּת הַנְּדוּנְיָא עָלָיו וְנַעֲשֵׂית בִּרְשׁוּתוֹ אִם פָּחֲתָה פָּחֲתָה לוֹ וְאִם הוֹתִירָה הוֹתִירָה לוֹ חֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל. וְאִם לֹא קִבֵּל אַחֲרָיוּת הַנְּדוּנְיָא עָלָיו אֶלָּא חֲרֵי הִיא בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה אִם פָּחֲתָה פָּחֲתָה לָהּ וְאִם הוֹתִירָה הוֹתִירָה לָהּ חֲרֵי זוֹ נִקְרֵאת נִכְסֵי מְלוֹג׃

ב וְכֵן כָּל נִכְסִים שֶׁיֵּשׁ לְאִשָּׁה שֶׁלֹּא הִכְנִיסָה אוֹתָן לְבַעְלָהּ וְלֹא כָּתְבוּ אוֹתָן בַּכְּתֻבָּה אֶלָּא נִשְׁאֲרוּ לְעַצְמָהּ. אוֹ נָפְלוּ לָהּ בַּיְרֻשָּׁה אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה אוֹ נִתְּנוּ לָהּ בְּמַתָּנָה. הַכֹּל נִקְרָאִין נִכְסֵי מְלוֹג שֶׁכֵּלָּן בִּרְשׁוּתָהּ הֵן. וְאֵין נִקְרָאִין כְּתֻבָּה אֶלָּא עִקַּר כְּתֻבָּה שֶׁהוּא מֵאָה אוֹ מָאתַיִם עִם הַתּוֹסֶפֶת בִּלְבַד׃

ג כְּבָר הוֹדַעְנוּ שֶׁחֲכָמִים תִּקְּנוּ כְּתֻבָּה לְאִשָּׁה וְדִין הַתּוֹסֶפֶת כְּדִין הָעִקָּר. וְלֹא תִּקְּנוּ לִגְבוֹתָהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה אֶלָּא חֲרֵי הִיא כְּחוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן וְאֵין הַכְּתֻבָּה נִגְבֵּית אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל אוֹ אִם גֵּרְשָׁהּ. וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁאִם הָיוּ לַבַּעַל שָׂדוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת וּבֵינוֹנִיּוֹת וּבָאָה הָאִשָּׁה לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁלֹּא תִּגְבֶּה אֶלָּא מִן הָרָעָה שֶׁבִּנְכָסָיו וְהִיא הַנִּקְרֵאת זִבּוּרִית׃

ד וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁכְּשֶׁתָּבוֹא לִגְבוֹת כְּתֻבָּתָהּ אַחַר מוֹתוֹ לֹא תִּגְבֶּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא הִנִּיחַ אֶצְלָהּ כְּלוּם וְלֹא מָכְרָה לוֹ כְּתֻבָּתָהּ וְלֹא מָחֲלָה אוֹתָהּ. וְשָׁמִין לָהּ כָּל מַה שֶּׁעָלָיהָ וּפוֹחֲתִין אוֹתוֹ מִכְּתֻבָּתָהּ. אֲבָל אִם גֵּרְשָׁהּ לִרְצוֹנוֹ גּוֹבָה בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאֵין שָׁמִין כְּסוּת שֶׁעָלֶיהָ שֶׁחֲרֵי לְקָחָן לָהּ וְזָכְתָה בָּהֶן וְהוּא רוֹצֶה לְהוֹצִיאָהּ לֹא הִיא׃

ה וְכֵן הִתְקִינוּ שֶׁלֹּא תִּגְבֶּה הָאַלְמָנָה כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע. וְאֵינָהּ גּוֹבָה מִשֶּׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת הַבַּעַל. וְאֵין הַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן מִשֶּׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתָתוֹ. וְאֵינָהּ גּוֹבָה מִשֶּׁבַח שֶׁשָּׁבְחוּ נְכָסִים בְּכְתֻבָּתָהּ בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחַ הַלּוֹקֵחַ אַף עַל פִּי שֶׁבַּעַל חוֹב גּוֹבֶה אֶת הַשֶּׁבַח. וּדְבָרִים אֵלּוּ מִקַּלֵּי כְּתֻבָּה הֵם׃

ו וְכֵן מִקַּלֵּי כְּתֻבָּה שֶׁתִּטֹּל הָאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ מִן הַפָּחוּת שֶׁבַּמַּטְבְּעוֹת. כֵּיצַד. נָשָׂא אִשָּׁה בְּמָקוֹם אֶחָד וְגֵרְשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אִם הָיוּ מְעוֹת מְקוֹם הַנִּשּׂוּאִין טוֹבִים מִמְּעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין. וְאִם הָיוּ מְעוֹת מְקוֹם הַגֵּרוּשִׁין טוֹבִים מִמְּעוֹת מְקוֹם הַנִּשּׂוּאִין נוֹתֵן לָהּ מִמְּעוֹת מְקוֹם

הַנִּשּׂוֹאִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה בִּכְתֻבָּתָהּ מָעוֹת סְתָם. אֲבָל אִם פֵּרֵשׁ בָּהּ מַטְבֵּעַ יָדוּעַ בֵּין בַּעִקָּר בֵּין בְּתוֹסֶפֶת הֲרֵי הִיא כְּדִין הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ מַטְבֵּעַ יָדוּעַ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ כַּמֶּה שֶׁהַלְוָהוּ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה׃

ז תִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת שֶׁתִּהְיֶה הָאִשָּׁה גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ אַחֲרֵי מוֹת בַּעְלָהּ אַף מִן הַמַּטַּלְטְלִין כְּדֶרֶךְ שֶׁהִתְקִינוּ לְבַעַל חוֹב לִגְבּוֹת מִן הַמַּטַּלְטְלִין. וּפְשָׁטָה תַּקָּנָה זוֹ בְּרֹב יִשְׂרָאֵל. וְכֵן שְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה כֻּלָּן כִּכְתֻבָּה הֵן וְיֶשְׁנָן בְּמַטַּלְטְלִין כְּבַקַּרְקַע. חוּץ מִכְּתֻבַּת בְּנִין דִּכְרִין שֶׁלֹּא מָצָאנוּ מִנְהַג יְרֻשָּׁתָן פָּשׁוּט בְּכָל הַיְשִׁיבוֹת. לְפִיכָךְ אֲנִי אוֹמֵר מַעֲמִידִין אוֹתָהּ עַל דִּין הַגְּמָרָא שֶׁאֵין יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע׃

ח כְּבָר נָהֲגוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁיָּדַעְנוּ וְשֶׁשָּׁמַעְנוּ שִׁמְעָן שֶׁיִּכְתְּבוּ בַּכְּתֻבָּה בֵּין מִמְּקַרְקְעֵי בֵּין מִמַּטַּלְטְלֵי. וְדָבָר זֶה תִּקּוּן גָּדוֹל הוּא וַאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וּנְבוֹנִים הִנְהִיגוּ דָּבָר זֶה שֶׁהֲרֵי זֶה תְּנַאי שֶׁבְּמָמוֹן וְנִמְצָא הָאַלְמָנָה גּוֹבָה מִן הַמַּטַּלְטְלִין בְּתְנַאי זֶה לֹא בְּתַקָּנַת אַחֲרוֹנִים׃

ט הֲרֵי שֶׁלֹּא כָּתַב כָּךְ בִּשְׁטַר הַכְּתֻבָּה אֶלָּא נָשָׂא סְתָם. אִם הָיָה יוֹדֵעַ בְּתַקָּנָה זוֹ שֶׁל גְּאוֹנִים גּוֹבָה. וְאִם לָאו אוֹ שֶׁנִּסְתַּפֵּק לָנוּ הַדָּבָר מִתְיַשְּׁבִין בַּדָּבָר הָרְבֵּה שֶׁאֵין כֹּחַ בְּתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים לָדוּן בָּהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְפָּרְשָׁה כְּדִין תְּנָאֵי כְּתֻבָּה שֶׁהֵם תַּקָּנַת הַמְּנֻהָרִין הַגְּדוֹלָה עַד שֶׁנּוֹצִיא בָּהּ מָמוֹן מִן הַיּוֹרְשִׁים׃

י וְעוֹד תִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁיִּהְיוּ כָּל נִכְסֵי הַבַּעַל אַחְרָאִין וְעַרְבָאִין לִכְתֻבָּה אֲפִלּוּ כְּתֻבָּתָהּ מָנֶה וְיֵשׁ לוֹ קַרְקַע בְּאַלְפַּיִם זְהוּבִים הַכֹּל תַּחַת שִׁעְבּוּד הַכְּתֻבָּה. וְכָל שֶׁיִּמְכֹּר אַחַר הַנִּשּׂוֹאִין מִנְכָסָיו אַף עַל פִּי שֶׁמִּמְכָּרוֹ קַיָּם וְיֵשׁ לוֹ לִמְכֹּר כָּל נִכְסָיו אִם יִרְצֶה יֵשׁ לָהּ לְטָרֹף אוֹתָן בִּכְתֻבָּתָהּ כְּשֶׁיִּגְרְשֶׁנָּה אוֹ כְּשֶׁיָּמוּת אִם לֹא תִּמְצָא נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וּכְשֶׁתִּטְרֹף לֹא תִּטְרֹף אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כְּדִין כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת. וְתַקָּנָה זוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה כְּתֻבָּה קַלָּה בְּעֵינָיו׃

יא כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין בֵּית דִּין אוֹ הַיּוֹרְשִׁין אֶת הָאַלְמָנָה כְּשֶׁתָּבוֹא לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ אֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ אֶלָּא חוּץ לְבֵית דִּין. מִפְּנֵי שֶׁבָּתֵּי דִינִין הָיוּ נִמְנָעִין מִלְּהַשְׁבִּיעָהּ שֶׁחוֹשְׁשִׁין לָהּ שֶׁמָּא לֹא תְּדַקְדֵּק עַל עַצְמָהּ בִּשְׁבוּעָה. וְאִם רָצוּ הַיְתוֹמִים לְהַדִּירָהּ נוֹדֶרֶת לָהֶן כָּל מַה שֶּׁיִּרְצוּ וּמַדִּירִין אוֹתָהּ בְּבֵית דִּין וְאַחַר כָּךְ נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ׃

יב מֻתָּה הָאַלְמָנָה קֹדֶם שֶׁתִּשָּׁבַע אֵין יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁין מִכְּתֻבָּתָהּ כְּלוּם שֶׁאֵין לָהּ כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע. וְאִם נִשֵּׂאת קֹדֶם שֶׁתִּשָּׁבַע הֲרֵי זוֹ נִשְׁבַּעַת אַחַר הַנִּשּׂוֹאִין וְנוֹטֶלֶת כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה. אֲבָל אֵינָהּ נוֹדֶרֶת וְנוֹטֶלֶת שֶׁמָּא יָפֵר לָהּ הַבַּעַל׃

יג יְחֵד לָהּ קַרְקַע בִּכְתֻבָּתָהּ בֵּין שֶׁיְּחֵד בְּאַרְבַּעַת הַמְּצָרִים בֵּין בְּמֵצַר אֶחָד גּוֹבָה אֶת כְּתֻבָּתָהּ מִמֶּנָּה בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם כָּתַב לָהּ מִטַּלְטְלִין וְהֵן עַצְמָן קַיָּמִין נוֹטֶלֶת אוֹתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן אִם נִמְכְּרוּ וְנִלְקַח בָּהֶן מַטַּלְטְלִין אֲחֵרִים וְנוֹדַע שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנִיִּים מִדְּמֵי הַמַּטַּלְטְלִין הָרִאשׁוֹנִים נוֹטֶלְתָּן בְּלֹא שְׁבוּעָה׃

יד הַפּוֹגֶמֶת כְּתֻבָּתָהּ לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶלֶף זוּז הַבַּעַל אוֹמֵר נִתְקַבַּלְתִּי הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ עָלֶיהָ עֵדִים בַּמִּקָּצָת שֶׁנָּטְלָה וַאֲפִלּוּ דִּקְדְּקָה עַצְמָהּ בְּחֶשְׁבּוֹן מַה שֶּׁנָּטְלָה בַּחֲצִי פְּרוּטָה לֹא תִּטֹּל הַשְּׁאָר אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה׃

טו אָמַר הַבַּעַל נִתְקַבַּלְתִּי הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי כְּלוּם וְעַד אֶחָד מֵעִיד עָלֶיהָ שֶׁנִּתְקַבְּלָה הַכֹּל אוֹ מִקָּצָת לֹא תִּפָּרַע כָּל הַכְּתֻבָּה אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה׃

טז הַנִּפְרַעַת שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הֲרֵי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלַךְ לוֹ. בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו אַחַר שֶׁתִּשָּׁבַע וּמַגְבִּין אוֹתָהּ כְּתֻבָּתָהּ. וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בְּמָקוֹם רָחוֹק שֶׁיֵּשׁ לָהֶן טַרַח לְהוֹדִיעוֹ. אֲבָל אִם הָיָה בְּמָקוֹם קָרוֹב לְהוֹדִיעוֹ שׁוֹלְחִין לוֹ וּמוֹדִיעִין אוֹתוֹ. וְאִם לֹא יָבוֹא תִּשָּׁבַע וְתִטֹּל׃

יז הַפּוֹחֶתֶת כְּתֻבָּתָהּ נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. כֵּיצַד. הוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה בְּאֶלֶף זוּז הוּא אוֹמֵר נִתְקַבַּלְתִּי הַכֹּל וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַבַּלְתִּי כְּלוּם וְאֵין לִי אֶלָּא חָמֵשׁ מֵאוֹת זוּז וְזֶה שֶׁכָּתַב לִי אֶלֶף אֲמָנָה הָיְתָה בֵּינִי לְבֵינוֹ הֲרֵי זוֹ נִפְרַעַת שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. אֲבָל אִם אָמְרָה אֵין בִּשְׁטַר כְּתֻבָּתִי אֶלָּא חָמֵשׁ מֵאוֹת אֵינָהּ נִפְרַעַת בִּשְׁטָר זֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֶלֶף זוּז כְּלוּם שֶׁהֲרֵי בְּטָלָה אוֹתוֹ וּכְאִלּוּ הוֹדִית שֶׁהוּא שֶׁקֶר. לְפִיכָךְ נִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הֶסֵת וְנִפְטָר׃

יח כָּל מָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ לֹא תִּפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה אוֹמְרִים לָהּ בֵּית דִּין הִשָּׁבְעִי וּטְלִי. וּמָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ תִּפָּרַע שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה אוֹמְרִים לַבַּעַל עֲמֹד וְתֵן לָהּ וְאֵין אַתָּה נֶאֱמָן בְּטַעֲנָה זוֹ עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה לִדְבָרֶיךָ׃

יט אָמַר הַבַּעַל מַעֲצָמוֹ תִּשָּׁבַע לִי עַל טַעֲנָתִי אוֹמְרִין לָהּ הִשָּׁבְעִי וּטְלִי וְתִשָּׁבַע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ. הִתְנִית עִמּוֹ שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה אוֹ שֶׁתְּהֵא נֶאֱמֶנֶת בְּכָל מַה שֶּׁתִּטְעַן גּוֹבָה מִמֶּנּוּ בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּלָל. אֲבָל אִם בָּאָה לִגְבּוֹת מִיּוֹרְשָׁיו תִּשָּׁבַע וְאַחַר כָּךְ תִּטֹּל׃

כ הִתְנִית עִמּוֹ שֶׁתִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ מִיּוֹרְשָׁיו בְּלֹא שְׁבוּעָה אוֹ שֶׁתְּהֵא נֶאֱמֶנֶת בְּכָל מַה שֶּׁתִּטְעַן עַל יוֹרְשָׁיו הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מֵהֶן בְּלֹא שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם בָּאָה לִטְרֹף מִנְכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים לֹא תִּטְרֹף אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֶאֱמִינָהּ הַבַּעַל. שֶׁאֵין תְּנַאי הַבַּעַל מוֹעִיל אֶלָּא עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו אֲבָל לְהַפְסִיד מָמוֹן אֲחֵרִים אֵינוֹ מוֹעִיל׃

כא אַלְמָנָה שֶׁהָיָה שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ נִשְׁבַּעַת וְגוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ אַחַר מֵאָה שָׁנָה. בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ. וְאִם אֵין שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ אֵין לָהּ כְּלוּם וַאֲפִלּוּ עִקַּר כְּתֻבָּה וַאֲפִלּוּ תְּבִעָה בְּיוֹם מִיתַת בַּעְלָהּ. וְכֵן הַגְּרוּשָׁה אֲפִלּוּ עִקַּר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ עַד שֶׁתּוֹצִיא שְׁטַר כְּתֻבָּה:

כב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה אֶלָּא סוֹמְכִין עַל תְּנַאי בֵּית דִּין הֲרֵי זוֹ גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּיָדָהּ שְׁטַר כְּתֻבָּה בֵּין נִתְגָּרְשָׁה בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁהָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ. אֲבָל תּוֹסֶפֶת אֵין לָהּ בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא בִּרְאָיָה בְּרוּרָה:

כג וְעַד כַּמָּה תִּגְבֶּה הָאַלְמָנָה הָעִקָּר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה. אִם הָיְתָה בְּבֵית בַּעְלָהּ גּוֹבָה לְעוֹלָם. וְאִם הָיְתָה בְּבֵית אָבִיהָ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה. וְאִם בָּאָה לִתְבַּע אַחַר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה אֵין לָהּ כְּלוּם שֶׁאִלּוּ לֹא מָחֲלָה לֹא שָׁתְקָה כָּל זְמַן זֶה. וַהֲרֵי אֵינָהּ עִם הַיּוֹרְשִׁים כְּדֵי שֶׁתֹּאמַר נִכְלַמְתִּי מִלְּתָבְעָן וְהֵן עִמִּי בַּבַּיִת:

כד לְפִיכָךְ אִם הָיָה הַיּוֹרֵשׁ עַצְמוֹ מוֹלִיךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ לְבֵית אָבִיהָ וּמְטַפֵּל בָּהּ יֵשׁ לָהּ לִתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ אַחַר כ״ה שָׁנָה מִפְּנֵי שֶׁזּוֹ שֶׁשָּׁתְקָה וְלֹא תָּבְעָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה מִן הַיּוֹרֵשׁ:

כה הִיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נִשֵּׂאתִי וְעִקַּר כְּתֻבָּתִי מָאתַיִם וְהַבַּעַל אוֹ יוֹרְשָׁיו אוֹמְרִים בְּעוּלָה נִשֵּׂאת וְאֵין לָהּ אֶלָּא מֵאָה. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁרָאוּ שֶׁעָשׂוּ לָהּ הַמִּנְהָגוֹת שֶׁנָּהֲגוּ אֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר לַעֲשׂוֹתָן לִבְתוּלָה כְּגוֹן מִינֵי שִׂמְחָה אוֹ כְּתָרִים אוֹ מַלְבּוּשׁ יָדוּעַ אוֹ שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין כָּךְ אֶלָּא לִבְתוּלָה הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. וְאִם אֵין לָהּ עֵדִים בָּזֶה הֲרֵי זוֹ נוֹטֶלֶת מָנֶה. וְאִם הָיָה הַבַּעַל קָטָן יֵשׁ לָהּ לְהַשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה. וְנֶאֱמָן הַקָּטָן לְהָעִיד בְּגָדְלוֹ וְלוֹמַר זָכוּר אֲנִי כְּשֶׁהָיִיתִי קָטָן שֶׁנַּעֲשָׂה לְפִלּוֹנִית מִנְהַג הַבְּתוּלוֹת. וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין כּוֹתְבִין כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ:

כו הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי נֶאֱמֶנֶת, שֶׁאֵינָהּ מְעִזָּה פָּנֶיהָ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ. לְפִיכָךְ הָאִשָּׁה שֶׁהוֹצִיאָה שְׁטַר כְּתֻבָּה וְאֵין עִמָּהּ גֵּט וְאָמְרָה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי וְאָבַד גִּטִּי תֵּן לִי כְּתֻבָּתִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא גֵּרַשְׁתִּיךְ חַיָּב לִתֵּן לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה. אֲבָל אֵינוֹ נוֹתֵן לָהּ הַתּוֹסֶפֶת עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה שֶׁגֵּרְשָׁהּ אוֹ שֶׁיָּצָא גֵּט עִם הַכְּתֻבָּה מִתַּחַת יָדָהּ:

כז אָמַר לָהּ הַבַּעַל כָּךְ הָיָה גֵּרַשְׁתִּי וְנָתַתִּי לָהּ כָּל הַכְּתֻבָּה עִקָּר וְתוֹסֶפֶת וְכָתְבָה לִי שׁוֹבֵר וְאָבַד שׁוֹבְרִי. מִתּוֹךְ שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לֹא גֵּרַשְׁתִּי וְלֹא יִתְחַיֵּב בְּתוֹסֶפֶת נֶאֱמָן וּמַשְׁבִּיעָהּ בִּנְקִיטַת חֵפֶץ וְנוֹתֵן לָהּ אֶת הָעִקָּר וְנִשְׁבָּע הוּא שְׁבוּעַת הֶסֵת עַל הַתּוֹסֶפֶת:

כח הוֹצִיאָה גֵּט וְאֵין בְּיָדָהּ שְׁטַר כְּתֻבָּה. אִם דֶּרֶךְ אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁלֹּא יִכְתְּבוּ כְּתֻבָּה גּוֹבָה עִקַּר כְּתֻבָּתָהּ בַּגֵּט שֶׁבְּיָדָהּ. וְאִם דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה אֲפִלּוּ עִקָּר אֵין לָהּ עַד שֶׁתּוֹצִיא שְׁטַר כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְנִשְׁבָּע הַבַּעַל שְׁבוּעַת הֶסֵת עַל טַעֲנָתָהּ וְנִפְטָר:

כט הוֹצִיאָה שְׁתֵּי גִטִּין וּשְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת גּוֹבָה שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת. הוֹצִיאָה שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת וְגֵט אֶחָד אֵינָהּ גּוֹבָה אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. וְאֵי זוֹ מֵהֶן גּוֹבָה אִם שְׁתֵּיהֶן שָׁוּוֹת בְּטֹלָה הָאַחֲרוֹנָה אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת אֶלָּא מִזְּמַן הָאַחֲרוֹנָה. וְאִם הָיָה בְּאַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן תּוֹסֶפֶת עַל חֲבֶרְתָּהּ גּוֹבָה בְּאֵיזוֹ מֵהֶן שֶׁתִּרְצֶה וּתְבַטֵּל הַשְּׁנִיָּה:

ל הוֹצִיאָה שְׁתֵּי גִטִּין וּכְתֻבָּה אַחַת אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. שֶׁהַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶחֱזִירָהּ סְתָם עַל כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ. הוֹצִיאָה גֵּט וּכְתֻבָּה אַחֵר מִיתַת הַבַּעַל. אִם גֵּט קוֹדֵם לִכְתֻבָּה גּוֹבָה בְּגֵט זֶה עִקַּר כְּתֻבָּה אִם אֵין דַּרְכָּן לִכְתֹּב כְּתֻבָּה וְגוֹבָה כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּכְתֻבָּתָהּ זוֹ שֶׁהֲרֵי זָכְתָה בָּהּ בְּמִיתָתוֹ. וְאִם כְּתֻבָּה קָדְמָה אֶת הַגֵּט אֵין לָהּ אֶלָּא כְּתֻבָּה אַחַת. שֶׁעַל כְּתֻבָּתָהּ הָרִאשׁוֹנָה הֶחֱזִירָהּ:

לא הָאִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר מֵת בַּעְלִי כְּדֵי שֶׁתִּנָּשֵׂא כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גֵּרוּשִׁין. וּמִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה שֶׁאִם תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר אַחַר מוֹתוֹ תִּטֹּל כָּל מַה שֶּׁכָּתַב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ. לְפִיכָךְ אִם בָּאָה לְבֵית דִּין וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי הַתִּירוּנִי לְהִנָּשֵׂא וְלֹא הִזְכִּירָה שָׁם כְּתֻבָּה בָּעוֹלָם מַתִּירִין אוֹתָהּ לְהִנָּשֵׂא וּמַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ וְנוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ. בָּאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי תְּנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי אַף לְהִנָּשֵׂא אֵין מַתִּירִין אוֹתָהּ שֶׁעַל עִסְקֵי הַכְּתֻבָּה בָּאָה וַהֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא מֵת. וְאֵין דַּעְתָּהּ לְהִנָּשֵׂא אֶלָּא לִטֹּל כְּתֻבָּה מֻחֲזֶקֶת בִּלְבַד. בָּאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי הַתִּירוּנִי לְהִנָּשֵׂא וּתְנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי מַתִּירִין אוֹתָהּ לְהִנָּשֵׂא וְנוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ מִפְּנֵי שֶׁעִקַּר דְּבָרֶיהָ עַל עִסְקֵי הַנִּשּׂוּאִין בָּאָה. אֲבָל אִם בָּאָה וְאָמְרָה תְּנוּ לִי אֶת כְּתֻבָּתִי וַהֲתִירוּנִי לְהִנָּשֵׂא מַתִּירִין אוֹתָהּ וְאֵין נוֹתְנִין לָהּ כְּתֻבָּה. וְאִם תָּפְשָׂה אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ:

פרק יז

א מי שֶׁהָיָה נָשׂוּי נָשִׁים רַבּוֹת וּמֵת. כָּל שֶׁנִּשֵּׂאת בַּתְּחִלָּה קוֹדֶמֶת לְטל כְּתֻבָּתָהּ. וְאֵין אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאֵין לָאַחֲרוֹנָה אֶלָּא מַה שֶּׁשִּׁיְּרָה שֶׁלְּפָנֶיהָ וְגַם הִיא נִשְׁבַּעַת וְנוֹטֶלֶת הַשְּׁאָר. וְכֵן אִם הָיָה עָלָיו שְׁטַר חוֹב. אִם הָיָה הַחוֹב קוֹדֵם גּוֹבֶה בַּעַל חוֹב תְּחִלָּה. וְאִם הַכְּתֻבָּה קֶדְמָה גּוֹבָה הָאִשָּׁה בַּתְּחִלָּה וְהַנִּשְׁאָר לַבַּעַל חוֹב:

ב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיְתָה הַקַּרְקַע שֶׁבָּאוּ לִגְבּוֹת מִמֶּנָּה קְנוּיָה לוֹ בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִים וּבְשָׁעָה שֶׁלָּוָה הוּא. שֶׁהַדִּין נוֹתֵן שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם בִּשְׁטָר תְּחִלָּה זָכָה תְּחִלָּה. אֲבָל אִם נָשָׂא נָשִׁים זוֹ אַחַר זוֹ וְלָוָה בֵּין קֹדֶם נִשּׂוּאִין בֵּין אַחַר נִשּׂוּאִין וְאַחַר שֶׁנָּשָׂא וְלָוָה קָנָה קַרְקַע כֻּלָּן חוֹלְקִין כְּאֶחָד שֶׁשִּׁעְבּוּד כֻּלָּן כְּאֶחָד בָּא. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁקָּנָה הָיָה מְשֻׁעְבָּד לַכֹּל וְאֵין כָּאן דִּין קְדִימָה:

ג וְכֵן אִם הָיָה זְמַן הַכְּתֻבּוֹת וְהַשְּׁטָרוֹת כֻּלָּן יוֹם אֶחָד אוֹ שָׁעָה אַחַת בְּמָקוֹם שֶׁכּוֹתְבִים שָׁעוֹת חוֹלְקִין כְּאֶחָד שֶׁאֵין שָׁם קוֹדֵם. וּלְעוֹלָם כָּל שֶׁקָּדַם וְזָכָה בְּמִטַּלְטְלִין כְּדֵי חוֹבוֹ אוֹ כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין:

ד מִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְעָלָיו שְׁטַר חוֹב וּבָא בַּעַל חוֹב וְהָאִשָּׁה לִגְבּוֹת וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת וְקַרְקַע כְּדֵי הַחוֹב וְהַכְּתֻבָּה. בַּעַל חוֹב נוֹטֵל מָעוֹת וְהָאִשָּׁה נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ מִן הַקַּרְקַע. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא קַרְקַע שֶׁאֵין בָּהּ כְּדֵי לִגְבּוֹת שְׁנֵיהֶם וְלֹא הָיָה בָּהּ דִּין קְדִימָה נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְבַעַל חוֹב. וְאִם נִשְׁאַר לָאִשָּׁה כְּלוּם תִּטֹּל וְאִם לָאו תִּדָּחֶה מִפְּנֵי בַּעַל חוֹב. שֶׁהֲרֵי בַּעַל חוֹב הִפְסִיד וְהוֹצִיא מְעוֹתָיו וְהָאִשָּׁה לֹא חָסְרָה דָּבָר שֶׁיּוֹתֵר מִשֶּׁהָאִישׁ רוֹצֶה לְשָׂא אִשָּׁה רוֹצָה לְהִנָּשֵׂא:

ה וְכֵן מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב וְקַרְקַע שֶׁאֵין בָּהּ דִּין קְדִימָה הָאִשָּׁה נִדְחֵית מִפְּנֵי בַּעַל חוֹב וְהוּא גּוֹבֶה חוֹבוֹ תְּחִלָּה:

ו וְכֵיוָן שֶׁתִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁתִּגְבֶּה הָאִשָּׁה וּבַעַל חוֹב מִן הַמִּטַּלְטְלִין וְהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין אִם לֹא הִנִּיחַ מִטַּלְטְלִין כְּדֵי לִתֵּן לִשְׁנֵיהֶם נוֹתְנִין לְבַעַל חוֹב כָּל חוֹבוֹ תְּחִלָּה. וְאִם נִשְׁאַר לָאִשָּׁה מַה שֶּׁתִּטֹּל בִּכְתֻבָּתָהּ תִּטֹּל וְאִם לָאו תִּדָּחֶה:

ז הָיוּ כְּתוּבִין בִּכְתֻבָּתָהּ נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל וְטָעֲנָה שֶׁאָבְדוּ אוֹ שֶׁלְּקָחָם הַבַּעַל חֲרֵי הִיא בִּנְכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל שֶׁלָּהּ כִּשְׁאָר בַּעֲלֵי חוֹבוֹת וְנִשְׁבַּעַת שֶׁלֹּא לָקְחָה אוֹתָן וְלֹא נָתְנָה וְלֹא מָחֲלָה וְחוֹלֶקֶת עִם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת:

ח מִי שֶׁמֵּת אוֹ גֵּרַשׁ וְיֵשׁ לוֹ נָשִׁים רַבּוֹת וְאֵין שָׁם דִּין קְדִימָה וְאֵין לוֹ כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת כֵּיצַד הֵן חוֹלְקוֹת. רוֹאִים אִם כְּשֶׁיַּחְלֹק הַמָּמוֹן עַל מְנָיַן הַנָּשִׁים יְגִיעַ לַפְּחוּתָה שֶׁבָּהֶן כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ אוֹ פְּחוֹת חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. וְאִם הָיָה הַמָּמוֹן יוֹתֵר עַל זֶה חוֹלְקִים מִמֶּנּוּ כְּדֵי שֶׁיַּגִּיעַ לַפְּחוּתָה שֶׁבָּהֶן כַּשָּׁעוּר כְּתֻבָּתָהּ. וְחוֹזְרוֹת וְחוֹלְקוֹת אֶת הַמּוֹתָר בֵּין הַנּוֹתָרוֹת עַל דֶּרֶךְ הָרִאשׁוֹן. כֵּיצַד. מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי אַרְבַּע נָשִׁים כְּתֻבָּתָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה אַרְבַּע מֵאוֹת וְשֶׁל שְׁנִיָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשֶׁל שְׁלִישִׁית מָאתַיִם וְשֶׁל רְבִיעִית מֵאָה נִמְצָא הַכֹּל אֶלֶף וְגֵרַשׁ כֻּלָּן אוֹ מֵת. אִם הִנִּיחַ אַרְבַּע מֵאוֹת אוֹ פָּחוֹת חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה וְכָל אַחַת נוֹטֶלֶת מֵאָה אוֹ פָּחוֹת. הִנִּיחַ שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת אִם תֶּחֱלֹק בֵּין כֻּלָּן בְּשָׁוֶה נִמְצֵאת הָרְבִיעִית נוֹטֶלֶת מָאתַיִם וַהֲרֵי אֵין בִּכְתֻבָּתָהּ אֶלָּא מֵאָה אֶלָּא כֵּיצַד עוֹשִׂין. לוֹקְחִין אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וְחוֹלְקִין אוֹתָן בֵּינֵיהֶן בְּשָׁוֶה מֵאָה מֵאָה נִמְצֵאת הָרְבִיעִית נְטֻלָּה כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְהֻלְכָה לָהּ נִשְׁאַר כָּאן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וְשָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁבְּיָד כָּל אַחַת מִשְׁלַשְׁתָּן מֵאָה זוּז אִם תַּחֲלֹק הָאַרְבַּע מֵאוֹת בֵּין שְׁלַשְׁתָּן בְּשָׁוֶה נִמְצָא הַשְּׁלִישִׁית נוֹטֶלֶת מָאתַיִם וּשְׁלִשִׁים וְשָׁלֹשׁ וּשְׁלִישׁ וַהֲרֵי אֵין בִּכְתֻבָּתָהּ אֶלָּא מָאתַיִם. לְפִיכָךְ לוֹקְחִין מֵאַרְבַּע הַמֵּאוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְחוֹלְקִין בֵּין שְׁלַשְׁתָּן בְּשָׁוֶה שֶׁנִּמְצֵאת הַשְּׁלִישִׁית שֶׁנְּטֻלָּה מָאתַיִם שֶׁלָּהּ וְהֻלְכָה לָהּ נִשְׁאַר כָּאן מֵאָה וּשְׁתֵּי נָשִׁים חוֹלְקִין אֶת הַמֵּאָה בְּשָׁוֶה בֵּין רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה. נִמְצָא בְּיַד הָרִאשׁוֹנָה מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים וְכֵן בְּיַד הַשְּׁנִיָּה. וְנִמְצָא בְּיַד הַשְּׁלִישִׁית מָאתַיִם וּבְיַד הָרְבִיעִית מֵאָה וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ חוֹלְקוֹת לְעוֹלָם אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה:

ט הֶעֱרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁמִּצְוָה עָשָׂה וַהֲרֵי לֹא חָסְרָה כְּלוּם. וְאִם עֵרֵב שֶׁל כְּתֻבַּת בְּנוֹ הוּא וְקָנוּ מִיָּדוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם שֶׁהָאָב בִּגְלַל בְּנוֹ מְשַׁעְבֵּד עַצְמוֹ וְגוֹמֵר וּמַקְנֶה. וְקִבְּלָן שֶׁל כְּתֻבָּה חַיָּב לְשַׁלֵּם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קָנוּ מִיָּדוֹ. וְאֵי זֶה הוּא קַבְּלָן זֶה שֶׁאָמַר לְאִשָּׁה הַנְּשֹׂאִי לְזֶה וַאֲנִי נוֹתֵן כְּתֻבָּה זוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הֲרֵינִי עֶרֶב כְּתֻבָּה זוֹ. אֲנִי פּוֹרֵעַ כְּתֻבָּה זוֹ. אֲנִי חַיָּב בָּהּ וְכֵיוָצֵא בָּזֶה פָּטוּר אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה אָבִיו. הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְדֵירֶנָּה הֲנָאָה וְאַחַר כָּךְ תִּפָּרַע כְּתֻבָּתָהּ מִן הַקַּבְּלָן אוֹ מֵאָבִיו אִם הָיָה עֶרֶב. שֶׁמָּא יַחֲזִירֶנָּה וְנִמְצְאוּ עוֹשִׂין קְנוּנְיָא עַל נְכָסָיו שֶׁל זֶה:

י וְכֵן הַמְקַדֵּישׁ נְכָסָיו וְגֵרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יְדֵירֶנָּה הֲנָאָה וְאַחַר כָּךְ תִּפָּרַע מִן הַפּוֹדֶה מִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ קְנוּנְיָא עַל הַהֶקְדֵּשׁ. אֲבָל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָאָה לִטְרֹף מִן הַלָּקוּחוֹת אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהַדִּירָהּ אֶלָּא נִשְׁבַּעַת וְטוֹרֶפֶת. וְאִם רָצְתָה תַּחֲזֹר לְבַעְלָהּ שֶׁכְּבָר יָדְעוּ הַלָּקוֹחוֹת שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וְהֵם הִפְסִידוּ עַל עַצְמָם שֶׁלָּקְחוּ נְכָסִים שֶׁתַּחַת שִׁעְבּוּדָהּ:

יא הַבַּעַל שֶׁמָּכַר נְכָסָיו וְאַחַר כָּךְ כָּתְבָה אִשְׁתּוֹ לַלּוֹקֵחַ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ וְהִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו אַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִמֶּנָּה חֲרֵי זוֹ טוֹרֶפֶת. שֶׁלֹּא כָּתְבָה לוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בֵּינָהּ לְבֵין בַּעְלָהּ קְטָטָה וְיֵשׁ לָהּ לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. אֲבָל אִם קָנוּ מִיַּד הָאִשָּׁה תְּחִלָּה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל מָקוֹם זֶה וַאֲחַר כָּךְ מָכַר אוֹתוֹ הַבַּעַל אֵינָהּ טוֹרֶפֶת אוֹתוֹ. וְכֵן אִם מָכַר הַבַּעַל וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ לִכְתֹּב לַלּוֹקֵחַ דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עִמָּךְ וְלֹא כָּתְבָה וְלֹא הִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו וְנִפְסַד הַמֶּכֶר וְחָזַר הַבַּעַל וּמָכַר לְאִישׁ אַחֵר בֵּין אוֹתָהּ שָׂדֶה בֵּין שָׂדֶה אַחֶרֶת וַאֲחַר שֶׁמָּכַר הַבַּעַל הִסְכִּימָה לְמַעֲשָׂיו וְקָנוּ מִיָּדָהּ, שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל שָׂדֶה זוֹ, אֵינָהּ יְכוֹלָה לְטָרֵף שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁלֹּא רָצְתָה לֹא הָלְכָה בִּרְצוֹן בַּעְלָהּ:

יב מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ וְקָנוּ מִיַּד הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאֵין לָהּ שִׁעְבּוּד עַל שָׂדֶה זוֹ וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת אוֹתוֹ מִן הַלּוֹקֵחַ וְהָיָה הַקִּנְיָן מוֹעִיל שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְטָעֹן בּוֹ נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל אוֹ גֵּרֵשׁ שְׁתֵּיהֶן הַשֵּׁנִיָּה מוֹצִיאָה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ שֶׁהֲרֵי לֹא קָנוּ מִיָּדָהּ לַלּוֹקֵחַ. וְהָרִאשׁוֹנָה מוֹצִיאָה מִיַּד הַשֵּׁנִיָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא קָדְמָה וְלֹא הֵסִירָה שִׁעְבּוּדָהּ אֶלָּא מֵעַל הַלּוֹקֵחַ. וּכְשֶׁתַּחְזוֹר הַשָּׂדֶה לָרִאשׁוֹנָה חוֹזֵר הַלּוֹקֵחַ וּמוֹצִיאָהּ מִיָּדָהּ שֶׁהֲרֵי קָנוּ לוֹ. וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן:

יג אַלְמָנָה בֵּין מִן הַנִּשּׂוּאִין בֵּין מִן הָאֵרוּסִין נִשְׁבַּעַת וּמוֹכֶרֶת מִקַּרְקַע בַּעְלָהּ וְנִפְרַעַת כְּתֻבָּתָהּ בֵּין בְּבֵית דִּין מֵמְחִין בֵּין בְּבֵית דִּין שֶׁאֵינָן מַמְחִין. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֹשָׁה הָאֲנָשִׁים נֶאֱמָנִין וְיוֹדְעִין בְּשׁוּמַת הַקַּרְקַע. וַאֲחֵרִיּוּת הַמֶּכֶר עַל נְכָסֵי יְתוֹמִים. אֲבָל הַגְּרוּשָׁה לֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּבֵית דִּין מַמְחִין. וְכָל הַמּוֹכֶרֶת בְּבֵית דִּין לֹא תִּמְכֹּר אֶלָּא בְּהַכְרָזָה. וּבְהִלְכוֹת הַלָּוְאָה יִתְבָּאֵר מִשְׁפַּט מְכִירַת בֵּית דִּין הֵיאַךְ הִיא. אֲבָל הַמּוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין אֵינָהּ צְרִיכָה הַכְרָזָה וַאֲפִלּוּ עַל פִּי כֵן צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים וְיוֹדְעִים בְּשׁוּמָא:

יד אַלְמָנָה שֶׁמָּכְרָה קַרְקַע בִּכְתֻבָּתָהּ בֵּינָהּ לְבֵין עַצְמָהּ אִם מָכְרָה שָׁוֶה בְּשָׁוֶה מִכְרָהּ קַיָּם וְנִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת אַלְמָנָה אַחַר שֶׁמָּכְרָה. וְהוּא שֶׁמָּכְרָה לְאַחֵר אֲבָל אִם שָׁמָּה לְעַצְמָהּ לֹא עָשְׂתָה כְּלוּם וַאֲפִלּוּ הִכְרִיזָה:

טו הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם וּמָכְרָה שָׁוֶה מֵאָה בְּמָאתַיִם אוֹ שָׁוֶה מָאתַיִם בְּמֵאָה נִתְקַבְּלָה כְּתֻבָּתָהּ וְאֵין לָהּ כְּלוּם וּבִלְבַד שֶׁתִּשָּׁבַע שְׁבוּעַת אַלְמָנָה. הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מֵאָה וּמָכְרָה שָׁוֶה מֵאָה וְדִינָר בְּמֵאָה מִכְרָהּ בָּטֵל וַאֲפִלּוּ אָמְרָה אֲנִי אַחֲזִיר אֶת הַדִּינָר לַיּוֹרְשִׁים:

טז הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ אַרְבַּע מֵאוֹת זוּז וּמָכְרָה לָזֶה בְּמֵנָה וְלָזֶה בְּמֵנָה שָׁוֶה בְּשָׁוֶה וְלָאַחֲרוֹן שָׁוֶה מֵאָה וְדִינָר בְּמֵאָה שֶׁל אַחֲרוֹן בָּטֵל וְשֶׁל כֻּלָּם קַיָּם:

יז יֵשׁ לָאִשָּׁה לִמְכֹּר כְּתֻבָּתָהּ אוֹ לִתְּנָהּ בְּמַתָּנָה אִם מֵת הַבַּעַל אוֹ גֵּרְשָׁהּ יָבֹא הַלָּה וְיִטֹּל וְאִם מֵתָה הִיא בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ אוֹ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעָה אֵין לוֹ כְּלוּם:

יח חֲרֵי שֶׁמָּכְרָה מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ אוֹ מִשְׁכְּנָה מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ אוֹ נָתְנָה לְאַחֵר מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ מוֹכֶרֶת מִקַּרְקַע בַּעְלָהּ וְתִגְבֶּה הַשְּׁאָר בֵּין בְּבֵית דִּין מֵמְחִין בֵּין בִּשְׁלֹשָׁה נֶאֱמָנִים. וּמוֹכֶרֶת לִכְתֻבָּתָהּ אֲפִלּוּ פְּעָמִים רַבּוֹת בֵּין בְּבֵית דִּין בֵּין בִּשְׁלֹשָׁה נֶאֱמָנִים וְיוֹדְעִים שׁוּמַת הַקַּרְקַע:

יט הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ בֵּין לַאֲחֵרִים בֵּין לְבַעְלָהּ לֹא אִבְּדָה שְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְאִם הָיָה לָהּ בֵּן זָכָר יוֹרֵשׁ כְּנֶגֶד הַכְּתֻבָּה הַזֹּאת שֶׁנִּמְכְּרָה מִנְּכְסֵי אָבִיו יוֹתֵר עַל חֶלְקוֹ כְּדִין תְּנַאי זֶה. אֲבָל הַמּוֹחֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ לְבַעְלָהּ לֹא אִבְּדָה כָּל תְּנָאֵי כְּתֻבָּתָהּ וַאֲפִלּוּ מְזוֹנוֹת אֵין לָהּ עָלָיו. וּמוֹחֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה קִנְיָן וְלֹא עֵדִים כִּשְׁאָר כָּל הַמּוֹחֲלִים שֶׁאֵינָן צְרִיכִין לֹא עֵדִים וְלֹא קִנְיָן אֶלָּא בִּדְבָרִים בִּלְבַד. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ דְּבָרִים שֶׁהַדַּעַת סוֹמֶכֶת עֲלֵיהֶן וְלֹא יִהְיוּ דִּבְרֵי שְׂחוֹק וְהִתּוּל אוֹ דִּבְרֵי תֵּימָהּ אֶלָּא בְּדַעַת נְכוֹנָה:

פרק יח

א אַלְמָנָה נְזוֹנֶת מִנְּכְסֵי יוֹרְשִׁין כָּל זְמַן אַלְמְנוּתָהּ עַד שֶׁתִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ. וּמִשֶּׁתִּתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ בְּבֵית דִּין אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְכֵן אִם מָכְרָה כְּתֻבָּתָהּ כֻּלָּהּ אוֹ מִשְׁכְּנָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ עָשְׂתָה כְּתֻבָּתָהּ אַפּוֹתִיקִי לְאַחֵר. וְהוּא שֶׁתֹּאמַר לוֹ פֹּה תִּגְבֶּה חוֹבְךָ. בֵּין שֶׁעָשְׂתָה דְּבָרִים אֵלּוּ בְּבֵית דִּין מֵמְחִין בֵּין שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁעָשְׂתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ בֵּין שֶׁעָשְׂתָה לְאַחַר מִיתַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים. אֲבָל אִם מָכְרָה מִקְצָתָהּ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. וּמִשֶּׁתִּתְאָרֵס הָאַלְמָנָה אִבְּדָה מְזוֹנוֹתֶיהָ:

ב כֵּיצַד שְׁנוּיָה אַחַר מוֹתוֹ מִנְּכָסָיו כָּךְ נוֹתְנִין לָהּ כְּסוּת וּכְלֵי תַּשְׁמִישׁ וּמָדוֹר (אוֹ יוֹשֶׁבֶת בְּמָדוֹר) שֶׁהָיְתָה בּוֹ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בְּכָרִים וּכְסָתוֹת בַּעֲבָדִים וּבִשְׁפָחוֹת שֶׁנִּשְׁתַּמְּשָׁה בָּהֶן בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ. נָפַל הַמָּדוֹר אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לִבְנוֹתוֹ. וְאִם אָמְרָה הָנִיחוּ לִי וַאֲנִי אֶבְנֶנּוּ מִשֶּׁלִּי אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וְכֵן לֹא תְּחַזֵּק בְּדָקוֹ וְלֹא תִּטְחָה אוֹתוֹ אֶלָּא תֵּשֵׁב בּוֹ כְּמָה שֶׁהוּא אוֹ תֵּצֵא. וְיוֹרְשִׁין שֶׁמָּכְרוּ מְדוֹר אַלְמָנָה לֹא עָשׂוּ וְלֹא כְּלוּם:

ג נָפַל הַבַּיִת אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לְבַעְלָהּ בַּיִת אֶלָּא בְּשָׂכָר נוֹתְנִין לָהּ מָדוֹר לְפִי כְּבוֹדָהּ. וְכֵן מְזוֹנוֹתֶיהָ וּכְסוּתָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ. וְאִם הָיָה כְּבוֹד הַבַּעַל גָּדוֹל מִכְּבוֹדָהּ נוֹתְנִין לָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ מִפְּנֵי שֶׁעוֹלָה עִמּוֹ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת אֲפִלּוּ לְאַחַר מִיתָה:

ד בִּרְכַּת הַבַּיִת מְרֻבָּה כְּיַצַּד. חֲמִשָּׁה שֶׁהָיָה מְזוֹנוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶן קַב בְּשֶׁיֹּאכַל לְבַדּוֹ אִם הָיוּ חֲמִשְׁתָּן בְּבַיִת אֶחָד וְאוֹכְלִין בְּעֵרוּב מַסְפִּיק לָהֶן אַרְבַּע קַבִּין. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר צָרְכֵי הַבַּיִת. לְפִיכָךְ אַלְמָנָה שֶׁאָמְרָה אֵינֶנִּי זָזָה מִבֵּית אָבִי פִּסְקוּ לִי מְזוֹנוֹת וּתְנוּ לִי שָׁם. יְכוֹלִין הַיּוֹרְשִׁין לוֹמַר לָהּ אִם אַתְּ אֶצְלֵנוּ יֵשׁ לָךְ מְזוֹנוֹת וְאִם לָאו אֵין אָנוּ נוֹתְנִים לָךְ אֶלָּא כְּפִי בְּרִכַּת הַבַּיִת. וְאִם הָיְתָה טוֹעֶנֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא יַלְדָּה וְהֵם יְלָדִים נוֹתְנִין לָהּ מְזוֹנוֹת הַמַּסְפִּיקִין לָהּ לְבַדָּהּ וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ. וּמוֹתַר מְזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה וּמוֹתַר הַכְּסוּת לַיּוֹרְשִׁין:

ה אַלְמָנָה שֶׁחָלְתָה אִם צְרִיכָה לִרְפוּאָה שֶׁאֵין לָהּ קְצָבָה הֲרֵי זוֹ כִּמְזוֹנוֹת וְיוֹרְשִׁין חַיָּבִין בָּהּ. וְאִם הִיא צְרִיכָה רְפוּאָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְצָבָה הֲרֵי זוֹ מִתְרַפְּאָה מִכְּתֻבָּתָהּ. נִשְׁבֵּית אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּבִין לִפְדּוֹתָהּ אֲפִלּוּ הָיְתָה יְכֹלָה וַאֲפִלּוּ נִשְׁבֵּית בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וָמֵת וְהִיא בַּשִּׁבְיָה אֵין חַיָּבִין לִפְדּוֹתָהּ מִנְּכָסָיו אֶלָּא נִפְדֵּית מִשֶּׁל עַצְמָהּ אוֹ תִּטֹּל כְּתֻבָּתָהּ וְתִפְדֶּה עַצְמָהּ:

ו מֵתָה הָאַלְמָנָה יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ. וְאִם נִשְׁבְּעָה שְׁבוּעַת אַלְמָנָה וְאַחַר כָּךְ מֵתָה יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ וְהֵן חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ אֲבָל לֹא יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. מַעֲשֶׂה יְדֵי הָאַלְמָנָה לַיּוֹרְשִׁין. וְיוֹרֵשׁ שֶׁאָמַר לָאַלְמָנָה טְלִי מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ בִּמְזוֹנוֹתַיִךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אֲבָל הִיא שֶׁרָצְתָה בָּזֶה שׁוֹמְעִין לָהּ:

ז וְכָל מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ אַלְמָנָה עוֹשָׂה לְיתוֹמִים חוּץ מִמְּזִיגַת הַכּוֹס וְהַצָּעַת הַמִּטָּה וְהַרְחָצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו:

ח מְצִיאַת הָאַלְמָנָה וּפֵרוֹת נְכָסִים שֶׁהִכְנִיסָה לַבַּעַל לְעַצְמָהּ וְאֵין לַיּוֹרֵשׁ בָּהֶם כְּלוּם:

ט וְהַנְּכָסִים עַצְמָם שֶׁהֵם נְדֶנְיָתָהּ נוֹטֶלֶת אוֹתָן בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאֵין לַיּוֹרְשִׁים בָּהֶם דִּין לְעוֹלָם אֶלָּא אִם כֵּן הוֹתִירוּ בְּחַיֵּי הַבַּעַל וְהָיוּ נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁהַמּוֹתָר לַבַּעַל. וְאִם מֵתָה הָאַלְמָנָה בְּלֹא שְׁבוּעָה יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁים נְדֶנְיָתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל. וְאִם הָיָה בָּהֶן מוֹתָר הַמּוֹתָר לְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל:

י אַלְמָנָה שֶׁתָּפְסָה מִטַּלְטְלִין כְּדֵי שֶׁתִּזּוֹן מֵהֶן בֵּין שֶׁתָּפְסָה מֵחַיִּים בֵּין שֶׁתָּפְסָה אַחַר מוֹתוֹ אֲפִלּוּ תָּפְסָה כְּכַר זָהָב אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָהּ אֶלָּא כּוֹתְבִין עָלֶיהָ בֵּית דִּין מַה שֶּׁתָּפְסָה וּפוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת וּמְחַשְּׁבִין עִמָּהּ וְהִיא נִזּוֹנֶת מִמַּה שֶּׁבְּיָדָהּ עַד שֶׁתָּמוּת אוֹ עַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ לָהּ מְזוֹנוֹת. וְיִקְחוּ הַיּוֹרְשִׁין אֶת הַשְּׁאָר:

יא וְכֵן אִם תָּפְסָה מִטַּלְטְלִין בִּכְתֻבָּתָהּ בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וָמֵת גּוֹבָה מֵהֶן. אֲבָל אִם תָּפְסָה אַחַר מוֹתוֹ לִכְתֻבָּתָהּ אֵינָהּ גּוֹבָה מֵהֶן אַף עַל גַּב שֶׁתִּקְּנוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁתִּגְבֶּה הַכְּתֻבָּה וּתְנָאֵי הַכְּתֻבָּה מִן הַמִּטַּלְטְלִין. לְפִיכָךְ תִּזּוֹן הָאַלְמָנָה מִן הַמִּטַּלְטְלִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תָּפְסָה:

יב וְאִם הִנִּיחַ בַּעְלָהּ מִטַּלְטְלִין וְלֹא תָּפְסָה אוֹתָן הַיּוֹרְשִׁים נוֹטְלִין אוֹתָן וְהֵן מַעֲלִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְעַכֵּב עֲלֵיהֶן וְלוֹמַר יִהְיוּ הַמִּטַּלְטְלִין מֻנָּחִין בְּבֵית דִּין עַד שֶׁאֶזּוֹן מֵהֶן שֶׁמָּא יֹאבְדוּ וְלֹא יִהְיוּ לִי מְזוֹנוֹת. וַאֲפִלּוּ הִתְנְתָה עָלָיו בְּפֵרוּשׁ שֶׁתִּזּוֹן מִן הַמִּטַּלְטְלִין אֵינָהּ מְעֻכֶּבֶת. וְכָזֶה דָּנִין תָּמִיד בְּכָל בָּתֵּי דִינִין:

יג אֲבָל אִם הִנִּיחַ קַרְקַע יְכוֹלָה הִיא לְעַכֵּב עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא יִמְכְּרוּ וְאִם מָכְרוּ אֵינָהּ מוֹצִיאָה מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת שֶׁאֵין הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין:

יד הִנִּיחַ נָשִׁים רַבּוֹת אַף עַל פִּי שֶׁנִּשָּׂאן זוֹ אַחַר זוֹ נִזּוֹנוֹת בְּשָׁוֶה (כְּמוֹ) שֶׁאֵין דִּין קְדִימָה בְּמִטַּלְטְלִין:

טו אַלְמָנָה שֶׁנִּפְלָה לִפְנֵי יָבָם בִּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל בַּעַל. וְאִם הַפֵּר הָעֲבֹר וְכֵן אִם הֶנִּיחָהּ מְעֻבֶּרֶת נִזּוֹנֶת וְהוֹלֶכֶת עַד שֶׁתֵּלֵד. יָלְדָה בֵּן שֶׁל קַיָּמָא נִזּוֹנֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל יְמֵי אַלְמְנוּתָהּ כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים. לֹא נִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת אַחַר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אוֹ שֶׁהִפִּילָה אֵינָהּ נִזּוֹנֶת לֹא מִשֶּׁל בַּעַל וְלֹא מִשֶּׁל יָבָם אֶלָּא תּוֹבַעַת יְבָמָהּ לְכִנֻּס אוֹ לַחֲלֹץ:

טז תָּבְעָה יְבָמָהּ לְכִנֻּס אוֹ לַחֲלֹץ וְעָמַד בְּבֵית דִּין וּבָרַח אוֹ שֶׁחָלָה אוֹ שֶׁהָיָה הַיָּבָם בִּמְדִינַת הַיָּם הֲרֵי זוֹ נִזּוֹנֶת מִשֶּׁל יָבָם בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּלָל:

יז נָפְלָה לִפְנֵי יָבָם קָטָן אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁיִּגְדַּל וְיִהְיֶה כְּשָׁאָר הַיְּבָמִין:

יח מִי שֶׁיִּחֵד קַרְקַע לְאִשְׁתּוֹ בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ בְּשָׁעַת מִיתָה וְאָמַר יִהְיֶה מָקוֹם פְּלוֹנִי לְמְזוֹנוֹת חֲרֵי רַבָּה לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם הָיָה שִׁכְרוֹ פָּחוֹת מִמְּזוֹנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהּ נוֹטֶלֶת הַשְּׁאָר מִשְּׁאָר נְכָסִים. וְאִם הָיָה שִׁכְרוֹ יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ נוֹטֶלֶת הַכֹּל. אֲבָל אִם אָמַר לָהּ יִהְיֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ וְשָׁתְקָה אֵין לָהּ אֶלָּא פֵּרוֹת אוֹתוֹ מָקוֹם בִּלְבַד שֶׁחֲרֵי קָצַץ לָהּ מְזוֹנוֹת:

יט אַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת יֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת וְאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ. וְאֵין רָאוּי לִסְמֹךְ עַל הוֹרָאָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁנִּתְחַלֵּף לוֹ הַדָּבָר בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם. וְרַבּוֹתַי הוֹרוּ שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מִבֵּית דִּין עַד שֶׁתִּשָּׁבַע שֶׁהֲרֵי זוֹ בָּאָה לְהִפָּרַע מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים וְכָל הַנִּפְרָע מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְלָזֶה דַּעְתִּי נוֹטָה וְכֵן רָאוּי לָדוּן:

כ אַלְמָנָה שֶׁבָּאָה לְבֵית דִּין לִתְבֹּעַ מְזוֹנוֹת מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ בַּתְּחִלָּה וּמוֹכְרִין בְּלֹא הַכְרָזָה וְנוֹתְנִין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְכֵן יֵשׁ לָהּ לִמְכֹּר לִמְזוֹנוֹת שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין מֵמְחִין אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נֶאֱמָנִים בְּלֹא הַכְרָזָה. וְכֵן אִם מָכְרָה לִמְזוֹנוֹת בֵּינָהּ לְבֵין עַצְמָהּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה מִכְרָהּ קַיָּם וּכְשֶׁיָּבֹאוּ הַיּוֹרְשִׁין לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ נִשְׁבַּעַת:

כא וְכַמָּה מוֹכְרִין לְמִזּוֹנוֹת כְּדֵי לָזוּן מֵהֶם שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לֹא יוֹתֵר עַל זֶה. וּמוֹכְרִין עַל מְנָת שֶׁיִּהְיֶה הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן לָהּ מְזוֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם וְחוֹזֶרֶת וּמוֹכֶרֶת פַּעַם שְׁנִיָּה לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. וְכֵן מוֹכֶרֶת וְהוֹלֶכֶת לְעוֹלָם עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר מִן הַנְּכָסִים כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ מִן הַשְּׁאָר וְהוֹלֶכֶת לָהּ:

כב אַלְמָנָה שֶׁפָּסְקוּ לָהּ בֵּית דִּין מְזוֹנוֹת אֵין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ עַל מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ עַד שֶׁיְּבוֹאוּ הַיּוֹרְשִׁים וְיִתְבָּעוּהָ. אִם מָצְאוּ לָהּ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ נוֹטְלִין אוֹתוֹ וְאִם לָאו הוֹלְכִין לְדַרְכָּם. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאִם הָיוּ הַיּוֹרְשִׁים קְטַנִּים בֵּית דִּין מְחַשְּׁבִין עִמָּהּ וּפוֹסְקִין מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹסְקִין לָהּ מְזוֹנוֹת:

כג אַלְמָנָה שֶׁאֵין שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁמָּא מָחֲלָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ מָכְרָה אוֹ מִשְׁכְּנָה אוֹתָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא טָעַן יוֹרֵשׁ טוֹעֲנִין אָנוּ לוֹ וְאוֹמְרִים לָהּ הָבִיאִי כְּתֻבָּתֵךְ וְהִשָּׁבְעִי וּטְלִי מְזוֹנוֹתֵיךְ אֶלָּא אִם אֵין דַּרְכָּם לִכְתֹּב כְּתֻבָּה:

כד הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם וּבָאָה וְאָמְרָה מֵת בַּעְלִי רָצְתָה נִזּוֹנֶת כְּדִין כָּל הָאַלְמָנוֹת רָצְתָה נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה. אָמְרָה גֵּרַשַׁנִי בַּעְלִי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְנִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו עַד כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ מִכָּל פָּנִים. שֶׁאִם עָדַיִן הִיא אִשְׁתּוֹ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם גֵּרְשָׁהּ כְּמוֹ שֶׁאָמְרָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי כְּתֻבָּתָהּ בְּיָדָהּ. לְפִיכָךְ נוֹטֶלֶת מְזוֹנוֹת עַד כְּדֵי כְּתֻבָּתָהּ וְהוֹלֶכֶת לָהּ:

כה הָאִשָּׁה שֶׁהָיָה לָהּ סְפֵק גֵּרוּשִׁין וּמֵת בַּעְלָהּ אֵינָהּ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַיּוֹרֵשׁ מְסֻפָּק. אֲבָל בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת עַד שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ גֵּרוּשִׁין גְּמוּרִין:

כו אַלְמָנָה עֲנִיָּה שֶׁשָּׁהֲתָה שְׁתֵּי שָׁנִים וְלֹא תָּבְעָה מְזוֹנוֹת אוֹ עֲשִׁירָה שֶׁשָּׁהֲתָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְלֹא תָּבְעָה וּתְרָה וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת בַּשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ אֶלָּא מִשָּׁעָה שֶׁתָּבְעָה. וְאִם שָׁהֲתָה פָּחוֹת מִזֶּה אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד לֹא וּתְרָה אֶלָּא תּוֹבַעַת וְנוֹטֶלֶת מְזוֹן הַשָּׁנִים שֶׁעָבְרוּ:

כז אַלְמָנָה שֶׁתָּבְעָה מְזוֹנוֹת מִן הַיּוֹרְשִׁים הֵם אוֹמְרִים נָתַנּוּ וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָטַלְתִּי כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְּׁאת עַל הַיְתוֹמִים לְהָבִיא רְאָיָה אוֹ תִּשָּׁבַע שְׁבוּעַת הֶסֵת וְתִטֹּל. מִשֶּׁנִּשֵּׂאת עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה אוֹ יִשָּׁבְעוּ הַיּוֹרְשִׁים שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁנָּתְנוּ לָהּ:

כח דִּין תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּה כְּדִין הָעִקָּר. לְפִיכָךְ אַלְמָנָה שֶׁתָּבְעָה אוֹ מָכְרָה אוֹ מִשְׁכְּנָה תּוֹסֶפֶת כְּתֻבָּתָהּ עִם הָעִקָּר אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וְאִם תָּבְעָה מִקְצָת וְהִנִּיחָה מִקְצָת חֲרֵי זוֹ כְּמִי שֶׁתָּבְעָה מִקְצָת הָעִקָּר וְהִנִּיחָה מִקְצָתוֹ. וְכָל הַמּוֹכֶרֶת אוֹ הַמּוֹחֶלֶת סְתָם מָכְרָה וּמָחֲלָה הַתּוֹסֶפֶת עִם הָעִקָּר שֶׁשְּׁנֵיהֶם כְּתֻבָּה שָׁמָּם בְּכָל מָקוֹם:

פרק יט

א מִתְּנֵאי הַכְּתֻבָּה שֶׁיִּהְיוּ בָּנִים הַזְּכָרִים יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן וּנְדַנְיָתָהּ שֶׁהִכְנִיסָה בְּתוֹרַת נִכְסֵי צֹאן בָּרָזֶל וְאַחַר כָּךְ חוֹלְקִין שְׂאָר הַיְרֻשָּׁה עִם אַחֵיהֶם בְּשָׁוֶה:

ב כֵּיצַד. נָשָׂא אִשָּׁה כְּתֻבָּתָהּ וּנְדַנְיָתָהּ אֶלֶף וְיָלְדָה בֵּן וּמֵתָה בְּחַיָּיו. וְאַחַר כָּךְ נָשָׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ וּנְדַנְיָתָהּ מָאתַיִם וְיָלְדָה בֵּן וּמֵתָה בְּחַיָּיו. וְאַחַר כָּךְ מֵת הוּא וְהִנִּיחַ אַלְפַּיִם. בְּנוֹ מִן הָרִאשׁוֹנָה יוֹרֵשׁ אֶלֶף שֶׁבִּכְתֻבַּת אִמּוֹ. וּבְנוֹ מִן הַשֵּׁנִיָּה יוֹרֵשׁ מָאתַיִם שֶׁבִּכְתֻבַּת אִמּוֹ וְהַשְּׁאָר יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. נִמְצָא בְּיַד בֶּן הָרִאשׁוֹנָה אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת. וּבְיַד בֶּן הַשֵּׁנִיָּה שֵׁשׁ מֵאוֹת:

ג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ יוֹתֵר עַל כְּדֵי שְׁתֵּי כְּתֻבּוֹת דִּינָר אֶחָד אוֹ יוֹתֵר כְּדֵי שֶׁיְּחַלְקוּ הַשְּׁאָר בְּשָׁוֶה. אֲבָל אִם לֹא הִנִּיחַ יוֹתֵר דִּינָר חוֹלְקִים הַכֹּל בְּשָׁוֶה שֶׁאִם יִירְשׁוּ אֶלָּא כְּתֻבַּת אִמָּן וְאַלּוּ כְּתֻבַּת אִמָּן וְלֹא יִשָּׁאֵר דִּינָר אֶחָד לַחֲלֹק אוֹתוֹ בֵּין הַיּוֹרְשִׁים נִמְצָא תְּנַאי זֶה מְבַטֵּל חִלּוּק יֶרֶשָׁה בֵּין הַבָּנִים בְּשָׁוֶה שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה:

ד וְהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁנָּשָׂא נָשִׁים רַבּוֹת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ בֵּין בְּבַת אַחַת וּמֵתוּ כֻּלָּן בְּחַיָּיו וְלוֹ מֵהֶן בָּנִים זְכָרִים אִם הָיָה שָׁם יוֹתֵר עַל כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת דִּינָר כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה:

ה אָמְרוּ הַיְתוֹמִים חֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין עַל נִכְסֵי אֲבִינוּ יוֹתֵר דִּינָר כְּדֵי שֶׁיִּטְּלוּ כְּתֻבַּת אִמָּן אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶם. אֶלָּא שָׁמִין אֶת הַנְּכָסִים בְּבֵית דִּין כַּמָּה שֶׁהָיוּ שָׁוִין בְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְרַבּוּ אוֹ נִתְמַעֲטוּ אַחֲרֵי מִיתַת אֲבִיהֶן קֹדֶם שֶׁיְּחַלְּקוּ אֵין שָׁמִין אוֹתָן אֶלָּא כְּשָׁעַת מִיתַת אֲבִיהֶן:

ו הָיָה שָׁם יוֹתֵר עַל כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבּוֹת דִּינָר אוֹ יוֹתֵר אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלָיו שְׁטַר חוֹב כְּנֶגֶד הַיּוֹתֵר אֵינוֹ מְמַעֵט אֶלָּא כָּל אֶחָד מֵהֶן יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ:

ז מִי שֶׁהָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וּמֵתָה אַחַת מֵהֶן בְּחַיָּיו וְאַחַת אַחַר מוֹתוֹ וְלוֹ בָּנִים מִשְּׁתֵּיהֶן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ יֶתֶר עַל שְׁתֵּי הַכְּתֻבּוֹת אִם נִשְׁבְּעָה הַשֵּׁנִיָּה שְׁבוּעַת אַלְמָנָה קֹדֶם שֶׁתְּמוּת בָּנֶיהָ קוֹדְמִים לְיֹרֶשֶׁת כְּתֻבָּתָהּ. מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן בִּתְנַאי זֶה אֶלָּא יֶרֶשָׁה שֶׁל תּוֹרָה וְאַחַר כָּךְ יוֹרְשִׁין בְּנֵי הָרִאשׁוֹנָה

כְּתֻבַּת אִמָּן בִּתְנַאי זֶה. וְאִם נִשְׂאַר שָׁם כְּלוּם חוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. וְאִם מֵתָה קֹדֶם שֶׁתִּשָּׁבַע בְּנֵי הָרִאשׁוֹנָה יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן בִּלְבַד וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה׃

ח הָיָה נָשׂוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וְהָיוּ לוֹ בָּנִים מֵהֶן וָמֵת וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ הַנָּשִׁים אִם נִשְׁבְּעוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אֶחָד וְאֶחָד יוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ בִּירֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה וְלֹא בִּתְנַאי זֶה. לְפִיכָךְ אֵין מַשְׁגִּיחִין אִם יֵשׁ שָׁם מוֹתָר אוֹ אֵין שָׁם. וְיוֹרְשֵׁי הָרִאשׁוֹנָה קוֹדְמִין לְיוֹרְשֵׁי הַשְּׁנִיָּה. וְאִם לֹא נִשְׁבְּעוּ חוֹלְקִין הַבָּנִים הַכֹּל בְּשָׁוֶה וְאֵין שָׁם יְרֻשַּׁת כְּתֻבָּה לְפִי שֶׁאֵין לָאַלְמָנָה כְּתֻבָּה עַד שֶׁתִּשָּׁבַע׃

ט אַחַת נִשְׁבְּעָה וְאַחַת לֹא נִשְׁבְּעָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבְּעָה בָּנֶיהָ יוֹרְשִׁין כְּתֻבָּתָהּ תְּחִלָּה וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה. וְכָל הַיּוֹרֵשׁ כְּתֻבַּת אִמּוֹ שֶׁמֵּתָה בְּחַיֵּי אָבִיו אֵינוֹ טוֹרֵף מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים אֶלָּא מִבְּנֵי חוֹרִין כְּכָל הַיּוֹרְשִׁין׃

י וּמִתְנָאֵי כְּתֻבָּה שֶׁתְּהֵיֶינָה הַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת מִנְּכְסֵי אֲבִיהֶן אַחַר מוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ אוֹ עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ. בָּגְרָה הַבַּת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה אוֹ נִתְאָרְסָה אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא בָגְרָה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת. וּבַת הַנִּזּוֹנֶת מִנְּכְסֵי אָבִיהָ לְאַחַר מוֹתוֹ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ וּמְצִיאָתָהּ לְעַצְמָהּ לֹא לָאַחִים׃

יא פּוֹסְקִין לַבַּת מְזוֹנוֹת וּכְסוּת וּמָדוֹר מִנְּכְסֵי אָבִיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹסְקִין לָאַלְמָנָה. וּמוֹכְרִין לְמְזוֹן הַבָּנוֹת וּכְסוּתָן בְּלֹא הַכְרָזָה כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹכְרִין לְמְזוֹן הָאַלְמָנָה וּכְסוּתָהּ. אֶלָּא שֶׁהָאִשָּׁה פּוֹסְקִין לָהּ לְפִי כְּבוֹדָהּ וּכְבוֹד הַבַּעַל וְלַבָּנוֹת פּוֹסְקִין לָהֶן דָּבָר הַמַּסְפִּיק לָהֶן בִּלְבַד. וְאֵין הַבָּנוֹת נִשְׁבָּעוֹת׃

יב אֵין הַבָּנִים יוֹרְשִׁין כְּתֻבַּת אִמָּן. וְלֹא הַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת בִּתְנָאִים אֶלּוּ עַד שֶׁיִּהְיֶה שְׁטַר כְּתֻבָּה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָם. אֲבָל אִם אֵין שָׁם שְׁטַר כְּתֻבָּה אֵין לָהּ כְּלוּם. שֶׁמָּא מָחֲלָה אִמָּן כְּתֻבָּתָהּ. וְאִם אֵין דַּרְכָּם לִכְתֹּב כְּתֻבָּה יֵשׁ לָהֶן כְּפִי הַתְּנָאִים׃

יג מִי שֶׁצִּוָּה בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ לַעֲקֹר אֶחָד מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. כְּגוֹן שֶׁאָמַר אֶל יְזוֹנוּ בְנוֹתַיו מִנְּכָסָיו אוֹ אַל תְּזוֹן אַלְמָנָתוֹ מִנְּכָסָיו אוֹ אַל יִירְשׁוּ בָּנָיו כְּתֻבַּת אִמָּן אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. נָתַן כָּל נְכָסָיו בְּמַתָּנָה לַאֲחֵרִים הוֹאִיל וּמִתְּנַת שְׂכִיב מֻרַע אֵינָהּ קוֹנָה אֶלָּא לְאַחַר מִיתָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר חֲרֵי הַמַּתָּנָה וְחִיּוּב הַנְּכָסִים בִּתְנָאִין אֵלּוּ בָּאִין כְּאֶחָד וּלְפִיכָךְ אַלְמָנָתוֹ וּבְנוֹתָיו נִזּוֹנוֹת מִנְּכָסָיו וּבָנָיו יוֹרְשִׁים כְּתֻבַּת אִמָּן שֶׁמֵּתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ׃

יד בַּת הַמְמָאֶנֶת חֲרֵי הִיא כְּשְׁאָר הַבָּנוֹת וְיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת. אֲבָל בַּת הַיְבָמָה וּבַת הַשְּׁנִיָּה וּבַת הָאֲרוּסָה וּבַת הָאֲנוּסָה אֵין לָהֶן מְזוֹנוֹת אַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן בְּתִנְאֵי זֶה. אֲבָל בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן הוּא חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתָן כְּדִין שְׁאָר הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן׃

טו הַמְאֹרָס בַּת הַנִּזּוֹנֶת מִן הָאַחִין חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ מִשְׁעַת הָאֵרוּסִין שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת מֵאֲחֶיהָ (אֶלָּא עַד שֶׁתִּתְאָרֵס אוֹ עַד שֶׁתִּבָּגֵר וְזוֹ) אֵינָהּ בּוֹגֶרֶת כְּדֵי שֶׁתִּזּוֹן עַצְמָהּ אֶלָּא קְטַנָּה אוֹ נַעֲרָה וְאֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְחַבְּזֶה אֲרוּסָתוֹ וְתֵלֵךְ וְתִשְׁאַל עַל הַפְּתָחִים׃

טז נִשֵּׂאת הַבַּת וּמֵאֲנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה אֲפִלּוּ הִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם הוֹאִיל וְחָזְרָה לְבֵית אָבִיהָ וַעֲדַיִן לֹא בָגְרָה חֲרֵי זוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכְסֵי אָבִיהָ עַד שֶׁתִּבָּגֵר אוֹ עַד שֶׁתִּתְאָרֵס׃

יז מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת יִרְשׁוּ הַבָּנִים כָּל הַנְּכָסִים וְהֵם זָנִין אֶת אַחְיוֹתֵיהֶם עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ נְכָסִים שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּזּוֹנוּ מֵהֶם הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת כְּאַחַת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ הַבָּנוֹת וְאִלּוּ הֵן הַנִּקְרָאִין נְכָסִים מְרֻבִּין. אֲבָל אִם אֵין בַּנְּכָסִים שֶׁהִנִּיחַ אֶלָּא פָּחוֹת מִזֶּה מוֹצִיאִין מֵהֶם מְזוֹנוֹת לַבָּנוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ וְנוֹתְנִין הַשְּׁאָר לַבָּנִים. וְאִם אֵין שָׁם אֶלָּא כְּדֵי מְזוֹן הַבָּנוֹת בִּלְבַד הַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת מֵהֶן עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים׃

יח בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהִנִּיחַ קַרְקַע אֲבָל אִם לֹא הִנִּיחַ אֶלָּא מִטַּלְטְלִין הוֹאִיל וּבְתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים הוּא שֶׁיִּזּוֹנוּ הַבָּנוֹת מִן הַמִּטַּלְטְלִין חֲרֵי הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת כְּאֶחָד מִן הַנְּכָסִים הָאֵלּוּ הַמּוּעָטִין. שֶׁלֹּא תִּקָּנוּ לָהֶם בְּמִטַּלְטְלִין אֶלָּא שֶׁיִּהְיוּ כְּבָנִים וְכֵן הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים׃

יט הִנִּיחַ קַרְקַע וְהָיוּ הַנְּכָסִים מְרֻבִּין וְנִתְמַעֲטוּ אַחַר כֵּן כְּבָר זָכוּ בָּהֶן יוֹרְשִׁים. הָיוּ מוּעָטִין בְּשָׁעַת מִיתָה וְנִתְרַבּוּ אַחַר כָּךְ הַבָּנִים יוֹרְשִׁין אוֹתָן. וַאֲפִלּוּ לֹא נִתְרַבּוּ אִם קָדְמוּ הַבָּנִים וּמָכְרוּ נְכָסִים מוּעָטִין מִכָּרָן קַיָּם׃

כ הָיוּ הַנְּכָסִים מְרֻבִּין וְיֵשׁ עָלָיו חוֹב אוֹ שֶׁהִתְנָה עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁיְּזוֹן אֶת בִּתָּהּ אֵין הַחוֹב וְלֹא מְזוֹנוֹת בַּת אִשְׁתּוֹ מִמַּעֲטִין בַּנְּכָסִים אֶלָּא יִירְשׁוּ הַבָּנִים הַכֹּל וְיִתְּנוּ לְבַעַל חוֹב חוֹבוֹ וְיָזוּנוּ בַּת אִשָּׁה אֲבִיהֶן עַד זְמַן שֶׁפָּסַק וְיָזוּנוּ אַחְיוֹתֵיהֶן עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּתְאָרְסוּ וְיֵצְאוּ מִתַּחַת יְדֵיהֶם׃

כא הִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת מְמָנָה אוֹ מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת וְאֵין בַּנְּכָסִים כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ שְׁתֵּיהֶן הָאַלְמָנָה נִזּוֹנֶת וְהַבַּת תִּשְׁאַל עַל הַפְּתָחִים. וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמְּזוֹנוֹת הַבַּת קוֹדְמִין לִירֻשַּׁת הַבֵּן אֶת כְּתֻבַּת אִמּוֹ שֶׁמֵּתָה בְּחַיֵּי אָבִיו וְאַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִתְּנָאֵי הַכְּתֻבָּה. וְקַל וָחֹמֶר הַדְּבָרִים אִם נִדְחֵית יְרֻשָּׁה שֶׁל תּוֹרָה מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הַבַּת לֹא תִּדָּחֶה יְרֻשַּׁת הַכְּתֻבָּה שֶׁהִיא תְּנַאי בֵּית דִּין מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הַבַּת׃

כב מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת וְלֹא הִנִּיחַ בֵּן אֵין אוֹמְרִים יְזוֹנוּ הַקְּטַנּוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ וְיַחְלְקוּ שְׂאָר הַנְּכָסִים בְּשָׁוֶה אֶלָּא כֵּלָן חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה׃

פרק כ

א צִוּוּי חֲכָמִים שֶׁיִּתֵּן אָדָם מִנְּכָסָיו מְעַט לְבִתּוֹ כְּדֵי שֶׁתְּנַשֵּׂא בּוֹ וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא פַּרְנָסָה. הַמַּשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ סְתָם לֹא יִפְחֹת לָהּ מִכְּסוּת שֶׁפּוֹסְקִין לְאֵשֶׁת עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה הָאָב עָנִי אֲבָל אִם הָיָה עָשִׁיר הֲרֵי זֶה רָאוּי לִתֵּן לָהּ כְּפִי עָשְׁרוֹ׃

ב פֵּירֵשׁ עַל הַבַּעַל שֶׁאֵין לָהּ כְּלוּם וְשֶׁיַּכְנִיסֶנָּה עֲרֵמָה אֵין לָהּ כְּלוּם. וְלֹא יֹאמַר הַבַּעַל כְּשֶׁתָּבוֹא לְבֵיתִי אֲכַסֶּנָּה אֶלָּא מְכַסֶּנָּה וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ׃

ג הָאָב שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בַּת אוֹמְדִין דַּעְתּוֹ כַּמָּה הָיָה בְּלִבּוֹ לִתֵּן לָהּ לַפַּרְנָסָה וְנוֹתְנִין לָהּ. וּמִנַּיִן יוֹדְעִין אֶמְדַּן דַּעְתּוֹ. מֵרֵעָיו וּמְיֻדָּעָיו וּמַשָּׂאוֹ וּמַתָּנוֹ וּכְבוֹדוֹ. וְכֵן אִם הִשִּׂיא בַּת בְּחַיָּיו אוֹמְדִין בָּהּ. וְאִם לֹא יָדְעוּ לוֹ בֵּית דִּין אֶמְדַּן דַּעַת נוֹתְנִין לָהּ מִנְּכָסָיו עִשּׂוּר לְפַרְנָסָתָהּ׃

ד הִנִּיחַ בָּנוֹת רַבּוֹת כָּל שֶׁתָּבוֹא לְהִנָּשֵׂא נוֹתְנִין לָהּ עִשּׂוּר הַנְּכָסִים. וְשֶׁלְּאַחֲרֶיהָ עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁירָה רִאשׁוֹנָה. וְשֶׁל אַחֲרֶיהָ עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁירָה שְׁנִיָּה. וְאִם בָּאוּ כֻּלָּן לְהִנָּשֵׂא כְּאַחַת רִאשׁוֹנָה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר. וְהַשְּׁנִיָּה עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁירָה רִאשׁוֹנָה. וְהַשְּׁלִישִׁית עִשּׂוּר מַה שֶּׁשִּׁירָה שְׁנִיָּה וְכֵן אֲפִלּוּ הֵן עֶשֶׂר וְחוֹזְרוֹת וְחוֹלְקוֹת כָּל הָעִשּׂוּרִים בְּשָׁוֶה. וּשְׁאָר הַנְּכָסִים לַאֲחִים׃

ה עִשּׂוּר זֶה שֶׁהוּא לְפַרְנָסָה אֵינוֹ מִתְנָאֵי כְּתֻבָּה לְפִיכָךְ אֲפִלּוּ לְפִי תַּקָּנַת חֲכָמִים (הָרִאשׁוֹנִים) וְאַחֲרוֹנִים אֵינָהּ נוֹטֶלֶת אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע וְיֵשׁ לָהּ לִגְבּוֹת עִשּׂוּר זֶה מִשְׁכִּירוּת הַקַּרְקַע וְאִם רָצוּ הָאַחִין לִתֵּן לָהּ מָעוֹת כְּנֶגֶד עִשּׂוּר הַקַּרְקַע נוֹתְנִין׃

ו הַבַּת בְּעִשּׂוּר זֶה כְּבַעֲלַת חוֹב שֶׁל אַחִין הִיא לְפִיכָךְ נוֹטֶלֶת אוֹתוֹ מִן הַבֵּינוֹנִית בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְאִם מֵתוּ הָאַחִין נוֹטֶלֶת אוֹתוֹ מִן בְּנֵיהֶם מִזִּבּוּרִית וּבִשְׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי הִיא נִפְרַעַת מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים וְהַבָּא לִפָּרַע מִנְּכְסֵי יְתוֹמִים לֹא יִפָּרַע אֶלָּא מִזִּבּוּרִית וּבִשְׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה׃

ז וְהָאַחִים שֶׁמָּכְרוּ אוֹ מִשְׁכְּנוּ קַרְקַע אֲבִיהֶם הַבַּת טוֹרֶפֶת מִן הַלָּקוֹחוֹת פַּרְנָסָתָהּ כִּדְרָכָהּ שֶׁטּוֹרְפִים כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת מִן הַלָּקוֹחוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַלְוָאָה׃

ח מִי שֶׁהִשִּׂיא בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִשְׁאֲרוּ קְטַנּוֹת וּמֵת בְּלֹא בֵּן אֵין נוֹטְלִין פַּרְנָסָה לְקְטַנּוֹת וְאַחַר כָּךְ חוֹלְקוֹת הַנְּכָסִים אֶלָּא חוֹלְקוֹת כֵּלָן בְּשָׁוֶה׃

ט מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי בָּנוֹת וּבֵן וְקָדְמָה רִאשׁוֹנָה וְנָטְלָה עִשּׂוּר נְכָסִים וְלֹא הִסְפִּיקָה הַשְּׁנִיָּה לִגְבּוֹת עַד שֶׁמֵּת הַבֵּן וְנִפְלוּ כָּל הַנְּכָסִים לְשִׁתֵּיהֶן אֵין הַשְּׁנִיָּה נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה וְזָכְתָה הָרִאשׁוֹנָה בְּעִשּׂוּר שֶׁלָּהּ׃

י מִי שֶׁצִּוָּה בִּשְׁעַת מִיתָה אַל תְּפַרְנְסוּ בְּנוֹתַי מִנְּכָסַי שׁוֹמְעִים לוֹ שֶׁאֵין זֶה מִתְנָאֵי כְּתֻבָּה׃

יא מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת כְּבָר בֵּאֲרְנוּ שֶׁמְּזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה קוֹדְמִין לְמְזוֹנוֹת הַבַּת. וְכֵן אִם נִשֵּׂאת הַבַּת אֵינָהּ נוֹטֶלֶת עִשּׂוּר נְכָסִים מִפְּנֵי מְזוֹנוֹת הָאַלְמָנָה. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבַּת אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ פַּרְנָסָה הָרְאוּיָה לְהִנָּתֵן לָהּ שֶׁהֲרֵי הַנְּכָסִים כֻּלָּן בְּחֶזְקַת הָאַלְמָנָה שֶׁתִּהְא נִזּוֹנֶת מֵהֶן׃

יב קְטַנָּה יְתוֹמָה שֶׁהִשִּׂיאָתָהּ אִמָּהּ אוֹ אַחֶיהָ לְדַעְתָּהּ וְנָתְנוּ לָהּ מֵאָה אוֹ חֲמִשִּׁים זוּז יְכוֹלָה הִיא מִשֶּׁתַּגְדִּיל לְהוֹצִיא מִיָּדָם פַּרְנָסָה הָרְאוּיָה לָהּ. אוֹ בְּאֶמְדַּן דַּעַת הָאָב אוֹ בְּעִשּׂוּר הַקַּרְקָעוֹת. וַאֲפִלּוּ לֹא הָיוּ הָאַחִין זָנִין אוֹתָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָחֲתָה בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין מִפְּנֵי שֶׁהַקְּטַנָּה אֵינָהּ בַּת מְחָאָה׃

יג נִשֵּׂאת הַבַּת אַחַר שֶׁגָּדְלָה בֵּין נַעֲרָה בֵּין בּוֹגֶרֶת וְלֹא תָּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. וְאִם מִחָתָה בְּעֵת נִשּׂוּאֶיהָ הֲרֵי זוֹ מוֹצִיאָה אֶת הָרְאוּי לָהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה. בָּגְרָה וְעוֹדָהּ בְּבֵית אָבִיהָ בֵּין שֶׁבָּגְרָה אַחַר מוֹתוֹ בֵּין שֶׁהִנִּיחָהּ בּוֹגֶרֶת אִם פָּסְקוּ הָאַחִים מִלָּתֵת מְזוֹנוֹתֶיהָ שֶׁהֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְשָׁתְקָה וְלֹא תָּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. וְאִם מִחָתָה לֹא אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ. לֹא פָּסְקוּ הָאַחִים מְזוֹנוֹתֶיהָ וְזָנוּ אוֹתָהּ בְּבֶגֶר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מִחָתָה לֹא אִבְּדָה פַּרְנָסָתָהּ כָּל זְמַן שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ. שֶׁיֵּשׁ לָהּ לִטְעֹן מִפְּנֵי שֶׁהֵן זָנִין אוֹתָהּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן חַיָּבִין וְהִיא עֲדַיִן לֹא נִשֵּׂאת מִפְּנֵי זֶה לֹא תִּבְעָה פַּרְנָסָתָהּ׃

יד מִי שֶׁצִּוָּה לָתֵת לְבִתּוֹ כָּךְ וְכָךְ מָעוֹת לְפַרְנָסָתָהּ לִקַּח בָּהֶן קַרְקַע בֵּין שֶׁהָיָה שְׂכִיב מֵרַע בֵּין שֶׁהָיָה בָּרִיא וּמֵת וַהֲרֵי הַמָּעוֹת בְּיַד הַשָּׁלִישׁ וְאָמְרָה הַבַּת תְּנוּ אוֹתָם לְבַעְלִי כָּל מַה שֶׁיִּרְצֶה יַעֲשֶׂה בָּהֶן. אִם הָיְתָה גְּדוֹלָה וְנִשֵּׂאת הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ. וְאִם עֲדַיִן מְאֹרָסֶת הִיא יַעֲשֶׂה שָׁלִישׁ מַה שֶּׁהַשָּׁלִישׁ בְּיָדוֹ. וְאִם עֲדַיִן קְטַנָּה הִיא אֲפִלּוּ נִשֵּׂאת אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ אֶלָּא יַעֲשֶׂה הַשָּׁלִישׁ כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה הָאָב׃

פרק כא

א מְצִיאַת הָאִשָּׁה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לְבַעְלָהּ. וּמַה הִיא עוֹשָׂה לוֹ. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לֶאֱרֹג אוֹרֶגֶת. לִרְקֹם רוֹקֶמֶת. לִטְווֹת צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתִּים טוֹוָה. וְאִם לֹא הָיָה דֶּרֶךְ נְשֵׁי הָעִיר לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלָאכוֹת הָאֵלּוּ אֵינוֹ כּוֹפֶהּ אֶלָּא לְטְווֹת הַצֶּמֶר בִּלְבַד. שֶׁהַפִּשְׁתָּן מַזִּיק אֶת הַפֶּה וְאֶת הַשִּׁפָּתַיִם וְהַטְּוִיָּה הִיא הַמְּלָאכָה הַמְיֻחֶדֶת לְנָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לה כה) "וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ":

ב דָּחֲקָה עֲצָמָהּ וְעָשְׂתָה יוֹתֵר מִן הָרָאוּי לָהּ הַמּוֹתָר לַבַּעַל. הָיָה לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה אֲפִלּוּ הָיָה לָהּ כַּמָּה שְׁפָחוֹת אֵינָהּ יוֹשֶׁבֶת לְבַטָּלָה בְּלֹא מְלָאכָה שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. אֲבָל אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ אֶלָּא לְפִי רֹב הַמָּמוֹן מְמַעֲטַת בִּמְלָאכָה:

ג הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה כְּלָל יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁהַבַּטָּלָה מְבִיאָה לִידֵי זִמָּה. וְכֵן כָּל אִשָּׁה רוֹחֶצֶת לְבַעְלָהּ פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת לוֹ אֶת הַכּוֹס וּמְצַעַת לוֹ אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּפָנֵי בַּעְלָהּ כְּגוֹן שֶׁתִּתֵּן לוֹ מַיִם אוֹ כְּלִי אוֹ תִּטֹּל מִלְּפָנָיו וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. אֲבָל אֵינָהּ עוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בִּפְנֵי אָבִיו אוֹ בִּפְנֵי בְּנוֹ:

ד וּמְלָאכוֹת אֵלּוּ עוֹשָׂה אוֹתָן הִיא בְּעַצְמָהּ וַאֲפִלּוּ הָיוּ לָהּ כַּמָּה שְׁפָחוֹת אֵין עוֹשִׂין מְלָאכוֹת אֵלּוּ לַבַּעַל אֶלָּא אִשְׁתּוֹ:

ה יֵשׁ מְלָאכוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ בִּזְמַן שֶׁהֵן עֲנִיִּים וְאֵלּוּ הֵן. אוֹפָה הַפַּת בַּתַּנּוּר, וְעֶזְרָא תִּקֵּן שֶׁתְּהֵיֶה אִשָּׁה מַשְׁכֶּמֶת וְאוֹפָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵיֶה הַפַּת מְצוּיָה לָעֲנִיִּים. וּמְבַשֶּׁלֶת אֶת הַתַּבְשִׁילִין. וּמְכַבֶּסֶת אֶת הַבְּגָדִים. וּמֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ. וְנוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ אֲבָל לֹא לִפְנֵי בְּקָרוֹ. וּמְטַחֶנֶת. כֵּיצַד מְטַחֶנֶת. יוֹשֶׁבֶת בָּרֵחַיִם וּמְשַׁמֶּרֶת הַקֶּמַח וְאֵינָהּ טוֹחֶנֶת. אוֹ מְחַמֶּרֶת אַחַר הַבְּהֵמָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּטְלוּ הָרֵחַיִם. וְאִם הָיָה דַּרְכָּן לִטְחֹן בָּרֵחַיִם שֶׁל יָד טוֹחֶנֶת:

ו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּעֲנִיִּים אֲבָל אִם הִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת אוֹ נְכָסִים שֶׁרָאוּי לִקְנוֹת מֵהֶן שִׁפְחָה אַחַת אוֹ שֶׁהָיְתָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ מָמוֹן כְּדֵי לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ שִׁפְחָה אַחַת אֵינָהּ מְטַחֶנֶת וְלֹא אוֹפָה וְלֹא מְכַבֶּסֶת וְלֹא נוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ. הִכְנִיסָה לוֹ שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת אוֹ נְכָסִים הָרְאוּיִין לִקְנוֹת מֵהֶן שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת אוֹ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת אוֹ שֶׁהָיָה רָאוּי לִקְנוֹת שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת אֵינָהּ מְבַשֶּׁלֶת וְאֵינָהּ מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ אֶלָּא נוֹתֶנֶת אוֹתוֹ לַשִּׁפְחָה לְהֵינִיק:

ז נִמְצְאוּ כָּל הַמְּלָאכוֹת שֶׁכָּל אִשָּׁה עוֹשָׂה אוֹתָן לְבַעְלָהּ חָמֵשׁ מְלָאכוֹת. טוֹוָה וְרוֹחֶצֶת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת אֶת הַכּוֹס וּמַצַּעַת אֶת הַמִּטָּה וְעוֹמֶדֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּפָנָיו. וְהַמְּלָאכוֹת שֶׁמְּקֻצָּת הַנָּשִׁים עוֹשׂוֹת אוֹתָן וּמְקֻצָּתָן אֵינָן עוֹשׂוֹת שֵׁשׁ מְלָאכוֹת. מְטַחֶנֶת וּמְבַשֶּׁלֶת וְאוֹפָה וּמְכַבֶּסֶת וּמֵינִיקָה וְנוֹתֶנֶת תֶּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ:

ח כָּל מְלָאכוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ נְדָה עוֹשָׂה לְבַעְלָהּ חוּץ מִמְּזִיגַת הַכּוֹס וְהַצָּעַת הַמִּטָּה וְהַרְחָצַת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו גְּזֵרָה מִשּׁוּם הִרְהוּר שֶׁמָּא יָבוֹא לִבְעל. לְפִיכָךְ מַצַּעַת מִטָּתוֹ כְּשֶׁהִיא נִדָּה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו וּמוֹזֶגֶת אֶת הַכּוֹס וְאֵינָהּ נוֹתֶנֶת אוֹתוֹ בְּיָדוֹ כְּדַרְכָּהּ תָּמִיד אֶלָּא מַנַּחַת אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ אוֹ עַל הַכְּלִי אוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן וְהוּא נוֹטְלוֹ:

ט הָאִשָּׁה שֶׁשָּׁבְרָה כֵּלִים בְּעֵת שֶׁעָשְׂתָה מְלָאכוֹתֶיהָ בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ פְּטוּרָה וְאֵין זֶה מִן הַדִּין אֶלָּא תַּקָּנָה שֶׁאִם אֵין אַתָּה אוֹמֵר כֵּן אֵין שָׁלוֹם בְּתוֹךְ הַבַּיִת לְעוֹלָם אֶלָּא נִמְצֵאת נִזְהֶרֶת וְנִמְנַעַת מֵרֹב הַמְּלָאכוֹת וְנִמְצֵאת קְטָטָה בֵּינֵיהֶם:

י כָּל אִשָּׁה שֶׁתִּמָּנַע מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה מִן הַמְּלָאכוֹת שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לַעֲשׂוֹתָן כּוֹפִין אוֹתָהּ וְעוֹשָׂה אֲפִלּוּ בְּשׁוֹט. טָעַן הוּא שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה וְהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁאֵינָהּ נִמְנַעַת מִלַּעֲשׂוֹת מוֹשִׁיבִין אִשָּׁה בֵּינֵיהֶן אוֹ שְׁכֵנִים. וְדָבָר זֶה כְּפִי מַה שֶּׁיִּרְאֶה הַדַּיָּן שֶׁאֶפְשָׁר בַּדָּבָר:

יא הָאִשָּׁה כָּל זְמַן שֶׁהִיא מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ פּוֹחֶתִין לָהּ מִמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּמוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ יַיִן וּדְבָרִים שֶׁיָּפִין לְחָלָב. פָּסְקוּ לָהּ מְזוֹנוֹת הָרְאוּיוֹת לָהּ וַהֲרֵי הִיא מִתְאַוָּה לֶאֱכֹל יוֹתֵר אוֹ לֶאֱכֹל מַאֲכָלוֹת אֲחֵרוֹת מִפְּנֵי חֳלִי הַתַּאֲוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בִּבְטָנָהּ הֲרֵי זוֹ אוֹכֶלֶת מִשֶּׁלָּהּ כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה וְאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְעַכֵּב וְלוֹמַר שֶׁאִם תֹּאכַל יוֹתֵר מִדַּאי אוֹ תֹּאכַל מַאֲכָלִים רָעִים יָמוּת הַוָּלָד מִפְּנֵי שֶׁצַּעַר גּוּפָהּ קוֹדֵם:

יב יָלְדָה תְּאוֹמִים אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהֵינִיק שְׁנֵיהֶם אֶלָּא מֵינִיקָה אֶחָד וְשׂוֹכֵר הַבַּעַל מֵינִיקָה לַשֵּׁנִי. הֲרֵי שֶׁרָצְתָה הָאִשָּׁה לְהֵינִיק בֶּן חֲבֵרְתָּהּ עִם בְּנָהּ הַבַּעַל מְעַכֵּב וְאֵינוֹ מַנִּיחָהּ אֶלָּא לְהֵינִיק בְּנוֹ בִּלְבַד:

יג נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהֵינִיק אֶת בְּנָהּ כּוֹפֶה אוֹתָהּ וּמֵינִיקָתוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן כ"ד חֹדֶשׁ אֶחָד הַזָּכָר וְאֶחָד הַנְּקֵבָה. הִיא אוֹמֶרֶת אֲנִי אֵינִיק אֶת בְּנִי וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה שֶׁתֵּינִיק אִשְׁתּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְנַוֵּל אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ כַּמָּה שְׁפָחוֹת שׁוֹמְעִין לָהּ שֶׁצַּעַר הוּא לָהּ לִפְרֹשׁ מִבְּנָהּ:

יד הָיְתָה עֲנִיָּה שֶׁהִיא חַיֶּבֶת לְהֵינִיק אֶת בְּנָהּ וַהֲרֵי הוּא עָשִׁיר שֶׁרָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא תֵּינִיק אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ שְׁפָחוֹת אִם לֹא רָצְתָה לְהֵינִיק שׂוֹכֵר מֵינִיקָה אוֹ קוֹנָה שִׁפְחָה מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה עוֹלָה עִם בַּעְלָהּ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת:

טו הִיא אוֹמֶרֶת רָאוּי הוּא לִשְׁכֹּר אוֹ לִקְנוֹת שִׁפְחָה וְהוּא אוֹמֵר אֵינוֹ רָאוּי. עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה וְאֵין כָּאן מָקוֹם לִשְׁבוּעָה:

טז הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהֵינִיק. אֶלָּא אִם רָצְתָה נוֹתֵן לָהּ שְׂכָרָהּ וּמֵינִיקָתוֹ. וְאִם לֹא רָצְתָה נוֹתֶנֶת לוֹ אֶת בְּנוֹ וְהוּא מְטַפֵּל בּוֹ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הֵינִיקָה אוֹתוֹ עַד שֶׁהִכִּירָהּ. אֲבָל אִם הִכִּירָהּ וַאֲפִלּוּ הוּא סוּמָא אֵין מַפְרִישִׁין אוֹתוֹ מֵאִמּוֹ מִפְּנֵי סַכָּנַת הַוָּלָד. אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתָהּ וּמֵינִיקָה אוֹתוֹ בְּשָׂכָר עַד כ״ד חֹדֶשׁ:

יז הַגְּרוּשָׁה אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת אַף עַל פִּי שֶׁהִיא מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ אֲבָל נוֹתֵן לָהּ יוֹתֵר עַל שְׂכָרָהּ דְּבָרִים שֶׁהַקָּטָן צָרִיךְ לָהֶן מִכְסוּת וּמַאֲכָל וּמַשְׁקֶה וְסִיכָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל הַמְעֻבֶּרֶת אֵין לָהּ כְּלוּם. שָׁלְמוּ וּגְמָלַתּוּ אִם רָצְתָה הַמְגֹרֶשֶׁת שֶׁיִּהְיֶה בְּנָהּ אֶצְלָהּ אֵין מַפְרִישִׁין אוֹתוֹ מִמֶּנָּה עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שֵׁשׁ שָׁנִים גְּמוּרוֹת. אֶלָּא כּוֹפִין אֶת אָבִיו וְנוֹתֵן לוֹ מְזוֹנוֹת וְהוּא אֵצֶל אִמּוֹ. וְאַחַר שֵׁשׁ שָׁנִים יֵשׁ לָאָב לוֹמַר אִם הוּא אֶצְלִי אֶתֵּן לוֹ מְזוֹנוֹת וְאִם הוּא אֵצֶל אִמּוֹ לֹא אֶתֵּן לוֹ מְזוֹנוֹת. וְהַבַּת אֵצֶל אִמָּהּ לְעוֹלָם וַאֲפִלּוּ לְאַחַר שֵׁשׁ:

יח כֵּיצַד. הָיָה הָאָב רָאוּי לִצְדָקָה מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ הֶרְאוּי לוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ וְזָנִין אוֹתָהּ וְהִיא אֵצֶל אִמָּהּ וַאֲפִלּוּ נִשֵּׂאת הָאֵם לְאַחֵר בִּתָּהּ אֶצְלָהּ וְאָבִיהָ זָן אוֹתָהּ מִשּׁוּם צְדָקָה עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב וְתִזּוֹן מִנְּכָסָיו אַחַר מוֹתוֹ בִּתְנָאֵי כְּתֻבָּה וְהִיא אֵצֶל אִמָּהּ. וְאִם לֹא רָצְתָה הָאֵם שֶׁיִּהְיוּ בָּנֶיהָ אֶצְלָהּ אַחַר שֶׁגִּמְלָתָן אֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ וְנוֹתֶנֶת אוֹתָן לַאֲבִיהֶן אוֹ מַשְׁלֶכֶת אוֹתָן לַקָּהָל אִם אֵין לָהֶן אָב וְהֵן מְטַפְּלִין בָּהֶן:

פרק כב

א הַבַּעַל קוֹדֵם לְכָל אָדָם בִּירֻשַּׁת אִשְׁתּוֹ. וּמֵאֵימָתַי יִזְכֶּה בִּירֻשָּׁתָהּ מִשֶּׁתֵּצֵא מֵרְשׁוּת הָאָב. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנְסָה לַחֻפָּה הוֹאִיל וְנַעֲשֵׂית בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ יִירָשֶׁנָּה:

ב כֵּיצַד. הָאִשָּׁה שֶׁנִּתְאָרְסָה וּמֵתָה אָבִיהָ לְבַעְלָהּ אוֹ לְשִׁלּוּחֵי בַּעְלָהּ. אוֹ מֵתוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לְבַעְלָהּ אוֹ לְשִׁלּוּחָיו וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ קֹדֶם שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה אַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ עֲדַיִן בְּבֵית אָבִיהָ בַּעְלָהּ יוֹרְשָׁהּ. וְכֵן אִם הָלַךְ הָאָב אוֹ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם הַבַּעַל וְנִכְנַס עִמָּהּ בַּעְלָהּ בַּדֶּרֶךְ לֶחָצֵר וְנִתְיַחֵד עִמָּהּ שָׁם לְשֵׁם נִשּׂוּאִין וּמֵתָה הֲרֵי זֶה יִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ. אֲבָל אִם עֲדַיִן הָאָב עִם הַבַּעַל לְהוֹלִיכָהּ לְבֵית בַּעְלָהּ אוֹ שֶׁהָלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבַּעַל אוֹ עִם הַבַּעַל אֲפִלּוּ נִכְנַס הַבַּעַל עִמָּהּ לֶחָצֵר לָלוּן כְּדֶרֶךְ שֶׁלָּנִין עוֹבְרֵי דְּרָכִים בְּפֻנְדָּק אֶחָד הוֹאִיל וְהָאָב אוֹ שְׁלוּחָיו עִמָּהּ וַעֲדַיִן לֹא נִתְיַחֵד עִמָּהּ לְשֵׁם נִשּׂוּאִין אִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה אָבִיהָ אַף עַל פִּי שֶׁכְּתֻבָּתָהּ בְּבֵית בַּעְלָהּ:

ג וְכֵן אִם הָיְתָה בּוֹגֶרֶת אוֹ יְתוֹמָה אוֹ אַלְמָנָה וְהָלְכָה הִיא בְּעַצְמָהּ מִבֵּית אָבִיהָ לְבֵית בַּעְלָהּ וְאֵין עִמָּהּ לֹא בַּעְלָהּ וְלֹא שְׁלוּחָיו וּמֵתָה בַּדֶּרֶךְ אֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ:

ד הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹ הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ קִדּוּשִׁין אִם מֵתָה תַּחְתָּיו יִירָשֶׁנָּה. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא אֶת הַקְּטַנָּה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין קִדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים אִם מֵתָה תַּחְתָּיו יִירָשֶׁנָּה. אֲבָל הַפִּקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת אִם מֵתָה לֹא יִירָשֶׁנָּה. וְהַחֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּקֵּחַת וּמֵתָה יִירָשֶׁנָּה שֶׁהֲרֵי הִיא בַּת דַּעַת וּלְדַעְתָּהּ נִשֵּׂאת וְזִכְתָה לוֹ מָמוֹנָהּ:

ה קְטַנָּה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לְדַעַת אָבִיהָ וְנִשֵּׂאת שֶׁלֹּא לְדַעַת אָבִיהָ בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו יָכוֹל הָאָב לִמְחוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וַאֲפִלּוּ שָׁתַק הָאָב אִם מֵתָה אֵין הַבַּעַל יוֹרְשָׁהּ אֶלָּא אִם כֵּן רָצָה הָאָב בְּנִשּׂוּאֶיהָ:

ו הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁחָלְתָה וּבִקְּשָׁה מִבַּעְלָהּ שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וַאֲפִלּוּ אָמְרָה אֲנִי שׁוֹנְאָה אוֹתוֹ וְאֵינִי רוֹצָה לַעֲמֹד עִמּוֹ אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ. וְאֵין דָּנִין אוֹתָהּ כְּדִין מוֹרֶדֶת. וְדִין יָפֶה הוּא זֶה:

ז כָּל נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָאִשָּׁה בֵּין נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל בֵּין נִכְסֵי מְלוֹג הַבַּעַל אוֹכֵל כָּל פֵּרוֹתֵיהֶן בְּחַיֶּיהָ וְאִם מֵתָה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יוֹרֵשׁ בַּעְלָהּ הַכֹּל. לְפִיכָךְ אִם מָכְרָה הָאִשָּׁה נִכְסֵי מְלוֹג אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אַף עַל פִּי שֶׁאוֹתָן הַנְּכָסִים נָפְלוּ לָהּ קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס הַבַּעַל מוֹצִיא הַפֵּרוֹת מִיָּד הַלָּקוֹחוֹת כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ. אֲבָל לֹא גּוּף הַקַּרְקַע שֶׁאֵין לוֹ כְּלוּם בְּגוּף נִכְסֵי מְלוֹג עַד שֶׁתָּמוּת. מֵתָה בְּחַיָּיו מוֹצִיא הַגּוּף מִיָּד הַלָּקוֹחוֹת בְּלֹא דְּמִים. וְאִם הַדָּמִים שֶׁלָּקְחָה מִיָּד הַלָּקוֹחוֹת קַיָּמִין בְּעַצְמָן מַחֲזִירָן לַלָּקוֹחוֹת. וְאֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר שֶׁמָּא מְצִיאָה הֵן:

ח בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּנְכָסִים הַיְרוּעִין לַבַּעַל אֲבָל אִם נָפְלוּ לָהּ נְכָסִים בְּמְדִינָה אַחֶרֶת וְלֹא יָדַע בָּהֶן הַבַּעַל וּמָכְרָה אוֹתָן מִכְרָה קַיָּם. וְכֵן אֲרוּסָה שֶׁמָּכְרָה קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין מִכְרָה קַיָּם שֶׁאֵין לַבַּעַל בִּנְכְסֵי אֲרוּסָתוֹ כְּלוּם עַד שֶׁיִּכְנֹס׃

ט הָאִשָּׁה שֶׁכָּתְבָה כָּל נְכָסֶיהָ לְאַחֵר בֵּין קָרוֹב בֵּין רָחוֹק קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא אַף עַל פִּי שֶׁאִם נִתְגָּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה תְּבַטֵּל הַמַּתָּנָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מַתָּנָה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן. וְאִם מֵתָה בְּחַיָּיו אֵינוֹ יוֹרְשָׁן. שֶׁהֲרֵי נָתְנָה אוֹתָן קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא. וּכְשֶׁתָּמוּת בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ יִקָּנֶה מְקֻבָּל הַמַּתָּנָה מַתָּנָתוֹ קִנְיָן גָּמוּר. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ נָתְנָה מִקְצָת נְכָסֶיהָ אוֹ כֻּלָּם קֹדֶם נִשּׂוּאֶיהָ וְכָתְבָה לַמְקֻבָּל קִנְיָה מֵהַיּוֹם וְלִכְשֶׁאֶרְצָה שֶׁהֲרֵי לֹא קָנָה קִנְיָן גָּמוּר עַד שֶׁתִּרְצֶה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָהּ הַמַּתָּנָה וְאִם מֵתָה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ׃

י שׁוֹמֶרֶת יָבָם יֵשׁ לָהּ לִמְכֹּר וְלִתֵּן בְּמַתָּנָה נְכָסִים שֶׁנָּפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. וְאֵין לַיָּבָם פֵּרוֹת אֲפִלּוּ בְּנִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁהִכְנִיסָה לְאָחִיו עַד שֶׁיִּכְנֹס. מֵתָה כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם יוֹרְשֶׁיהָ מֵאֲבִיהָ יוֹרְשִׁין בְּנִכְסֵי מְלוֹג שֶׁלָּהּ וַחֲצִי נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל יוֹרְשִׁים כְּתָבָתָהּ וַחֲצִי נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל. וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל חַיָּבִין בִּקְבוּרָתָהּ׃

יא שׁוֹמֶרֶת יָבָם כְּתָבָתָהּ עַל כָּל נִכְסֵי בַּעְלָהּ. לְפִיכָךְ אֵין הַיָּבָם יָכוֹל לִמְכֹּר בְּנִכְסֵי אָחִיו בֵּין קֹדֶם יִבּוּם בֵּין אַחַר יִבּוּם. וְאִם מָכַר אוֹ נָתַן מַתָּנָה אוֹ חָלַק עִם אָחִיו בְּנִכְסֵי הַמֵּת בֵּין קֹדֶם יִבּוּם בֵּין אַחַר יִבּוּם לֹא עָשָׂה כְּלוּם שֶׁכְּבָר נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים אֵלּוּ לָאַלְמָנָה לִגְבּוֹת מֵהֶן כְּתָבָתָהּ׃

יב כָּנַס אֶת יְבִמְתּוֹ וְהִנִּיחַ אָחִיו פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע יִמְכְּרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַיָּבָם אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן׃

יג הִנִּיחַ פֵּרוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע וְכֵן אִם הִנִּיחַ מָעוֹת וּמְטַלְטְלִין הַכֹּל שֶׁל יָבָם. וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לְעַכֵּב. שֶׁהַמְּטַלְטְלִין אֵין הַכְּתָבָּה נִגְבֵּית מֵהֶן אֶלָּא בְּתַקָּנַת הַגְּאוֹנִים וְאֵין כֹּחַ בְּתַקָּנָה זוֹ לְמָנְעוֹ מִנִּכְסֵי אָחִיו וּלְאָסְרָן עָלָיו בְּאַחֲרָיוּת זוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂא וְיִתֵּן בָּהֶם׃

יד יָבְמָה שֶׁלֹּא הָיְתָה לָהּ כְּתֻבָּה אוֹ שֶׁמָּחֲלָה כְּתֻבָּתָהּ זָכָה בְּנִכְסֵי אָחִיו וּמוֹכֵר וְנוֹתֵן כְּחָפְצוֹ. וּכְשֶׁיִּכְנֹס אֶת יְבִמְתּוֹ יִכְתֹּב לָהּ כְּתֻבָּה מֵאָה וְיִהְיוּ כָּל נְכָסָיו אַחְרָאִין לִכְתֻבָּתָהּ כִּשְׁאָר כָּל הַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן כְּתֻבָּה׃

טו הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ שֶׁנָּתְנָה אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת בִּנְכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל בֵּין לְבַעְלָהּ בֵּין לַאֲחֵרִים לֹא עָשְׂתָה כְּלוּם. וְכֵן בַּעַל שֶׁמָּכַר קַרְקַע בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ בֵּין נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל בֵּין נִכְסֵי מְלוֹג לֹא עָשָׂה כְּלוּם׃

טז מָכַר מְטַלְטְלִין שֶׁל נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי אִם מָכַר מִמְכָּרוֹ מִמְכָּר. מָכְרוּ שְׁנֵיהֶם בִּנְכְסֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁלָּקַח מִן הָאִישׁ תְּחִלָּה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִשָּׁה בֵּין שֶׁלָּקַח מִן הָאִשָּׁה וְחָזַר וְלָקַח מִן הָאִישׁ מִכְרָן קַיָּם׃

יז וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ נָתְנָה נִכְסֵי מְלוֹג לְבַעְלָהּ מִמְכָּרָהּ וּמַתָּנָתָהּ קַיֶּמֶת וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר בִּנְכְסֵי מְלוֹג נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. אֲבָל בִּשְׁאָר נְכָסִים יֵשׁ לָהּ לוֹמַר׃

יח כֵּיצַד. הָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה אוֹ נָתְנָה לְבַעְלָהּ מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל בֵּין קַרְקַע בֵּין מְטַלְטְלִין אוֹ שָׂדֶה שֶׁיִּחֵד לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ אוֹ שָׂדֶה שֶׁכָּתַב לָהּ בִּכְתֻבָּתָהּ אוֹ שֶׁהִכְנִיס לָהּ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ לֹא קָנָה בַּעְלָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיַּד הָאִשָּׁה בִּרְצוֹנָהּ חוֹזֶרֶת בְּכָל עֵת שֶׁתִּרְצֶה. שֶׁלֹּא נָתְנָה וְלֹא מָכְרָה אֶלָּא מִפְּנֵי שְׁלוֹם בֵּיתָהּ. לְפִיכָךְ אֵין לַבַּעַל רְאָיָה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ כְּלָל חוּץ מִנִּכְסֵי מְלוֹג כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

יט נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁאָבְדוּ אוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ וּמָחֲלָה הָאִשָּׁה אוֹתָם לְבַעְלָהּ וְקָנוּ מִמֶּנָּה בְּעֵדִים יְרֵאֶה לִי שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי. הָא לָמָּה זֶה דּוֹמֶה לְמִי שֶׁקָּנוּ מִיֶּדָהּ שֶׁאֵין לָהּ אַחֲרָיוּת שֶׁהֲחֶזְירָה נְכָסִים אֵלּוּ נִכְסֵי מְלוֹג. שֶׁהֲרֵי אֵין הַבַּעַל מֵבִיא רְאָיָה לְטֹל כְּלוּם וְלֹא לְהַחֲזִיק בַּנְּכָסִים אֶלָּא לְהִפָּטֵר מִתְּבִיעָתָהּ מִלְּשַׁלֵּם. אֲבָל אִם נָתְנָה לוֹ מַתָּנָה מִטַּלְטְלֵי צֹאן בָּרְזֶל הַקַּיָּמִין לֹא קָנָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ לוֹמַר נַחַת רוּחַ עָשִׂיתִי לְבַעְלִי׃

כ בַּעַל שֶׁמָּכַר קַרְקַע לְפֵרוֹת לֹא עָשָׂה כְּלוּם. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִתְקִינוּ פֵּרוֹת לְאִישׁ אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּהוֹצָאַת הַבַּיִת. לְפִיכָךְ אִם מָכַר לְפֵרוֹת וְלָקַח אוֹתָן הַמָּעוֹת לְסְחוֹרָה שׁוֹמְעִין לוֹ׃

כא הָיוּ לָאִשָּׁה כְּסָפִים. אִם נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל הֵן חֲרֵי זֶה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן. וְאִם נִכְסֵי מְלוֹג הֵן בֵּין שֶׁהִכְנִיסָה אוֹתָן לוֹ בֵּין שֶׁנָּפְלוּ לָהּ בִּירֻשָּׁה אוֹ נִתְּנוּ לָהּ בְּמַתָּנָה אוֹ נָפְלוּ לָהּ מִטַּלְטְלִין אוֹ נִתְּנוּ לָהּ חֲרֵי אֵלּוּ יִמָּכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן׃

כב וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁחָבְלוּ בָּהּ אֲחֵרִים כָּל הַמָּעוֹת הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת חוֹבֵל׃

כג נִפְלוּ לָהּ עֲבָדִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן זְקֵנִים לֹא יִמָּכְרוּ מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ. נִפְלוּ לָהּ זֵיתִים וּגְפָנִים וְלֹא הָיָה לָהּ בְּגוּף הַקַּרְקַע שֶׁהָאִילָנוֹת בָּהּ כְּלוּם. אִם עוֹשִׂין כְּדֵי טִפּוּלָן לֹא יִמָּכְרוּ מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ וְאִם לָאו הֲרֵי אֵלּוּ יִמָּכְרוּ לְעֵצִים וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת:

כד נִפְלוּ לָהּ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל. תְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע שֶׁלָּהּ וְיִמָּכְרוּ וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. אֲבָל הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לָהּ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע בִּשְׁעַת גֵּרוּשִׁין הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהּ. וְאִם הָיוּ תְּלוּשִׁין הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ:

כה עַבְדֵי נִכְסֵי מְלוֹג וּבֶהֱמַת נִכְסֵי מְלוֹג הַבַּעַל חַיָּב בְּמִזוֹנוֹת שֶׁלָּהֶן וּבְכָל צָרְכֵיהֶם וְהֵן עוֹשִׂין לוֹ וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם. לְפִיכָךְ וְלַד שִׁפְחַת מְלוֹג לַבַּעַל. וְלַד בֶּהֱמַת מְלוֹג לַבַּעַל. וְאִם גֵּרְשָׁהּ וְרָצְתָה הָאִשָּׁה לִתֵּן דָּמִים וְלִטֹּל וְלַד הַשִּׁפְחָה מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ:

כו הִכְנִיסָה לוֹ שְׁנֵי כֵלִים אוֹ שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת בְּתוֹרַת נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל וְשָׁמוּ אוֹתָן עָלָיו בְּאֶלֶף זוּז וְהוּקְרוּ וְעָמְדוּ בְּאַלְפַּיִם וְגֵרְשָׁהּ נוֹטֶלֶת אֶחָד בְּאֶלֶף שֶׁלָּהּ. וְהַשֵּׁנִי אִם רָצְתָה שֶׁתִּתֵּן דָּמָיו וְתִטֹּל מִשּׁוּם שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ:

כז הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ בֵּין שֶׁנָּתַן לָהּ קַרְקַע בֵּין שֶׁנָּתַן לָהּ מָעוֹת וְלָקְחָה בָּהֶן קַרְקַע אֵין לַבַּעַל פֵּרוֹת בְּמַתָּנָה זוֹ. וְכֵן הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יְהֵיֶה הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ אֶלָּא יִהְיוּ פֵּרוֹתֶיהָ לְאִשָּׁה לְמַה שֶּׁתִּרְצֶה אֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת מַתָּנָה זוֹ. וְכֵן הַמּוֹכֶרֶת כְּתֻבָּתָהּ בְּטוֹבַת הֲנָאָה אוֹתָן הַדָּמִים לְאִשָּׁה וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן:

כח וְלַד בֶּהֱמַת מְלוֹג שֶׁנִּגְנַב וְנִמְצָא הַגַּנָּב וְשִׁלֵּם שְׁנַיִם הַכֶּפֶל לָאִשָּׁה שֶׁאֵין זֶה פְּרִי שֶׁתִּקְּנוּ לוֹ חֲכָמִים. הַחוֹבֵל בְּאִשְׁתּוֹ כָּל הַנֶּזֶק וְהַצַּעַר וְהַבּשֶׁת שֶׁלָּהּ וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת חוֹבֵל:

כט הַמּוֹכֵר קַרְקַע לְאִשְׁתּוֹ. אִם הָיוּ הַמָּעוֹת שֶׁלָּקְחָה בָּהֶן אֶת הַקַּרְקַע מִבַּעַל גְּלוּיִין וִידוּעִין לַבַּעַל קָנְתָה וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת אוֹתָהּ הַקַּרְקַע. וְאִם הָיוּ מָעוֹת טְמוּנִין לֹא קָנְתָה שֶׁהַבַּעַל אוֹמֵר לֹא מָכַרְתִּי אֶלָּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת הַמָּעוֹת שֶׁטָּמַנְתָּ. וְאוֹתָן הַמָּעוֹת יִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהַבַּעַל אוֹכֵל פֵּרוֹת:

ל הֲרֵי שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת אוֹ מַטַּלְטְלִין בְּיַד הָאִשָּׁה הִיא אוֹמֶרֶת בְּמַתָּנָה נִתְּנוּ לִי וְהוּא אוֹמֵר מִמַּעֲשֶׂה יָדַיִךְ הֵם שֶׁהֵם שֶׁלִּי הֲרֵי זוֹ נֶאֱמֶנֶת. וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲרִים עַל מִי שֶׁטּוֹעֶנֶת דָּבָר שֶׁאֵינוֹ כֵן. וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת. וְאִם אָמְרָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יְהֵיֶה לְבַעְלִי רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא אֶעֱשֶׂה בָּהֶן כָּל מַה שֶּׁאֶרְצֶה עָלֶיהָ לְהָבִיא רְאָיָה. שֶׁכָּל מָמוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּיַד הָאִשָּׁה בְּחֶזְקַת הַבַּעַל הוּא שֶׁיֹּאכַל פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁתָּבִיא רְאָיָה:

לא אָמְרָה לוֹ אַתָּה נָתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה נִשְׁבַּעַת שְׁבוּעַת הֶסֵת שֶׁנָּתַן לָהּ הַבַּעַל וְאֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָן:

לב אֵין מְקַבְּלִין פִּקָּדוֹנוֹת לֹא מִן הַנָּשִׁים וְלֹא מִן הָעֲבָדִים וְלֹא מִן הַקְּטַנִּים. וְאִם עָבַר וְקִבֵּל מִן הָאִשָּׁה יַחֲזִיר לָאִשָּׁה. מֵתָה יַחֲזִיר לְבַעְלָהּ. קִבֵּל מִן הָעֶבֶד יַחֲזִיר לָעֶבֶד וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְרַבּוֹ. קִבֵּל מִן הַקָּטָן יִקְנֶה לוֹ בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה אוֹ דָּבָר שֶׁאוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶם. וְכֻלָּם שֶׁאָמְרוּ בִּשְׁעַת מִיתָתָן פִּקָּדוֹן זֶה שֶׁל פְּלוֹנִי הוּא אִם הָיוּ בְּחֶזְקַת נֶאֱמָנִין אֹצֶל זֶה שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ יַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁצִּוּוּ וְאִם לָאו יִתֵּן לְיוֹרְשֵׁיהֶם:

לג הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ לָהּ כְּסָפִים הָרְאוּיוֹת לַבַּעַל לְאֶכֶל פֵּרוֹתֵיהֶם הוּא אוֹמֵר כָּךְ וְכָךְ יִלָּקַח בָּהֶם וְהִיא אוֹמֶרֶת אֵינִי לוֹקַחַת בָּהֶן אֶלָּא כָּךְ וְכָךְ לוֹקְחִים דָּבָר שֶׁפֵּרוֹתָיו מְרֻבִּים וִיצִיאָתוֹ מְעוּטָה. בֵּין שֶׁהָיָה הַדָּבָר כִּרְצוֹנוֹ אוֹ שֶׁהָיָה כִּרְצוֹנָהּ. וְאֵין לוֹקְחִין אֶלָּא דָּבָר שֶׁגִּזְעוֹ מַחֲלִיף שֶׁמָּא יֹאכַל הַכֹּל וְנִמְצָא הַקֶּרֶן אָבֵד:

לד הָאִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָה לְבַעְלָהּ עֵז לַחֲלָבָהּ וְרָחֵל לְגִזָּתָהּ וְדֶקֶל לְפֵרוֹתָיו אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא פֵּרוֹת אֵלּוּ בִּלְבַד הֲרֵי זֶה אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתִּכְלֶה הַקֶּרֶן. וְכֵן אִם הִכְנִיסָה לוֹ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ בְּתוֹרַת נִכְסֵי מְלוֹג הֲרֵי זֶה מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְלוֹבֵשׁ וּמַצִּיעַ וּמְכַסֶּה עַד שֶׁיִּכְלֶה הַקֶּרֶן. וּכְשֶׁיִּגָּרֵשׁ אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם הַבָּלְאוֹת שֶׁל נִכְסֵי מְלוֹג:

לה הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁנִּכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל אַף עַל פִּי שֶׁפִּחֵתָן עַל הַבַּעַל אִם הָיוּ הַבְּלָאוֹת קַיָּמִין וְהָיוּ עוֹשִׂין מֵעַיִן מִלַּאכְתָּן נוֹטֶלֶת כֻּלָּהּ כְּמָה שֶׁהֵן. וְאִם לֹא הָיוּ עוֹשִׂין מֵעַיִן מִלַּאכְתָּן הֲרֵי הֵן כְּמוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ אוֹ אָבְדוּ שֶׁהוּא חַיָּב לְשַׁלֵּם בִּדְמֵיהֶם שֶׁשָּׁמוּ אוֹתָן עָלָיו בִּשְׁעַת נִשּׂוּאִין. וּמִנְהָג פָּשׁוּט הוּא זֶה. וְכָל הַנּוֹשֵׂא עַל מִנְהָג זֶה קִבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת הַגְּדוּדְנְיָא. וּכְשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם הַפְּחָת כָּךְ אֵינוֹ נוֹטֵל אֶת הַשֶּׁבַח אִם הוֹתִירוּ דְּמֵיהֶן לְפִי מִנְהָג זֶה. יֵשׁ לַבַּעַל לָכוֹף מְקֻצַּת עַבְדֵי אִשְׁתּוֹ וַאֲמָהוֹתֶיהָ שֶׁיְּהִיוּ מְשַׁמְּשִׁין אוֹתוֹ בְּבֵית אִשָּׁה אַחֶרֶת שֶׁנָּשָׂא בֵּין שֶׁהָיוּ עַבְדֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁהָיוּ עַבְדֵי צֹאן בַּרְזֶל. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹלִיכָן לְעִיר אַחֶרֶת שֶׁלֹּא מִדַּעַת אִשְׁתּוֹ:

פרק כג

א הָאִשָּׁה שֶׁהִתְנִית עַל בַּעְלָהּ לְבַטֵּל זְכוּת מִדְּבָרִים שֶׁזּוֹכֶה בָּהֶן הַבַּעַל אִם כָּתַב לָהּ וְעוֹדָהּ אֲרוּסָה קֹדֶם הַנִּשּׂוּאִין אֵינוֹ צָרִיךְ לִקְנוֹת מִיָּדוֹ. אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁכָּתַב לָהּ קַיָּם. וְאִם כָּתַב לָהּ אַחַר הַנִּשּׂוּאִין צָרִיךְ לִקְנוֹת מִיָּדוֹ:

ב הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ אִם מָכְרָה וְנָתְנָה מִכְרָהּ וּמַתְּנָתָהּ קַיָּם. אֲבָל אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן כָּל זְמַן שֶׁהֵן בִּרְשׁוּתָהּ. וְאִם קָנוּ מִיָּדוֹ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה שֶׁאֵין לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ חֲרֵי סֹלֶק עַצְמוֹ מִגּוּף הַקַּרְקַע וְאֵין לוֹ בִּנְכָסֶיהָ פֵּרוֹת לְעוֹלָם. וַאֲפִלּוּ עֹרֵעַר עַל קִנְיָנוֹ וְאָמַר לֹא עָלָה בְּדַעְתִּי שֶׁאֵין לִי פֵּרוֹת מִפְּנֵי קִנְיָן זֶה אֶלָּא שֶׁאִם מָכְרָה מִכְרָהּ קַיָּם שֶׁאֵין אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה בְּלֹא נְכָסִים אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא כְּבָר סֹלֶק עַצְמוֹ מִגּוּף הַקַּרְקַע:

ג הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ חֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹתֵיהֶן אֲבָל מוֹכְרִין אֶת הַפֵּרוֹת וְלוֹקְחִין בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹתֶיהָ. שֶׁלֹּא סֹלֶק עַצְמוֹ אֶלָּא מִפֵּרוֹת נְכָסִים אֵלּוּ בִּלְבַד:

ד הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יֹאכַל פֵּרוֹת נְכָסֶיהָ וְלֹא פֵּירֵי פֵּרוֹתֵיהֶן לוֹקְחִין הַפֵּרוֹת וְקוֹנִין בָּהֶם קַרְקַע וְלוֹקְחִין פֵּרוֹת קַרְקַע זוֹ וְקוֹנִין בָּהֶם קַרְקַע שְׁנִיָּה וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת אֵלּוּ שֶׁהֵן פֵּירֵי פֵּירֵי פֵּרוֹת. וְכֵן הַדָּבָר תָּמִיד עַד שֶׁיִּתְּנֶה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ לֹא פֵּרוֹת וְלֹא פֵּירֵי פֵּרוֹתֵיהֶן עַד לְעוֹלָם. וַאֲחַר כָּךְ לֹא יִהְיוּ לוֹ פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ אֲבָל אִם מֵתָה יִירַשׁ הַכֹּל:

ה הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה חֲרֵי זֶה לֹא יִירָשֶׁנָּה אֲבָל אוֹכֵל פֵּרוֹת בְּחַיֶּיהָ. וְכֵן אִם הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁיִּירַשׁ מִקְצָת נְכָסִים וְכֵן אִם הִתְנָה עִמָּהּ שֶׁאִם מֵתָה בְּלֹא בָנִים יַחְזְרוּ נְכָסִין לְבֵית אָבִיהָ הַכֹּל קַיָּם:

ו בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּנָּשֵׂא שֶׁהַנִּחֲלָה הַבָּאָה לוֹ לָאָדָם שֶׁלֹּא מִמַּשְׁפַּחְתּוֹ מַתָּנָה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא יִירָשֶׁנָּה קֹדֶם שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לוֹ. אֲבָל אִם הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת תְּנָאוֹ בָּטֵל וְיִירָשֶׁנָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ז הִתְנָה עִמָּהּ אַחַר נִשּׂוּאִין שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ דִּין וּדְבָרִים בִּנְכָסֶיהָ וְלֹא בְּפֵירֵי פֵּרוֹתֶיהָ עַד עוֹלָם בְּחַיֶּיהָ וּבְמוֹתָהּ חֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל פֵּרוֹת כְּלָל. אֲבָל אִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ח הַבַּעַל שֶׁהוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי מְלוֹג בֵּין שֶׁהוֹצִיא מְעַט וְאָכַל פֵּרוֹת הַרְבֵּה בֵּין שֶׁהוֹצִיא הַרְבֵּה וְאָכַל פֵּרוֹת מְעַט וַאֲפִלּוּ אָכַל גְּרוֹגֶרֶת אַחַת דֶּרֶךְ כָּבוֹד אוֹ שֶׁאָכַל דִּינָר אֶחָד אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא דֶּרֶךְ כָּבוֹד וַאֲפִלּוּ לֹא לָקַח בַּפֵּרוֹת מַמָּה שֶׁהוֹצִיא אֶלָּא חֲבִילָה אַחַת שֶׁל זְמוֹרוֹת. מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶּׁאָכַל אָכַל:

ט וְכֵן אִם נָפְלוּ לָהּ כְּסָפִים בְּמָקוֹם רָחוֹק וְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן הוֹצָאוֹת עַד שֶׁהֻבְיָאן אוֹ עַד שֶׁהוֹצִיאָן מִיַּד מִי שֶׁהָיוּ אֲצְלוֹ וְלָקַח בָּהֶן קַרְקַע וְאָכַל פֵּרוֹתֶיהָ כַּשִּׁעוּר מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶּׁאָכַל אָכַל. הוֹצִיא וְלֹא אָכַל אוֹ שֶׁאָכַל פָּחוֹת מִכַּשִּׁעוּר שָׁמִין כַּמָּה שֶׁהִשְׁבִּיחוּ וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ כַּמָּה הוֹצִיא. אִם הַשֶּׁבַח יֶתֶר עַל הַהוֹצָאָה יִשָּׁבַע בִּנְקִיטַת חֵפֶץ כַּמָּה הוֹצִיא וְנוֹטֵל הַהוֹצָאָה. וְאִם הַהוֹצָאָה יְתֵרָה עַל הַשֶּׁבַח אֵין לוֹ מִן הַהוֹצָאָה אֶלָּא כְּשִׁעוּר הַשֶּׁבַח וּבִשְׁבוּעָה:

י בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמִגְרָשׁ אֲבָל הָאִשָּׁה שֶׁמָּרְדָה עַל בַּעְלָהּ אֲפִלּוּ אָכַל הַרְבֵּה שָׁמִין לוֹ כַּמָּה אָכַל וּפוֹחֶת אוֹתוֹ מִמַּה שֶּׁרָאוּי לִתֵּן לוֹ מִן הַהוֹצָאָה אַחַר שֶׁיִּשָּׁבַע וְנוֹטֵלוֹ. שֶׁלֹּא הִקְנָה לָהּ כְּדֵי שֶׁתִּטֹּל וְתֵצֵא מֵעַצְמָהּ. וְכֵן הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ קְטַנָּה וּמֵאֲנָה בּוֹ רוֹאִין כַּמָּה אָכַל וְכַמָּה הוֹצִיא וְכַמָּה הִשְׁבִּיחַ וְשָׁמִין לוֹ כְּאָרִיס שֶׁחֲרֵי בִּרְשׁוּת יָרֵד:

יא מִנְהָגוֹת רַבּוֹת יֵשׁ בִּנְדוּנְיָא. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּכְתְּבוּ בַּכְּתֻבּוֹת הַנְּדוּנְיָא יֶתֶר עַל דָּמֶיהָ בִּשְׁלִישׁ אוֹ בְּחֹמֶשׁ אוֹ בְּמֻחֲצָה. כְּגוֹן שֶׁתִּהְיֶה הַנְּדוּנְיָא מֵאָה וְכוֹתְבִים שֶׁהִכְנִיסָה מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כְּדֵי לְהַרְבּוֹת בִּפְנֵי הָעָם וּכְשֶׁתָּבוֹא לִגְבּוֹת לֹא תִּגְבֶּה אֶלָּא הַמֵּאָה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לִכְתֹּב פָּחוֹת. וְאִם פָּסְקָה לְהָבִיא לוֹ בְּמֵאָה כֵּלִים נוֹתֶנֶת שָׁוֶה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אוֹ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים וְכוֹתְבִין שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ לִכְתֹּב שָׁוֶה מָנֶה בְּמָנֶה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁיִּתֵּן הָאִישׁ מָעוֹת לְפִי הַנְּדוּנְיָא דָּבָר קָצוּב שֶׁתִּתְקַשֵּׁט בּוֹ הַכַּלָּה וְתִקָּנֶה בּוֹ בְּשָׂמִים וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁיַּכְנִיס הָאִישׁ שׁוּם מִשֶּׁלּוֹ לְאִשָּׁה וְיִצְטָרֵף לְנַדְנְיָתָהּ לְהִתְנָאוֹת בּוֹ:

יב הַנּוֹשֵׂא סְתָם כּוֹתֵב וְנוֹתֵן כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וְכֵן הִיא שֶׁפָּסְקָה לְהַכְנִיס נוֹתֶנֶת כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה וּכְשֶׁתָּבֹא לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מַגְבִּין לָהּ מַה שֶּׁבִּכְתֻבָּתָהּ כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. וּבְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן מִנְהַג הַמְּדִינָה עִקָּר גָּדוֹל הוּא וְעַל פִּיו דָּנִין וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ מִנְהָג פָּשׁוּט בְּכָל הַמְּדִינָה:

יג אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ בֵּינֵיהֶם שִׁדּוּכִין וְאָמַר לָהּ כַּמָּה אֶת מַכְנֶסֶת לִי כָּךְ וְכָךְ וְאָמְרָה לוֹ וְכַמָּה אַתָּה נוֹתֵן לִי אוֹ כּוֹתֵב לִי כָּךְ וְכָךְ. וְכֵן הָאָב שֶׁפָּסַק עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ כָּךְ וְכָךְ וְכַמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִתְּךָ כָּךְ וְכָךְ וְעָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ קְנוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בֵּינֵיהֶן קִנְיָן. וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים הַנִּקְנִים בַּאֲמִירָה:

יד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁפָּסַק הָאָב לְבִתּוֹ בֵּין קְטַנָּה וּבֵין גְּדוֹלָה וּפָסַק הָאָב לִבְנוֹ [ב.] וּבְנִשּׂוֹאִין רִאשׁוֹנִים שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ וּמֵרֹב שִׂמְחָתוֹ בַּנִּשּׂוֹאִין הָרִאשׁוֹנִים גָּמַר וּמַקְנֶה לוֹ בַּאֲמִירָה. אֲבָל אָח שֶׁפָּסַק לַאֲחוֹתוֹ אוֹ אִשָּׁה שֶׁפָּסְקָה לְבִתָּהּ וְכֵן שְׁאָר קְרוֹבִים וְכֵן הָאָב שֶׁפָּסַק לִבְנוֹ אוֹ לְבִתּוֹ בְּנִשּׂוֹאִין שְׁנִיִּים לֹא קָנוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים עַד שֶׁיִּקְנוּ מִידֵי הַפּוֹסֵק שֶׁיִּתֵּן כָּךְ וְכָךְ׃

טו הָאָב שֶׁפָּסַק עַל יַד בִּתּוֹ לֹא קָנְתָה הַבַּת אוֹתָהּ הַמַּתָּנָה עַד שֶׁיִּכְנֹס אוֹתָהּ בַּעְלָהּ. וְכֵן הַבֵּן לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּכְנֹס. שֶׁכָּל הַפּוֹסֵק אֵינוֹ פּוֹסֵק אֶלָּא עַל מְנָת לִכְנֹס. לְפִיכָךְ הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וּמֵת קֹדֶם שֶׁיִּכְנֹס וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו לְיִבּוּם יָכוֹל הָאָב לוֹמַר לַיָּבָם לְאָחִיךָ הָיִיתִי רוֹצֶה לִתֵּן וּלְךָ אֵינִי רוֹצֶה לִתֵּן. וַאֲפִלּוּ הָיָה הָרִאשׁוֹן עַם הָאָרֶץ וְהַשֵּׁנִי חָכָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהַבַּת רוֹצָה בּוֹ׃

טז הַפּוֹסֵק מָעוֹת לַחֲתָנוֹ וְהָלַךְ הָאָב לִמְדִינָה אַחֶרֶת יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר לַבַּעַל אֲנִי לֹא פָסַקְתִּי עַל עַצְמִי מָה אֲנִי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת אוֹ כְּנוֹס בְּלֹא נְדוּנְיָא אוֹ פָּטְרֵנִי בְּגֵט. אֲבָל אִם פָּסְקָה הִיא עַל עַצְמָהּ וְלֹא הִגִּיעָה יָדָהּ חֲרֵי זוֹ יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁתִּמְצָא מַה שֶּׁפָּסְקָה אוֹ עַד שֶׁתָּמוּת. וְלָמָּה לֹא תִּפְטֹר עַצְמָהּ בְּמַרְדּוּת. שֶׁהַמּוֹרֶדֶת וְהִיא אֲרוּסָה הַבַּעַל רוֹצֶה לְכָנְסָהּ וְהִיא אֵינָהּ רוֹצָה אֲבָל זוֹ אֵין הַבַּעַל רוֹצֶה בָּהּ עַד שֶׁתִּתֵּן הַנְּדוּנְיָא שֶׁפָּסְקָה וְהִיא רוֹצָה בּוֹ שֶׁהֲרֵי אוֹמֶרֶת לוֹ אוֹ כְּנוֹס אוֹ פְּטֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּגְדוֹלָה אֲבָל בִּקְטַנָּה שֶׁפָּסְקָה עַל עַצְמָהּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן גֵּט אוֹ יִכְנֹס בְּלֹא נְדוּנְיָא׃

יז הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וּפָסְקָה עִמּוֹ שֶׁיִּהְיֶה זָן אֶת בִּתָּהּ כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים חַיָּב לָזוּן אוֹתָם שָׁנִים שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ. וְהוּא שֶׁיַּתְנוּ עַל דָּבָר זֶה בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין. אֲבָל שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין עַד שֶׁיִּקְנוּ מִיָּדוֹ אוֹ עַד שֶׁיִּכְתֹּב בִּשְׁטָר וְכֵיוֹצֵא בּוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מֶקַח וּמִמְכָּר. נִתְגָּרְשָׁה בְּתוֹךְ הַשָּׁנִים שֶׁקִּבֵּל עַל עַצְמוֹ לָזוּן אֶת בִּתָּהּ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וּפָסְקָה גַּם עִמּוֹ שֶׁיִּהְיֶה זָן אוֹתָהּ הַבַּת כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים לֹא יֹאמַר רִאשׁוֹן אִם תָּבוֹא לְבֵיתִי אֲזוֹנֶךָּ אֶלָּא מוֹלִיךְ מְזוֹנוֹתֶיהָ לַמָּקוֹם שֶׁהִיא שָׁם אִמָּהּ. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶם חֲרֵי אָנוּ זָנִין אוֹתָהּ כְּאַחַת אֶלָּא אֶחָד זָנָהּ וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת׃

יח נִשֵּׂאת הַבַּת בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הַבַּעַל חַיָּב בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ. וּבַעֲלֵי אִמָּהּ שְׁנֵיהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. מֵתוּ אֵלּוּ שֶׁפָּסְקוּ לָזוּן אוֹתָהּ אִם קָנוּ מִיָּדָן אוֹ שֶׁחִיֵּב עַצְמוֹ בְּשְׁטָר חֲרֵי זוֹ כְּבַעַל חוֹב בְּשְׁטָר וְטוֹרֶפֶת מְזוֹנוֹתֶיהָ מִנְּכָסֵיהֶן הַמְשֻׁעְבָּדִים עַד סוֹף הַזְּמַן שֶׁפָּסְקוּ. וְאִם פָּסְקוּ בִּשְׁעַת הַקִּדּוּשִׁין וְלֹא הָיָה שָׁם קִנְיָן חֲרֵי הֵם דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִתְנוּ לִכְתֹּב וְאֵינָהּ טוֹרֶפֶת בִּמְזוֹנוֹתֶיהָ׃

פרק כד

א הַנּוֹשֵׂא אֶת הָאִילוֹנִית וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים וְלֹא אִשָּׁה אַחֶרֶת לִפְרוֹת וְלִרְבּוֹת מִמֶּנָּה אַף עַל פִּי שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ וּמוֹצִיא חֲרֵי הִיא כְּכָל הַנָּשִׁים וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וּשְׁאָר תְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְכֵן זוֹכֶה הַבַּעַל בְּמַה שֶּׁזָּכָה בִּשְׁאָר הַנָּשִׁים׃

ב אֲבָל הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלֹא הִכִּיר בָּהּ וְנִמְצֵאת אַיְלוֹנִית אוֹ מֻחֲיֵבי לָאוִין. וְכֵן הַנּוֹשֵׂא שְׁנַיִם בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין לֹא הִכִּיר בָּהּ. אֵין לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה וְלֹא תְּנַאי מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. אֲבָל תּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. וְאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וַאֲפִלּוּ לְאַחַר מוֹתוֹ. וּכְשֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַפְרִישִׁין בֵּינֵיהֶם אֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל׃

ג וְלָמָּה אֵין לָהֶן עִקַּר וְיֵשׁ לָהֶן תּוֹסֶפֶת. הָעִקַּר שֶׁהוּא תַּקָּנַת חֲכָמִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵיָה קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ הוֹאִיל וְלֹא הִכִּיר בָּהּ אֵין לָהּ עִקַּר. אֲבָל תּוֹסֶפֶת שֶׁהוּא חַיֵּב עַצְמוֹ בָּהּ כָּל זְמַן שֶׁתִּרְצֶה וְתַעֲמֹד לְפָנָיו חֲרֵי עֲמָדָה בַּתְּנַאי שֶׁלָּהּ וַחֲרֵי הַקְּנִית לוֹ הֲנָאָתָהּ וַחֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת [לְפָנָיו] אֲבָל הַתּוֹרָה אָסְרָה אוֹתָהּ עָלָיו וּמַה הִיא יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת. לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ תּוֹסֶפֶת שֶׁאֵין מַעֲשֶׂיהָ הֵן הַגּוֹרְמִין לָהּ לְהֵאָסֵר אַחַר הַנִּשּׂוּאִין אֶלָּא אֲסוּרָה הָיְתָה מִקֹּדֶם׃

ד וְלָמָּה לֹא חִלְקוּ בַּשְּׁנֵיָּה בֵּין שֶׁהִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶלָּא אָמְרוּ אֵין לָהּ עִקַּר כְּתֻבָּה בְּכָל מָקוֹם. מִפְּנֵי שֶׁהִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים עָשׂוּ בָּהּ חִזּוּק. אֲבָל אִם נָשָׂא אַחַת מֻחֲיֵבי לָאוִין; וְהִכִּיר בָּהּ. אוֹ אַחַת מֵחֲיֵבי עֲשֵׂה בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה. שֶׁחֲיֵבי לָאוִין שֶׁהִכִּיר בָּהּ רָצָה לָזוּן בְּנָכְסָיו וְחֲיֵבי עֲשֵׂה אֲסוּרָן קַל. וְיֵשׁ לִשְׁתֵּיהֶן מְזוֹנוֹת לְאַחַר מוֹתוֹ. וְכֵן אִם לָוְתָה וְאָכְלָה חַיָּב לְשַׁלֵּם. וּכְשֶׁכּוֹפִין אוֹתָן לְהוֹצִיא מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל כָּל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל מִכָּל נְכָסָיו׃

ה הַמְמָאֶנֶת אֵין לָהּ כְּתֻבָּה אֲבָל תּוֹסֶפֶת יֵשׁ לָהּ. וְאֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל פֵּרוֹת שֶׁאָכַל. וְאִם לָוְתָה כְּשֶׁהָיְתָה תַּחְתָּיו וְאָכְלָה וְאַחַר כָּךְ מֵאֲנָה אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מְזוֹנוֹת מִן הַבַּעַל׃

ו מִי שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקַּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת וְלֹא אֶחָד מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה שֶׁחֲרֵי מַעֲשֶׂיהָ גָּרְמוּ לָהּ לְהֵאָסֵר עַל בַּעְלָהּ׃

ז וְהֵיאַךְ דִּין נָשִׁים אֵלּוּ בִּנְדוּנְיָא שֶׁלָּהֶם. כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּדְנְיָתָהּ קַיֶּמֶת אֲפִלּוּ זִנְּתָה נוֹטֶלֶת שֶׁלָּהּ וְהוֹלֶכֶת. וְאִם הָיְתָה שְׁנַיָּה אוֹ אֶחָד מֵחֲיֵבי עֲשֵׂה בֵּין הִכִּיר בָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אוֹ שֶׁהָיְתָה אַיְלוֹנִית אוֹ מֻחֲיֵבי לָאוִין וְהִכִּיר בָּהּ חֲרֵי הִיא בִּנְדְנְיָתָהּ כְּכָל הַנָּשִׁים׃

ח נִכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. וְנִכְסֵי מְלוֹג מַה שֶּׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד אָבַד לָהּ וְאֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם. הָיְתָה אֵילוֹנִית אוֹ מֵחַיְבֵי לָאוִין וְלֹא הִכִּיר בָּהּ כָּל מַה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב אוֹ בָּלָה אוֹ שֶׁנִּשְׁחַק מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אֵין הַבַּעַל חַיָּב לְשַׁלֵּם. שֶׁהֲרֵי הִיא נָתְנָה לוֹ רְשׁוּת לִהְיוֹתָן אֶצְלוֹ. וְכָל מַה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנִּכְסֵי מְלוֹג חַיָּב לְשַׁלֵּם. הֵבֵא מִכָּל הַנָּשִׁים מִפְּנֵי שֶׁאֵין שָׁם אִישׁוּת גְּמוּרָה לֹא זָכָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג׃

ט וְהַמְמָאֶנֶת אֵין לָהּ בְּלָיוֹת כְּלָל שֶׁאֵין מוֹצִיאִין מִן הַבַּעַל דָּבָר מִמַּה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנְּכָסֶיהָ בֵּין מִנִּכְסֵי מְלוֹג בֵּין מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל אֶלָּא נוֹטֶלֶת הַנִּמְצָא לָהּ וְיוֹצְאָה׃

י מִי שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. וְאֵין מוֹצִיאִין מֵהַבַּעַל דָּבָר מִמַּה שֶּׁאָבַד אוֹ נִגְנַב מִנִּכְסֵי צֹאן בָּרְזֶל שֶׁלָּהּ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר נִכְסֵי מְלוֹג. וְלֹא הַמְזַנָּה בְּלָבַד אֶלָּא אַף הָעוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה אוֹ עַל דַּת יְהוּדִית אוֹ הַיּוֹצֵאת מִשּׁוּם שֵׁם רַע אֵין לָהּ כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת וְלֹא תְּנַאי מִתְּנָאֵי כְּתֻבָּה. וְכָל אַחַת מֵהֶן נוֹטֶלֶת הַנִּמְצָא לָהּ מִנְּדָנֶיהָ וְיוֹצְאָה וְאֵין הַבַּעַל חַיָּב לְשַׁלֵּם כְּלוּם לֹא מַה שֶּׁפְּחֵת וְלֹא מַה שֶּׁאָבַד׃

יא וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאִם עָשְׂתָה אַחַת מֵהֶן עֲבֵרָה עַל דַּת מֹשֶׁה. יוֹצְאָה בַּשּׁוּק וּשְׂעַר רֹאשָׁהּ גָּלוּי. אוֹ שֶׁנּוֹדֶרֶת אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּעַת וְאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת. אוֹ שֶׁשִּׁמְּשָׁה מִטָּתָהּ וְהִיא נִדָּה. אוֹ שֶׁאֵינָהּ קוֹצָה לָהּ חַלָּה. אוֹ שֶׁהֶאֱכִילָה אֶת בַּעְלָהּ דְּבָרִים אֲסוּרִים, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים וּנְבֵלוֹת, אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁאֵינָן מְעַשָּׂרִין. וְהֵיאַךְ יוֹדֵעַ דָּבָר זֶה כְּגוֹן שֶׁאָמְרָה לוֹ פֵּרוֹת אֵלּוּ פְּלוֹנִי כֹּהֵן תִּקְּנָם לִי וְעִסָּה זוֹ פְּלוֹנִית הִפְרִישָׁה לִי חַלָּתָהּ וּפְלוֹנִי הֶחָכָם טִהֵר לִי אֶת הַכֶּתֶם וַאֲחֵר שֶׁאָכַל אוֹ בָּא עָלֶיהָ שָׁאַל אוֹתוֹ פְּלוֹנִי וְאָמַר לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם. וְכֵן אִם הֶחֱזִקָה נִדָּה בִּשְׁכֵנוֹתֶיהָ וְאָמְרָה לְבַעְלָהּ טְהוֹרָה אֲנִי וּבָא עָלֶיהָ׃

יב וְאֵי זוֹ הִיא דָּת יְהוּדִית הוּא מִנְהָג הַצְּנִיעוּת שֶׁנָּהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. וְאֵלּוּ הֵן הַדְּבָרִים שֶׁאִם עָשְׂתָה אַחַת מֵהֶן עֲבֵרָה עַל דָּת יְהוּדִית. יוֹצְאָה לַשּׁוּק אוֹ לְמָבוֹי מְפַלֶּשׁ וְרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ וְאֵין עָלֶיהָ רְדִיד כְּכָל הַנָּשִׁים. אַף עַל פִּי שֶׁשְּׂעָרָהּ מְכֻסֶּה בְּמִטְפַּחַת. אוֹ שֶׁהָיְתָה טוֹוָה בַּשּׁוּק וּוֶרֶד וְכַיּוֹצֵא בּוֹ כְּנֶגֶד פָּנֶיהָ עַל פַּדַּחְתָּהּ אוֹ עַל לְחָיֶיהָ כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשׂוֹת הָעַכּוּ״ם הַפְּרוּצוֹת. אוֹ שֶׁטּוֹוָה בַּשּׁוּק וּמַרְאֵית זְרוֹעוֹתֶיהָ לִבְנֵי אָדָם. אוֹ שֶׁהָיְתָה מְשַׂחֶקֶת עִם הַבַּחוּרִים. אוֹ שֶׁהָיְתָה תּוֹבַעַת הַתַּשְׁמִישׁ בְּקוֹל רָם מִבַּעְלָהּ עַד שֶׁשְּׁכֵנוֹתֶיהָ שׁוֹמְעוֹת אוֹתָהּ מְדַבֶּרֶת עַל עִסְקֵי תַּשְׁמִישׁ. אוֹ שֶׁהָיְתָה מְקַלֶּלֶת אֲבִי בַּעְלָהּ בִּפְנֵי בַּעְלָהּ׃

יג עֶזְרָא תִּקֵּן שֶׁתְּהֵיֶה אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִנָּר תָּמִיד בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ מִשּׁוּם צְנִיעוּת. וְאִם לֹא חָגְרָה אֵינָהּ עוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה וְלֹא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ. וְכֵן אִם יָצְתָה בְּרֹאשָׁהּ פָּרוּעַ מֵחָצֵר לְחָצֵר בְּתוֹךְ הַמָּבוֹי הוֹאִיל וּשְׂעָרָהּ מְכֻסֶּה בְּמִטְפַּחַת אֵינָהּ עוֹבֶרֶת עַל דָּת׃

יד הָעוֹבֶרֶת עַל דָּת צְרִיכָה הַתְרָאָה וְעֵדִים וְאַחַר כָּךְ תַּפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ. עֲבָרָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְיָדַע שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת עַל דָּת וְהִתְרָה בָּהּ בְּלֹא עֵדִים וְחָזְרָה וְעָבְרָה הוּא טוֹעֵן וְאוֹמֵר אַחַר הַתְרָאָה עָבְרָה וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא עָבַרְתִּי כְּלָל אוֹ לֹא הִתְרָה בִּי. אִם רָצָה לְהוֹצִיא הֲרֵי זֶה נוֹתֵן כְּתֻבָּה אַחַר שִׁשִּׁשָּׁבַע שֶׁלֹּא עָבְרָה. שֶׁאִם תּוֹדֶה שֶׁעָבְרָה אַחַר הַתְרָאָה זוֹ אֵין לָהּ כְּלוּם׃

טו כֵּיצַד הִיא יוֹצְאָה מִשּׁוּם שֵׁם רַע. כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שָׁם עֵדִים שֶׁעָשְׂתָה דָּבָר מְכֹעָר בְּיוֹתֵר שֶׁהַדְּבָרִים מַרְאִין שֶׁהָיְתָה שָׁם עֲבֵרָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם עֵדוּת בְּרוּרָה בִּזְנוּת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה בֶּחָצֵר לְבַדָּהּ וְרָאוּ רוֹכֵל יוֹצֵא וְנִכְנְסוּ מִיָּד בְּשָׁעַת יְצִיאָתוֹ וּמָצְאוּ אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת מֵעַל הַמִּטָּה וְהִיא לוֹבֶשֶׁת הַמִּכְנָסַיִם אוֹ חוֹגֶרֶת אֲזוֹרָהּ. אוֹ שֶׁמָּצְאוּ רֹק לַח לְמַעְלָה מִן הַכְּילָה. אוֹ שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מִמָּקוֹם אֶפֶל. אוֹ מַעֲלִין זֶה אֶת זֶה מִן הַבּוֹר וְכַיּוֹצֵא בּוֹ. אוֹ שֶׁרָאוּהוּ מְנַשֵּׁק עַל פִּי חֲלוּקָהּ אוֹ שֶׁרָאוּ אוֹתָן מְנַשְּׁקִין זֶה אֶת זֶה אוֹ מְגַפְּפִין זֶה אֶת זֶה אוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ זֶה אַחַר זֶה וְהִגִּיפוּ דְּלָתוֹת וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. אִם רָצָה הַבַּעַל לְהוֹצִיאָהּ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. וְאֵין זוֹ צְרִיכָה הַתְרָאָה׃

טז עוֹבֶרֶת עַל דַּת מֹשֶׁה אוֹ עַל דָּת יְהוּדִית וְכֵן זֹאת שֶׁעָשְׂתָה דָּבָר מְכֹעָר אֵין כּוֹפִין אֶת הַבַּעַל לְהוֹצִיא אֶלָּא אִם רָצָה לֹא יוֹצִיא. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הוֹצִיא אֵין לָהֶן כְּתֻבָּה שֶׁהַכְּתֻבָּה תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ. וְלֹא הִקְפִּידוּ אֶלָּא עַל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת אֲבָל אִלּוּ הַפְּרוּצוֹת אֵין לָהֶן תַּקָּנָה [זוֹ] אֶלָּא תְּהֵא קַלָּה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ׃

יז מִי שֶׁרָאָה אִשְׁתּוֹ שֶׁזִּנְּתָה אוֹ שֶׁאָמְרָה לוֹ אַחַת מִקְּרוֹבוֹתָיו אוֹ מְקֻרוֹבוֹתֶיהָ שֶׁהוּא מַאֲמִינָם וְסוֹמֶכֶת דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם שֶׁזִּנְּתָה אִשְׁתּוֹ. בֵּין שֶׁהָיָה הָאוֹמֵר אִישׁ בֵּין שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה הוֹאִיל וְסָמְכָה דַּעְתּוֹ לְדָבָר זֶה שֶׁהוּא אֱמֶת הֲרֵי זֶה חַיָּב לְהוֹצִיא וְאָסוּר לוֹ לָבוֹא עָלֶיהָ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם הוֹדִית לוֹ שֶׁזִּנְּתָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה. לְפִיכָךְ מַשְׁבִּיעָהּ בִּנְקִיטַת חֵפֶץ שֶׁלֹּא זִנְּתָה תַּחְתָּיו אִם רָאָה אוֹתָהּ בְּעַצְמוֹ וְאַחַר כָּךְ תִּגְבֶּה כְּתֻבָּתָהּ. אֲבָל בִּדְבַר אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁבִּיעָהּ אֶלָּא עַל יְדֵי גִּלְגּוּל׃

יח אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ שֶׁזִּנְּתָה תַּחְתָּיו בְּרְצוֹנָהּ אֵין מַשְׁגִּיחִין לִדְבָרֶיהָ שֶׁמָּא עֵינֶיהָ נָתְנָה בְּאַחֵר. אֲבָל אִבְּדָה כְּתֻבָּתָהּ עִקָּר וְתוֹסֶפֶת וְאִבְּדָה הַבְּלָאוֹת שֶׁהֲרֵי הוֹדִית בִּזְנוּת. וְאִם הָיָה מַאֲמִינָהּ וְסוֹמֵךְ דַּעְתּוֹ עַל דְּבָרֶיהָ הֲרֵי זֶה חַיָּב לְהוֹצִיאָהּ. וְאֵין בֵּית דִּין כּוֹפִין אֶת הָאִישׁ לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּדָבָר מִדְּבָרִים אֵלּוּ עַד שֶׁיָּבוֹאוּ שְׁנֵי עֵדִים וְיָעִידוּ שֶׁזִּנְּתָה אִשְׁתּוֹ זֹאת בִּפְנֵיהֶם בִּרְצוֹנָהּ וְאַחַר כָּךְ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא׃

יט הָאִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה תַּחַת בַּעְלָהּ בִּשְׁגָגָה אוֹ בְּאֹנֶס הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה יג) "וְהִיא לֹא נִתְפָּשָׂה" הָא נִתְפָּשָׂה מֻתֶּרֶת. בֵּין שֶׁאֲנָסָהּ עַכּוּ"ם בֵּין שֶׁאֲנָסָהּ יִשְׂרְאֵל. וְכָל שֶׁתְּחִלַּת בִּיאָתָהּ בְּאֹנֶס אַף עַל פִּי שֶׁסּוֹפָהּ בְּרָצוֹן וַאֲפִלּוּ אָמְרָה הָנִיחוּ לוֹ שֶׁאִלְמָלֵי לֹא אָנַס אוֹתִי הָיִיתִי שׁוֹכַרְתּוֹ הֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת. שֶׁהַיְצֶר לְבָשָׂהּ וּמִתְחִלָּה [הָיְתָה] בְּאֹנֶס:

כ נָשִׁים שֶׁגָּנְבוּ אוֹתָן לִסְטִים הֲרֵי הֵן כִּשְׁבִיּוֹת שֶׁהֵן אֲנוּסוֹת וּמֻתָּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. וְאִם הֶנִּיחוּם וְהָלְכוּ לַלִּסְטִים מֵעַצְמָן הֲרֵי אֵלּוּ בְּרָצוֹן וַאֲסוּרוֹת לְבַעְלֵיהֶן. וְדִין הַשּׁוֹגֶגֶת וְדִין הַנֶּאֱנֶסֶת אֶחָד הוּא שֶׁהַשּׁוֹגֶגֶת צַד אֹנֶס יֵשׁ בָּהּ:

כא בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה בַּעְלָהּ יִשְׂרְאֵל. אֲבָל אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁשָּׁגְגָה אוֹ שֶׁנֶּאֱנְסָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ שֶׁהֲרֵי נַעֲשֵׂית זוֹנָה מִכָּל מָקוֹם וְהוּא אָסוּר בְּזוֹנָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִיאָה:

כב אֶחָד אֵשֶׁת יִשְׂרְאֵל אוֹ אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁנֶּאֱנְסָה כְּתֻבָּתָהּ קַיֶּמֶת הָעִקָּר וְהַתּוֹסֶפֶת וְלֹא הִפְסִידָה מִכְּתֻבָּתָהּ כְּלוּם. וְכוֹפִין אֶת הַכֹּהֵן לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וּלְגָרְשָׁהּ:

כג אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ נֶאֱנַסְתִּי אוֹ שָׁגַגְתִּי וְנִבְעַלְתִּי לְאַחֵר אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִדְבָרֶיהָ שֶׁמָּא עֵינֶיהָ נָתְנָה בְּאַחֵר. וְאִם הָיְתָה נֶאֱמֶנֶת לוֹ אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אָדָם שֶׁהוּא סוֹמֵךְ עַל דְּבָרָיו יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה:

כד הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ בִּפְנֵי שְׁנַיִם אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְנִכְנְסָה עִמּוֹ לְסֵתֶר בִּפְנֵי שְׁנֵי עֵדִים וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טְמִאָה הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ עַד שֶׁיַּשְׁקֶנָּה מֵי הַמָּרִים כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת סוֹטָה. וְאִם מֵת קֹדֶם שֶׁיַּשְׁקֶנָּה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה. וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁלֹּא מָצְאוּ דָּבָר מִכְעָר. שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר יוֹתֵר מִכְעָר מִזֶּה. וְהַיּוֹם שֶׁאֵין שָׁם מֵי סוֹטָה נֶאֱסְרָה עָלָיו אֲסוּר עוֹלָם וְתֵצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת שֶׁהֲרֵי מַעֲשֶׂיהָ הָרָעִים גָּרְמוּ לָהּ לְהֵאָסֵר:

כה אָמַר לָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְרָאָה אוֹתָהּ שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טְמִאָה הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו בַּזְּמַן הַזֶּה שֶׁאֵין שָׁם מֵי סוֹטָה. וְחַיָּב לְהוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם הוֹדִית שֶׁנִּסְתְּרָה עִמּוֹ אַחַר שֶׁהִתְרָה בָּהּ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה וּלְפִיכָךְ מַשְׁבִּיעָהּ עַל זֶה וְאַחַר כָּךְ יִתֵּן כְּתֻבָּה:

פרק כה

א הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצְאוּ עָלֶיהָ נְדָרִים תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. בְּאֵלּוּ נְדָרִים אָמְרוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר אוֹ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה יַיִן אוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בְּמִינֵי צִבְעוֹנִין וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַמִּינִים שֶׁדֶּרֶךְ כָּל נְשֵׁי הַמָּקוֹם לְהִתְקַשֵּׁט בָּהֶן. אֲבָל נִמְצָא עָלֶיהָ נֵדֶר אַחֵר חוּץ מֵאֵלּוּ לֹא הִפְסִידָה כְּלוּם:

ב וְכֵן הַכּוֹנֵס אִשָּׁה סְתָם וְנִמְצָא בָּהּ מוּם מִמּוּמֵי הַנָּשִׁים שֶׁכְּבָר בֵּאֲרָנוּם וְלֹא יָדַע הַבַּעַל בְּמוּם זֶה וְלֹא שָׁמַע בּוֹ וְרָצָה הֲרֵי זוֹ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. כֵּיצַד. הָיָה מָרְחָץ בָּעִיר וְהָיוּ לוֹ קְרוֹבִים אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר לֹא יָדַעְתִּי מוּמִין אֵלּוּ וַאֲפִלּוּ מוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵק בִּקְרוֹבוֹתָיו וַחֲזָקָה שֶׁשָּׁמַע וְרָצָה. וְאִם אֵין שָׁם מָרְחָץ אוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ קְרוֹבִים טוֹעֵן בְּמוּמִין שֶׁבַּסֵּתֶר. וְנִכְפֶּה בְּעִתִּים יְדוּעִים הֲרֵי הוּא מִמּוּמֵי סֵתֶר. אֲבָל בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁהֲרֵי הַכֹּל רוֹאִין אוֹתָן וְאוֹמְרִין לוֹ וְחָזַקְתּוֹ שֶׁשָּׁמַע וְנִתְפַּיֵּס. דָּבָר יָדוּעַ הוּא שֶׁאֵין דִּין זֶה אֶלָּא בְּאוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהָיָה מִנְהַג הַנָּשִׁים שָׁם לְהַלֵּךְ בַּשּׁוּק וּפְנֵיהֶן גְּלוּיוֹת וְהַכֹּל יוֹדְעִין אוֹתָן וְאוֹמְרִין זוֹ הִיא בִּתּוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי וְזוֹ הִיא אֲחוֹתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי כְּמוֹ עָרֵי אֱדוֹם בַּזְּמַן הַזֶּה. אֲבָל מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַבָּנוֹת שָׁם לָצֵאת לַשּׁוּק כְּלָל וְאִם תֵּצֵא הַבַּת לַמָּרְחָץ בַּנֶּשֶׁף תֵּצֵא מִתְנַכֶּרֶת וְלֹא יִרְאֶה אוֹתָהּ אָדָם חוּץ מִקְּרוֹבוֹתֶיהָ הֲרֵי זֶה טוֹעֵן אַף בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי. וְהוּא שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם מֶרְחָץ וְשֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ קְרוֹבָה לִבְדֹּק בָּהּ. אֲבָל אִם הָיָה שָׁם מֶרְחָץ בְּעִיר זוֹ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הַנָּשִׁים לָצֵאת בָּהּ וּפְנֵיהֶם מְגֻלּוֹת אִם יֵשׁ לוֹ קְרוֹבָה אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן שֶׁהֲרֵי כָּל רוֹאִין אוֹתָהּ לְבַדֹּק בָּהּ וְאִם דַּרְכָּן לְהִתְנַכֵּר וּלְהִתְחַבֵּא אַף בַּמֶּרְחָץ וְשֶׁתִּהְיֶה הַבַּת רוֹחֶצֶת בַּלַּיְלָה אוֹ בְּבֵית קָטָן בַּמֶּרְחָץ לְבַדָּהּ עַד שֶׁלֹּא תֵּרָאֶה וְלֹא תִּוָּדַע הֲרֵי זֶה טוֹעֵן אַף בְּמוּמִין שֶׁבְּגָלוּי. וְהַדְּבָרִים אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁל טַעַם הֵם וְאֵינָם גְּזֵרַת הַכָּתוּב:

ג הוֹרוּ מִקְצָת הַגְּאוֹנִים שֶׁזֶּה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹדֵק בִּקְרוֹבוֹתָיו אֵינוֹ קְרוֹבוֹתָיו בִּלְבַד אֶלָּא אֲפִלּוּ מְיֻדָּעִיו. וַאֲפִלּוּ הָיָה גָּר בְּעִיר שֶׁאֵין לוֹ קָרוֹב כְּלָל אִם יֵשׁ שָׁם מֶרְחָץ אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעֹן. שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ רֵעִים וְאוֹמֵר לְאֶחָד מֵרֵעָיו שֶׁתִּבְדֹּק לוֹ אִשְׁתּוֹ אוֹ אֲחוֹתוֹ עַל פְּלוֹנִית. וּלְפִיכָךְ חֻזְקָתוֹ שֶׁשָּׁמַע וְנִתְפַּיֵּס. וְלֹא יֵרָאֶה לִי דִּין זֶה שֶׁאֵין כָּל אָדָם מוֹצִיא כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּלִבּוֹ מִדְּבָרִים אֵלּוּ לַכֹּל אֶלָּא לִקְרוֹבָיו וְעוֹד שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ סוֹמֶכֶת אֶלָּא לִדְבָרֵי קְרוֹבָיו בְּיוֹתֵר:

ד כֵּיצַד הִיא טַעֲנַת הַמּוּמִין. אִם הָיוּ הַמּוּמִין שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ מוּמִין שֶׁוַּדַּאי הָיוּ בָּהּ קֹדֶם שֶׁתִּתְאָרֵס כְּגוֹן אֶצְבַּע יְתֵרָה וְכֵיוֹצֵא בּוֹ. עַל הָאָב לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁיָּדַע בָּהֶן הַבַּעַל וְרָצָה. אוֹ שֶׁחֻזְקָתוֹ שֶׁיָּדַע. וְאִם לֹא הֵבִיא רְאָיָה תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּלָל. הָיוּ מוּמִים שֶׁאִפְשָׁר שֶׁנּוֹלְדוּ בָּהּ אַחַר הָאֵרוּסִין אִם נִמְצְאוּ בָּהּ אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה לְבֵית הַבַּעַל עַל הַבַּעַל לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה הָיוּ בָּהּ וְהָיָה מִקֹּחוֹ מִקַּח טָעוּת. וְאִם נִמְצְאוּ בָּהּ וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ עַל הָאָב לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁאַחַר הָאֵרוּסִין נוֹלְדוּ וְנִסְתַּחֲפָה שָׁדֵהוּ:

ה הֲבִיא הַבַּעַל רְאָיָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס הָיוּ בָּהּ אוֹ שֶׁהוֹדָה לוֹ בְּכָךְ. וְהֲבִיא הָאָב רְאָיָה שֶׁרָאָה וְשָׁתַק וְנִתְפַּיֵּס אוֹ שֶׁחֲזָקָתוֹ שֶׁיָּדַע בָּהֶן וְנִתְפַּיֵּס הֲרֵי זֶה חַיָּב בִּכְתֻבָּה׃

ו בָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְשָׁהָה כַּמָּה יָמִים וְטָעַן שֶׁמּוּם זֶה לֹא נִרְאָה לִי עַד עַתָּה אֲפִלּוּ הָיָה בְּתוֹךְ הַקְּמָטִים אוֹ בְּכַף הָרֶגֶל אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. חֲזָקָה שֶׁאֵין אָדָם שׁוֹתֶה בְּכוֹס אֶלָּא אִם כֵּן בּוֹדְקוֹ יָפֶה וְחֶזְקָתוֹ שֶׁיָּדַע וְרָצָה׃

ז הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה וְנִמְצָא שֶׁאֵין לָהּ וֶסֶת קָבוּעַ לְנִדָּתָהּ אֶלָּא לֹא תַּרְגִּישׁ בְּעַצְמָהּ עַד שֶׁתִּרְאֶה דַּם נִדָּה הֲרֵי זוֹ לֹא תְּשַׁמֵּשׁ אֶלָּא בִּשְׁנֵי עֵדִים שֶׁבּוֹדֶקֶת בָּהֶן עַצְמָהּ אֶחָד לִפְנֵי תַּשְׁמִישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ חוּץ מִן הָעֵד שֶׁל אִישׁ שֶׁמְּקַנֵּחַ בּוֹ עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי בִיאָה׃

ח וְאַף עַל פִּי שֶׁמּוּם גָּדוֹל הוּא זֶה לֹא הִפְסִידָה כְּלוּם שֶׁהֲרֵי בּוֹדֶקֶת עַצְמָהּ תְּחִלָּה וּמְשַׁמֶּשֶׁת. הֲרֵי שֶׁבָּדְקָה עַצְמָהּ וְנִבְעֲלָה וּבְעֵת שֶׁקִּנְּחָה עַצְמָהּ הִיא וְהוּא נִמְצָא דָּם עַל עֵד שֶׁלָּהּ אוֹ עַל עֵד שֶׁלּוֹ אִם אֵרַע זֶה פַּעַם אַחַר פַּעַם שָׁלֹשׁ פְּעָמִים סְמוּכוֹת זוֹ לָזוֹ הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה לְיִשֵּׁב עִם בַּעְלָהּ וְתֵצֵא בְּלֹא כְתֻבָּה לֹא עִקָּר וְלֹא תּוֹסֶפֶת. וְאֵין לָהּ תְּנַאי מִתְּנַאֵי כְּתֻבָּה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לְתַשְׁמִישׁ וְיוֹצִיא וְלֹא יַחֲזִיר לְעוֹלָם. שֶׁמָּא תִּתְרַפֵּא וְנִמְצָא שֶׁלֹּא גָּמַר לְגָרְשָׁהּ בְּשָׁעַת גֵּרוּשִׁין. וּמֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּעִנְיַן הַנִּדָּה׃

ט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיְתָה כָּךְ מִתְּחִלַּת נִשּׂוּאֶיהָ וּמִבְּעִילָה רִאשׁוֹנָה רָאֲתָה דָּם. אֲבָל אִם אֵרַע לָהּ חֹלִי זֶה אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת נִסְתַּחֲפָה שָׁדַהוּ. לְפִיכָךְ אִם בָּעַל פַּעַם אַחַת וְלֹא נִמְצָא דָּם וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה לִהְיוֹת רוֹאָה דָּם בְּכָל עֵת תַּשְׁמִישׁ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה כֻּלָּהּ וְלֹא יַחֲזִיר עוֹלָמִית כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

י וְכֵן אִשָּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ בָהּ מוּמִין אַחַר שֶׁנִּשֵּׂאת אֲפִלּוּ נַעֲשֵׂית מֻכַּת שְׁחִין אִם רָצָה לְקַיֵּם יְקַיֵּם וְאִם רָצָה לְהוֹצִיא יִתֵּן כְּתֻבָּה׃

יא הָאִישׁ שֶׁנּוֹלְדוּ בּוֹ מוּמִין אַחַר שֶׁנִּשָּׂא אֲפִלּוּ נִקְטָעָה יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ נִסְמֵית עֵינוֹ וְלֹא רָצְתָה אִשְׁתּוֹ לֵישֵׁב עִמּוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה אֶלָּא אִם רָצְתָה תֵּשֵׁב וְאִם לֹא רָצְתָה תֵּצֵא בְּלֹא כְתֻבָּה כְּדִין כָּל מוֹרֶדֶת. אֲבָל אִם נוֹלַד לוֹ רֵיחַ הַפֶּה אוֹ רֵיחַ הַחֹטֶם אוֹ שֶׁחָזַר לִלְקֹט צוֹאַת כְּלָבִים אוֹ לַחְצַב נְחשֶׁת מֵעֶקְרוֹ אוֹ לְעַבֵּד עוֹרוֹת. כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאִם רָצְתָה תֵּשֵׁב עִם בַּעְלָהּ׃

יב נַעֲשָׂה הָאִישׁ מַכֵּה שְׁחִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְלִתֵּן כְּתֻבָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא רוֹצָה לֵישֵׁב אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ אֶלָּא שֶׁמַּפְרִישִׁין אוֹתָן בְּעַל כָּרְחָן מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְמִיקָתוֹ. וְאִם אָמְרָה אֵשֵׁב עִמּוֹ בְּעֵדִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא עָלֶיהָ שׁוֹמְעִין לָהּ׃

יג מִי שֶׁהָיָה בַּעְלָהּ בַּעַל רֵיחַ הַפֶּה אוֹ רֵיחַ הַחֹטֶם אוֹ מְלַקֵּט צוֹאַת כְּלָבִים וְכַיּוֹצֵא בָהֶן וּמֵת וְנָפְלָה לִפְנֵי אָחִיו וְיֵשׁ בּוֹ אוֹתוֹ מוּם שֶׁהָיָה בְּבַעְלָהּ. יְכוֹלָה הִיא לוֹמַר לְאָחִיךָ הָיִיתִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וּלְךָ אֵינִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וְיַחֲלֹץ וְיִתֵּן כְּתֻבָּה. וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל׃